

Може ли верујући човек да буде материјалиста?

Нажалост, долазимо до признања да може, и при томе, хибрид спољашњег хришћанства и неверја, собом представља посебну разноликост савременог човека. Неверје под видом хришћанства може имати неколико основа.

Први вид таквог хибрида јесте „**партијско**“ хришћанство.

Например, говоре: „Ти си Рус, мораш бити Православан“. При томе се губи смисао Православља, као **стремљења** душе човека према свом Првообразу, општење са Богом, укључење у тај систем духовних вредности, која, почињући на земљи, преображава човека и чини га саучесником божанског живота.

„Ти си Рус, зато се мораш поклонити Перуну“, могао би рећи незнабожац у време кнеза Светослава.

Хришћанство је – поглед на свет, који разматра земни живот у перспективи вечности. А „партијско“ хришћанство по етничкој припадности види у Хришћанству само факторе националне традиције и културе. Овде је хришћанство – костим, који треба облачити за демонстрацију своје националности; а какво је срце скривено под њим – то је непознато.

Различити политички и социјални савези и партије, у чијим уставима хришћанство улази као обавезно вероисповедање, такође профанишу само схватање Цркве, која не може бити учасница никаквог савеза. На пример, либерално-хришћански партија собом представља карикатуру на хришћанство, која се мало чиме разликује од баналних, антирелигиозних карикатура.

Други вид овог хибрида је – **модно хришћанство**. Када падају режими, који су се ослања ли на атеистичку диктатуру, онда се хришћанство разматра као алтернатива претходној деспотији. Лица, која се нису замислила над питањима погледа на свет и која су гутала пилуле атеизма, без жвакања, сада тако лако постају хришћанима, чак не схватајући, шта се са њима догодило. Раније су они из новина читали да нема Бога и поверовали у то; сада су прочитали у новинама, да има Бога и такође су то примили, не променивши у суштини ништа у својој души.

Међутим, поред тога, ипак су променили изглед: почели су да носе крст као украс и да долазе у цркву, јер је то мода и савремено је – односно то је добар тон. Али мода се не може дуго продужавати.

Ако човек **не живи** хришћански, онда ће противречности између основних потреба хришћанства и савременог света све више да се откривају у таквим људима; код њих сазрева унутарње незадовољство Црквом. Духовна лепота хришћанства се показује као несхватљива и недоступна за оне, **који не мењају сами себе**. Човек, који није поново рођен духовно, долазећи у цркву, не види цркву. Ефекат новине ће проћи и таквом човеку ће у цркви просто, напросто постати досадно.

Трећи вид хибрида је – **прагматизам**. Човек расуђује приближно овако: „Откуд ја знам, да ли Бога има или нема; може бити, да Он постоји. Зашто се онда у таквом случају не користити Његовим постојањем и не узети од цркве оно, што се „**пословни и интеллигентни човек**“ стара да нађе у стовариштима људске историје? Чим у цркву долазе људи, значи, они нешто добијају, зашто онда не бих пробао и ја?“

Застанемо на једној од подврста религиозног прагматизма – теософији и окултизму. Овде се Бог замишља као извор неке енергије. Код тих људи одсуствује било какво јасно схватање хришћанства, чак и ако су светски образовани. Код њих се меша све: Јеванђеље, окултизам, магија, штајнеризам, хришћански Светитељи и тибетанске махатме, Православни монаси и индустријски јогини.

За њих су то људи, који су помоћу неких тајних знања задобили енергију, недоступну за световњаке, енергију, коју „**пословни човек**“ може да употреби у својим циљевима утицаја на друге. Такви људи се или разочаравају у цркви, ништа не добивши, или продужују своје потраге, на пример: на неком месту под куполом храма је потребно стати, да би се задобило више енергије, неко од присутних им одузима ту енергију, итд. Такви људи често потпадају под јавна дејства демона и осећају у себи његову призрачну силу, а скривени вид опседнутости, примају као духовна достигнућа.

Каква су поред свега тога, разлике између истинског хришћанства и лажног, не у догматском, већ у животном, рекли би свакодневном, смислу те речи?

Верујући човек има неки идеал, образац, коме стреми, **то је приближење Христу кроз благодат Духа Светога**. Неверујући не тежи да измени себе, он живи сопственим страстима.

Хришћанство је – у значајном степену област воље. За неверујућег не постоје идеал, коме он стреми. Он живи између два пола – жеђи за насладом и страха; он жели да Бога има као гаранта за своје земаљско благостање, више од свега представља Бога као неко безлично енергетско поље и жели да постане акумулатор те енергије.

Хришћанство претпоставља не само чистоту циља, већ и чистоту средстава. Неверје је, по правилу, неразборито у средствима. Оно се стара да оправда обману, лукавство, лаж, али разобличава себе у томе, што тржи пролазно и земно. За достизање духовног лаж није прихватљива, а Богу није неопходна помоћ грешног човека.

Ево, стојимо пред чудном сликом. Већина људи у нашем региону називају себе хришћанима, али у исто време, већина њих се помирила са лажи и развратом, који су постали стил и атрибут савременог живота.

Имамо Православље, добили смо га као дар, али у исто време ми га издајемо и мењамо, не само зато што грешимо, већ и зато што смо се помирили са грехом, као са нечим природним и неопходним.

Други народи нису имали и немају те благодати, која је дана хришћанима, зато су они мање одговорни пред Богом. Господ нас кажњава за постојану издају, за оно што називајући себе хришћанима, лажемо Га.

Видимо и осећамо те казне, али не схватамо њихове разлоге и зато нас те казне не отржењују.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/pravoslavie/135/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Сведоци вечности

Троје сведочи о души о вечности: море – огромна колевка земље; планине, које устремљују своје очи навише, и небо, напојено светлошћу. Чија невидљива рука покреће и окреће ту колевку? Шум таласа налик је на непрестану песму. Близу мора успокојава се немирна људска душа, попут детета на мајчиним рукама. Бол и брига, који гвозденим обручем стежу срце, ишчезавају, као да нестају, попут облака над хоризонтом.

Таласи, изникли у дубини мора, стране ка обали, као да желе да обгрле гранитне стене, окружене водом, а затим одступају назад, остављајући на песку ракове и разнобојно камење, као што ронилац износи бисере са дна. На западу, море се слива са небом; тешко је увидети границу, која би их одделила једно од другог. Када за хоризонтом ишчезава брод, чини се да тоне и да се споро утапа у море. Када облак, попут јата лабудова, лети за запада на исток, чини се да су се они подигли са мора, као из свог гнезда.

Море дише, као жива природа: час тихо, попут детета које спава, час дубоко и бучно, као да су га вихори ветра пробудили из сна. Море влада некаквом исцељујућом силом, оно ставља балзам на ране душе и ожиљке сећања; његова монотона песма одгони бриге од нашег беспоклојног, узрујаног ума, као да све што је прошло тоне у његову дубину, ишчезава у бесконачном простору. Море нам открива величину космоса, она захвата човека, плени, очарава га. Човек се предаје мору, као што се предаје музици.

Море – то је слика оног надахнућа, у коме се гаси свест, када човек осећа себе делом космоса, где он доживљава то јединство, али не може и не жели да мисли ни о чему. Море и философија су несместиви једно са другим.

О вечности говоре планине. Море – то је покрет надолу, према „срцу земље“, планине – то је пут навише; што више у планинама, то се мање слуша и осећа пулс земље. Море поје гласом таласа, планине поју својим ћутањем.

Планине – су предворје неба и вечности. У планинама нема нежних руку, које успављују душу, нема боја, којима би се наслађивао вид. Као што се змија провлачи у пролеће кроз камење, да би одбацила своју кожу, тако човек у планинама мора да остави своје пређашње слике и представе, маштања, и снове, да ослобађа своје сећање

да би стао пред вечност. Немогуће је ићи нагоре, носити на плећима свој домаћи терет, треба се растати са свим, да би задобили оно, што је више од света. Ученици су рекли Господу: „ево ми смо оставили све и идемо за Тобом.“ У планинама постоји једна видљива лепота, лепота стена, и једна невидљива лепота – то је тражење Бога у ћутању планина.

Треће што сведочи о вечности – то је небо. Оно обухвата и море и планине. Животиње не гледају на небо, оно је за њих празно. Птице, летећи у ваздуху, устремљујући погледе ка земљи – тамо је њихова отаџбина. Једино људска душа на небу види тајну свог постојања. Могуће је часовима гледати на небо, оно се никада не понавља, као што песник понавља исте представе и слике. Небо је увек ново, његова боја никада не бива истоветна. Облаци, пливајући по небу, налик су на летеће планине, које су се моћним замахом одвојиле од земље и пливају у светлосном бездану, као у дубоком океану.

И поред тога, величина неба се открива онда, када се гасе његове златне боје, и открива бесконачност његовог пространства.

Звезде – то су лампе, при чијој су светлости мудраци и философи писали своје књиге. Време својим зубима нагриза планине; време исушује мора; али звезде су неизменјиве, оне су биле такве при стварању првих људи, исте такве, када су градили пирамиде, када су древни патријарси лутали са својим стадима и у пустињама налазили пут по звездама, када су били грађени први Хришћански храмови. То су биле исте оне дијамантске очи вечности, усмерене ка земљи.

Звезде су посебно јарке у пустињи и над морем. У граду се звезде чине замраченим, мутним честицама, сличним једно другом, као да су се дим и прашина града населили на њима. А над обалом звезде блистају и сијају посебном преливајућом, светлуцајућом светлошћу, као да свака звезда има свој тајанствени лик.

Дању, небо над морем изгледа као дубока завеса, са ћудљивим везом облака, где се постојано мењају границе и облици фигура. Ноћ одваја ову завесу, и небо се открива у својој величини и лепоти. Понекада небо бива пресечено звездом падалицом, и у то време се сећамо како је пао светлоносни анђео. Још се сећамо смрти, која је пресекла нит живота и у својим рукама носи непознату страну душе човека.

Звездано небо је налик на књигу, чије откривене странице говоре о Богу.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/stories/142/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Зашто је времена све мање?

Ако информације свих врста: вербалне, сликовне итд., укључујући и оне емоционалне, прелазе одређени ниво, оне, попут тешког рада који превазилази наше снаге, разарају психу и ремете равнотежу између механичке и креативне меморије. Познато је да човек који уноси велику количину хране чини своје тело тромим и подложним болестима. Његови мишићи претварају се у сало. На исти начин долази и до «психичког дебљања», када меморија постаје проширено прево душе.

Човек данашњице даноноћно осећа вапијући недостатак времена: чини му се да време лети све убрзаније и убрзаније. Ноћ смењује дан, као да јутро отвара трепавице неба, а вече их већ за трен поново затвара... У детињству нам се чинило да дан траје необично дуго, да Сунце полагаано, готово неприметно, попут какве огромне лађе, плови по бескрајним пространствима неба, да би, најзад, после дуге пловидбе, доспело до луке

скривене тамо далеко, иза планина на граници хоризонта. Наступа сумрак, као предворје ноћи, као пауза током које ће бити промењене декорације.

Али гле! Спада копрена ноћи, пали се, као свећица, прва звезда, искричаво разливајући своју светлост по дубинама модроплавог, кристално прозирног неба. Прође неко време, појави се друга звездица, да би се небо наједном прекрило звездама, као да је нечија рука расула цео навиљак огњене сламе по небеском своду. Све је тамније плаветнило неба, све сјајније звезде над земљом. А тај почетак ноћи за дете траје дуго, дуго, помислило би – неколико година. И само време детету се чини мелодичним и лаким, попут полако певане успаванке.

А каквим нам се то исто време чини сада? Чини нам се да се оно скратило, као да га је нека невидљива сила савила у свитак или свом силином притисла, као што се теретом одозго притисне савитљива опрута. Недостатак времена је хронична болест нашега века. Задувани смо од немања времен а, као да нам недостаје кисеоник. Наше доба, доба техничког напретка, требало би да нам пружи могућност да стигемо да урадимо више него икада раније; па ипак, сви ми осећамо да време ишчезава у незаном правцу, као да се сурвава у дубоку провалију, тако да не успевамо да изађемо на крај са оним обимом посла који смо раније завршавали са лакоћом.

ДИМЕНЗИЈЕ ВРЕМЕНА

Многи веле: «Сећам се онога доба када смо читали добре књиге, посећивали се и дружили, понекад радили и у две смене, а сада – лепо немам времена ни да отворим књигу, а са пријатељима најчешће разговарам телефоном.»

У чему је проблем? Зар је могуће да је хронично болестан сам хронос? Рекао бих да се најдубље мисли о времену могу наћи код блаженог Августина у његовој бесмртној «Исповести». Августин указује на чињеницу да постоје два начина мерења времена: спољно и унутрашње. Спољни аспект времена односи се на календарско време, које поседује одређене објективне оријентире прихваћене као еталони. Та димензија времена је стабилна и константна. Унутрашња димензија времена односи се на његов душевни доживљај, на његово опажање у складу са ритмом и процесима у самом организму. Ово време је субјективно, и њега човек доживљава као непрестану компресију, као скраћивање и убрзавање самих календарских периода.

Ова загонетка тешко се може одгонетнути, и зато овде неминовно улазимо у сферу претпоставки, у својерсно моделирање. Човек је у сваком трену изложен приливу информација. Те информације не нестају, него се складиште у његовој меморији у некаким нама непознатим кодовима. Свака информација изискује одређено место у аналима меморије, и зато можемо рећи да се у нама стално одвија процес прераде спољне информације. Ако бисмо психу упоредили са куглом које се окреће око своје осе, код детета је та кугла мање оптерећена информацијама, она се зато креће брже, и то је разлог због кога му се време чини споријим. Касније та кугла, примлајући нове информације, постаје све тежа, њено кретање се успорава, и човек то субјективно доживљава као убрзање самог времена. Разуме се, ово је само једна веома груба схема, међутим, немамо претензије да овде понудимо математичку формулу времена коју још нико није успео да извуче из корена бесконачности. Жеља нам је да само појаснимо своју мисао.

ДВОСЕКЛИ МАЧ

Знање је попут двосеклог мача: с једне стране, оно нам пружа ослонац, а са друге, прилив информација, затрпавајући нашу психу, одузима нам и само време. Штавише, сувишна информација остаје на површини; она се не претвара у знање, него ушљаку, у мртви баласт смештен у нашој подсвести као у потпалубљу.

Зашто су подвижници одлазили у пустиње или се затварали у својим келијама као да су у гробовима, узимајући са собом само најнеопходније ствари? – Управо да би се изловали од информација споља, тачније, да би их свели на минимум. Зато им је мисао постајала бистра и проициљива, а молитва задобијала посебну дубину. Чак и најједноставнија ствар коју поседујемо заузима одређени простор у нашој души. Човек мора да чува ту ствар, да се брине за њу, да је – изразићемо се сликовито – начини делићем своје душе. Да, управо је то у питању: ствари не заузимају само простор у кући, него и у души – у мислима и осећањима. Те ствари скраћују оно време које је димензија доживљаја душе, као да га гутају. И зато, ослобађајући се од ствари или на неки начин мењајући амбијент у коме живи, човек осећа као да расте потенцијал његове душевне слободе.

КО ВЛАДА СВОЈИМ ЧУЛИМА ВЛАДА ЧИТАВИМ СВЕТОМ

Духовни живот мора бити усмерен на борбу за време. У нашем односу према спољашњем времену од великог су значаја доследност и постојање реда у обављању послова. Ако је наш однос према пословима хаотичан, за њихово извршење потребно нам је далеко више времена него што ти послови објективно изискују. Потребно је такође смањити своје потребе, телесне и душевне, и тада ће многе бриге отпасти саме по себи. Када је реч о унутрашњем времену, морамо имати изузетно добар филтер који је у стању да пречисти бујицу информација што надире на нас. Поред тога, морамо научити да неко време проводимо у тишини, остајући насаме са својом сопственом душом. Наше очи, уши и језик често се претварају у пукотине кроз које се неконтролисано излива унутрашњи садржај нашег бића. Ово води ка унутрашњем опустошењу. Зато хришћанска аскеза захтева контролу спољашњих осећања и оног великог дара који називамо «речју».

За обраду, паковање, сортирање и складиштење информација у огромним магацинима меморије неопходно је константно расходовање психичке енергије. Ако информације свих врста: вербалне, сликовне итд., укључујући и оне емоционалне, прелазе одређени ниво, оне, попут тешког рада који превазилази наше снаге, разарају психу и ремете равнотежу између механичке и креативне меморије. Познато је да човек који уноси велику количину хране чини своје тело тромим и подложним болестима. Његови мишићи претварају се у сало. На исти начин долази и до «психичког деблања», када меморија постаје проширено црево душе.

Највећи енергетски потенцијал поседује људски дух – то око душе. При изложености бујици информација, што већ личи на поплаву, душа одузима енергију духу и тиме као да атакује на дух. Душа, као агресор, окупира област која припада само духу и црпи његове снаге, као вампир сише крв своје жртве. Дух малаксава и клоне, а уколико овакво стање потраје годинама, дух се парализује, не могући више чак ни да схвати стање у којем се нашао, нити да осећа бол.

Покушамо ли да дефинишемо стање нашег духа у овом моменту, рећи ћемо да је то стање дремања, које ремети по које кратко буђење, а на њега се надовезује дубоки сан. А у сну се губи осећај за време.

Време отргнуто од вечности заиста пролази као сан. Хришћанско подвижништво није ништа друго до реанимација духа. Простори душе морају се ослободити од одраза и сенки спољашњег света, од његових копија, да би се духу пружило оно што му припада по праву његовог царског рођења. Тада ће човек поново осетити велику сместивост времена, осетиће лакоћу због збацивања са себе терета нечега што му је туђе и доживеће радост попут оне која га је много пута испуњавала у детињству, а чију је драж касније изгубио и заборавио.

Подвижништво подразумева покајање, молитву, борбу са страстима и контролу над пет чула. Преподобни Симеон Нови Богослов писао је: «Ко влада својим чулима, влада читавим светом». Додаћемо: зато што их у тешкој борби покорава Ономе Ко је створио свет – Творцу времена и вечности.

ЗАГОНЕТКА ВРЕМЕНА

Загонетка времена се не може разрешити. Ипак, древни мудраци су покушавали да на изврстан начин бар донекле подигну крајичак завесе над њом уз помоћ симбола и алегорија, да представе време у извесним опипљивим представама. Једна од таквих слика јесте Хронос - свиреп и немилосрдно божанство које прождире сопствену децу. Време рађа дане и ноћи: дане - као своје синове, ноћи - као кћери и одмах из прождире без остатка. Векови и миленијуми нестају у утроби незаситог времена.

Код Персијанаца и Миђана аналог грчког Кроноса представља божанство времена Зерван. Оно се приказује у облику човека с главом звери и са два крила. Зерван стоји на лопти, у његовим рукама је жезал. Лопта која се котрља означава кретање времена које се никада не зауставља, не прекида, не враћа. Осим тога, лопта означава космос, пошто су древни народи управо лопту сматрали најсавршенијим геометријским телом. Време влада космосом, оно га шутира својом ногом. Жезал у рукама Зервана је симбол врховне власти, ништа не може да се супростави времену, нико не може да му се одупре.

Глава Зервана је глава чудовишта: време није цар већ тиранин, оно влада са неумољивом суровошћу, оно нема ни предака, ни потомака, оно је рођено само из себе, убија свакога кога сретне на своме путу. Зерван има крила: време је свуда присутно, од њега човек не може да се сакрије ни у земаљским провалијама, ни на врховима планина, ни у бездану неба, испуњеном звездама. Својим жезлом Зерван руши стене и збацује звезде с неба. Зерван је увек сам. Он је господар света. Нико не сме да му се приближи и да стане поред њега. Само божанство смрти излази у сусрет Зервану како би из његових руку преузело свој плен.

Друга слика времена јесте египатска свинга, која лежи у подножју пирамида у пустињи и као да чува царство смрти. Сфинга делимично личи на Зервана, само што је код ње супротно: он има труп лава, а главу и груди човека.

Ово је божанство философа, које ступа у дијалог с људима, поставља им питања, нуди загонетке, а затим их убија. Философи и мудраци покушавају да одгонетну тајне које сфинга чува, да одговоре на њена питања, али се испоставља да су беспомоћни као деца. И сфинга се са њима поиграва као с децом, а затим их дави својом лавовском шапом. Мудраци и философи нису кадри да се исцупају из власти времена, не могу да одгонетну загонетке сфинге, не могу да се одбране силом своје дијалектике којом су запањивали и освајали свет, и зато деле заједничку судбину с незналицама и умиру не сазнавши: одакле, куда и због чега, јер то људима може да открије једино Онај Ко је изнад времена.

Сфинга има главу и груди жене. Глава жене је символ земаљске лепоте. Време очарава људе, везује, привлачи као змија своју жртву погледом. Једна страна груди сфинге означава живот, а друга смрт. У времену почиње човеков живот, у времену се завршава његово земаљско битовање. Једна дојка је пуна млека, а друга отрова. Сфинга је иабрала своје место у пустињи као на граници с вечномшћу. Они који су подизали пирамиде мислили су да ће победити само време, али њима сад влада сфинга. Ове рукотворене планине, четворокраки симболи огња - само су илузија бесмртности.

Вавилонци су у олтарима својих храмова - зигурата - имали чудно изображење у облику спирале, које је такође представљало символ времена. То је уједно и круг и права линија: време је праволинијско, али уједно садржи извесне циклусе, који не затварајући се у цео круг, прелазе један у други. Ове циклусе древни Вавилонци су уочавали свуда: од космичких појава (кретања светила) до догађаја људске историје. То је пројекција времена у космосу или космоса у времену.

Древна индијска племена Маја и Инка већину својих храмова посвећивала су страшном божанству времена. Градили су их на високој основи попут брда, а свака страница је представљала степениште с каменим степеницама. Сам храм, који се налазио на врху, имао је изглед засечене пирамиде. Степенице су симболички означавале дане људског живота. На простору храма сваке године су приносили људске жртве као знак тога да незасито време захтева жртве, да су људи његови заробљеници и таоци и да је смрт - апотеоза времена.

Стари Грци су смислили још једну представу времена: ћелав човек трчи по оштрици сечива. Немогуће га је стићи и ухватити за косу - тако се ни време не може стићи и вратити. Оштрица бртиве означава неповратност времена, његову једнодимензионалност: човек који трчи по њој не може да скрене у страну. Међутим, овде постоји још један смисао: условитост самог времена. Прошлости нема зато што је већ завршена. Од реалности се претворила у нешто о чему може само да се размишља. Будућност објективно такође не постоји, она још није наступила, сва је у области претпоставки, у извесној потенцији егзистенције, опет - у области онога о чему може да се размишља. Реална је само садашњост, али ни она није ништа више осим граница између прошлости и будућности, танка као оштрица бритве.

Древни народи нису могли да открију тајну времена. Они нису били кадри да открију тајну вечности која им је изгледала као нека статика или пауза између циклуса космичке историје. Због тога је за древне народе време представљало знак осуђености на пропаст, било је слично страшној змији, која до смрти стеже плен у своме загрљају.

Тајном времена влада Црква, али ова тајна није једноставна. Бог је сторио време као припрему за вечност. Време није беспочетно и није бесконачно, оно протиче на позадини вечности. Време је стање припреме и избора, раскрсница путева, где се решава главно питање људског постојања: с ким је човек - с Богом или без Бога. Време је могућност промене, настанка људске личности, испољавања или губитка богосличности, стицање онога што ће се открити у вечности.

Овде, на Земљи, је пребивање, док је у вечности истинско битије. Време је поље испитивања човека, а вечност је својство Самог Божанства, зато се за хришћанина вечност открива у времену, корз удеоничење душе у предвечној благодати. Сликвито говорећи, вечност је као дах Божанства који душа може да осети за време молитве. За неверујућег, као и за древног паганина, време је само предворје смрти, негатив битија, рушење људских нада. Зато неверујући има смао један начин да се бори против времена и смрти - да заборави на њих.

(Из књиге: Умеће умирања или уметност живљења, Образ Светачки, Београд, 2004.)

Трагични век

Наш век је посебан, трагичан. Осећај је такав као да присуствујемо последњем чину светске трагедије. Човечанство је током своје историје увек представљало болестан организам који грех разједа као чир. Међутим, сад изгледа да је болест достигла свој последњи стадијум и да прелази у агонију. Нашу планету непрекидно потресају ратови, природне непогоде и катаклизме, стиче се утисак да се земља уморила од људи и жели да их збаци као инсекте са свог тела. Не само Хришћани, већ и људи других религија, па и неверујући осећају знаке краја који се ближи.

Чини нам се да је главни знак апокалипсе оскудица љубави и духовна дегенерација човечанства. Грех је увек постојао. Први син првог човека је из зависти убио свог брата (в. 1 Мојс. 4:1-8). Од тада крвава киша пада на земљу седам хиљада година.

Љубав је она тајанствена сила која човеку омогућава да доживљава другог човека као себе самог, као да живи у другом човеку, да се радује његовим радостима, да тугује због његове туге, да болује због његове боли. Данас је човек унутрашње изолован од других. Душа као да му се скаменила, срце се сузило и не може да прихвати другог човека. Шта више, човек види у другом исто тако туђе и према њему равнодушно биће. Грех је постојао увек, али је поред греха постојало и добро; грех је остао какав је био, само је попримио бестидније форме и престао да се крије. Он постаје све циничнији, а добро катастрофално нестаје.

Човек не само што је изгубио ближњег, већ је уједно изгубио и себе самог. Он је угасио свој дух, оскрнавио је своју душу, поистоветио се с парчетом меса. Потчинио је самог себе ниским страстима и постао је жртва страшне самообмане. Данашњи људи, без обзира да ли су сиромашни или богати, подједнако су несрећни. Само можда богаташ има више времена и средстава да разврати и унакази самог себе, да се нарута образу Божијем који му је дат. Живот без љубави постаје монотон и незанимљив.

Штавише, данас човек често чак ни не схвата шта значи реч „љубав“, изједначавајући у својој свести ово осећање са страшћу, са заљубљеношћу, с крвном везаношћу, с оним што га повезује с најнижим и слепим жељама. А љубав као духовно јединство, као осећање самилости према ближњем, као умеће да се види лепота образа Божијег у другом човеку, као пожртвованост, је изгубљена.

На смену страсти долази осећај губитка и празнине, а често и одвратности; зато је страст својеврсна ђавоља карикатура љубави. Страст не даје срећу, то је мехур од сапунице, који светлуца на сунцу, али се након неколико тренутака претвара у мокру флеку. Управо због одсуства љубави живот постаје умртвљен и туробан, као да је офарбан у сиву боју.

Дан се смењује за даном, један следи за другим, као прамени магле који се ковитлају по земљи, а душа говори: „То није оно што бих ја желела“. Човек можда не схвата шта жели, али ипак осећа у свом срцу да је то лажни живот. Он жели да побегне од њега. Неко свим силама тежи ка стицању новца, сматрајући да ће, када прикупи довољно средстава, за њега почети прави живот.

Други траже заборав у раду. Може бити да он никоме није потребан, али погружавајући се у свој мрављи рад људи као да се искључују из овог живота.

Трећи траже заборав у алкохолу и наркотицима, у рок-музици, у додиру с демонским светом, надајући се да ће се на тај начин удаљити од сивила своје свакодневице, заборавити своје духовно сиромаштво.

Многи проводе живот у разврату, као да желе да дају анестезију сопственој савести, односно да је учине апсолутно безосећајном. И премда им разврат не пружа срећу, они траже исти заборав у овој прљавој мочвари, некакву насладу у скрнављењу себе самих.

Ако се погледа човек који се препушта разврату, угледаћемо у њему не човека, већ демона, који на све начине покушава да оскрнави ону нерукотворену икону коју је Господ дао људском духу – честицу Свог сјаја, зрак Своје светлости. Чини се да је овај човек употребио све силе своје уобразиље како би се претворио у грумен смрдљивог блата.

Грех у мистичкој равни представља спајање са сатаном. Грех је жеља да се човек уподоби стани, чак и ако то не схвата разумом. Грех је жеља да искуси осећање лета кроз пад у бездан. Посредством греха у човековој души се урезује лик демона, ствара се тајни савез између човека и палог анђела. И премда на почетку савест говори човеку да се предаје у руке свом убици, овај глас постаје све тиши и човек с некаквом злобом гуши чак и њен шапат.

Он жели да је разапне својим грехом, како би што пре умукла заувек. Сатана му, као пријатељ, пружа руку и он се хвата за њу без размишљања.

Међутим, демон не може да пружи човеку оно што сам не поседује: он нема мира, и грешник је увек немиран; сатана не осећа радост и грешник је увек потружен у некакав мрак. Његов живот пролази у сталном метежу – између кратке опијености и унутрашње чамотиње, које често покушава да сакрије иза глумљења веселости.

Сатана је дух таме, и код грешника нема светлости у души: тама се одражава чак и у његовим очима и отиснута је као печат на његовом лицу; сатана је дух гордости, и човек је у свом палом стању горд и самољубив; сатана је човекоубица, и грешник се све време налази у стању раздражености, зло које је стекао лако се претвара у јарост и гнев. Сатана је већ осуђен на вечне муке, и живот грешника овде, на земљи, ако се завири у дубину његове душе, види се, није ништа друго до мучење; тако се мучи безумник који лиже сечиво бритве намазано медом, тако се мучи сужањ који у тамници ишчекује своју смрт.

Грешник Бога, чак и ако верује у Њега, не осећа: грех га је лишио Божанске благодати, и он не може да воли Бога. У неким тренуцима обузима га предосећај вечне погибљи, вечне самоће, вечне напуштености, али он најчешће опет тражи заборав у греху. За човека који је изгубио Бога земаљски живот постаје мучна трагикомедија, својерсно предворје пакла.

А шта рећи за оне које овај свет назива „пристојним људима“? У суштини, реч „пристојност“ означава поштовање одређених закона. Ако би макар само на неколико сати могло да се осветли, да се начини очигледним за све, оно што се дешава у души ових „пристојних људи“, кад би се могле показати, као на екрану, мисли, речи и представе који настају у њиховом срцу и пролазе кроз њихову свест, видели бисмо исте оне духовне звери и змије, исте оне хоботнице које су обавиле њихова срца. Пристојност људи без вере у Бога је исти онај леш, само обучен у другу одећу; ако у њиховом срцу нема вере и љубави, онда је и тамо живот пун лажи, грехова и унутрашњих разочарења.

Међутим, зар је могуће да је живот бесциљан? Најбољи пагани нису могли да схвате зашто човек живи, као што не може да изађе из лавиринта онај ко у рукама нема нит – путовођу.

Најдубљи и морално најосетљивији од њих – Сенека – сматрао је да је велика срећа за човека да живот заврши самоубиством.

Највећи источњачки песник Омар Хајам писао је да нико од мудраца није нашао пут из ове мрачне ноћи. Само је Христос открио свету вечну Божанску светлост, указао пут ка преображају, уништио смрт Својим Васкрсењем.

Само се за Хришћанина открила могућност да врати оно што је најстрашније изгубити – љубав према Богу и према људима. Само је Хришћанима дата Божанска сила за борбу са грехом и уједно љубав према људима. Само су Хришћанима дати права радост и спокој душе у мукама и невољама.

Човек је створен као боголико биће, али је по сопственом хтењу, по сопственој вољи, он постао сличан демонима. Хришћанство је могућност повратка човеку образа и подобја Божијег. Међутим, овај повратак се достиже кроз борбу са сопственим страстима, са злом у самом себи, и зато је земаљски живот борба.

Да би победио у рату, војник мора да буде спреман да умре, а Хришћанин мора сваког часа да умире за своје страсти и грех, за везаност за пролазни живот, да умире за привидан живот, како би добио живот истински, како би већ овде, у помрчини земље видео вечну светлост.

^

О Апокалиптичном времену и „апокалиптицима“

Наше време је апокалиптично. Али када оно није било апокалиптично? Већ у Апостолским временима су хришћани видели демонско олицетворење и пројаву зла у свету који их је окруживао. Они као да су својим очима видели сенке Апокалипсе у време крвавих гоњења и мрачне црте „звери из бездана“, која хоће да растргне Цркву – Христову Невесту, као што су лавови својим зубима растрзавали тела хришћана на зидовима Колосеума.

У догађајима светске историје, они су предосећали и осећали долазеће катастрофе и контуре апокалиптичних слика су се исцртавале пред њиховим очима све снажније и снажније. Апокалипса је почела од времена Христовог доласка на земљу. На Патмосу, Јован Богослов је сазерцавао оно, што јесте и што ће бити.

Зло је увек постојало у свету и оно нараста из покољења у покољење. Оно је налик на реку пуну воде, која подижући се, проваљује брану и потапа обале реке. Зло се концентрише у личностима – непријатељима хришћанства, који излазе на сцену историје, као антихристове претече.

Али постоји још један тамнији, свакодневни апокалипсис – то је оскудевање љубави и вере, то је разврат и лаж, то је *равнодушност* и суровост, то је посведневна борба човека са човеком, која отима духовну радост и чини живот ланцем ситних преступа. Ово је мучно и изгледа, неприметно дело тамних сила, које припремају пут звери која долази. У том односу садашњост већ у себи садржи елементе будућности и јавља се као његов праобраз.

Када старост наступи, онда говоре: близу је крај живота. Али, колико ће се старост продужити, није познато, може бити да ће се она показати дужом од младости, и силазак са планине – дужи од пењања на њу. И сада, као и раније, хришћани осећају нарастајућу силу греха и оскудевање добра – ту моралну ентропију света.

Али време, када ће се окренути последња страница историје, није познато. Господ је рекао да ће скоро доћи да суди живима и мртвима, али у којим космичким мерама су измерене те речи – ми не знамо.

У Откровењу Јована Богослова је написано, да су блажени они који читају ту књигу – Апокалипсу. Они су блажени јер се не обмањују вечним пребивањем на земљи, и зато што су спремни на искушења; они су блажени зато што знају коначни пораз зла и победу добра. Али виђење Апокалипсе није сакриво од хришћана главни задатак њиховог живота – припремити себе за смрт и сусрет са Христом, који ће се догодити независно од временске историје.

Откривање будућности у Апокалипси их је терало да траже и да виде апокалипсу у свом сопственом срцу, где се Христос бори са антихристом, где се демон стара да разруши храм људског срца, где сам човек види себе час у обитељима Светих, час у местима тамних сила.

Тај унутрашњи апокалипсис се откривао подвижницима и они су плакали над собом, сазерцавајући и осећајући трагизам света у свом сопственом срцу.

Блажени Августин пише: „Бог је учинио више, него да је уништио зло. Он је натерао само зло да служи добру.“

Али демон, као *мајмун Бога*, хоће да добро претвори у зло, и да саму књигу Апокалипсе, у рукама људи, који нису стекли благодат, учини књигом некаквих гатања.

Тако је настао тип „апокалиптика“, одвојеног од унутрашњег духовног живота, који се занима тиме што ће се догађати у временима доласка антихриста и краја света, то јест, хоће да украде ону тајну, коју је Христос сакрио од света. Он темељно сакупља извештаје о катастрофама, исеца чланке из часописа и новина о поплавама, приближавањима комета, итд.

Он својим слушаоцима говори, као неким победничким тоном: ево открила се озонска рупа и сви ће умрети од зрачења; ви сте слушали да се комета приближава, која мора пасти на земљу: биће експлозије, која ће уништити човечанство, а ако она упадне у океан, подићи ће се таласи, који ће прекрити сву површину земље, као у дане светског Потопа.

У то време он гледа на људе који га окружују, са таквим тријумфом, не лишеним осећања сопственог значаја, као да је постигао некакву победу. Он носи дебелу свеску, где су записана предсказања о крају света и тврди, да је све већ испуњено; затим почиње да изводи некаква поређења и објављује да је антихрист већ у свету, али да ће се откривено јавити кроз годину или две.

Затим он, без прекида, говори да је почело отопљавање леда на Антарктику, да се ниво океана повисио за неколико метара и да ће приобални градови бити потопљени; на Црном мору ће се догодити експлозија хидроген-

сулфида и поново ће почети да делују вулкани. Али верује ли он сам у све то – није познато. За њега је главно – произвести ефекат – како год буде могао.

Ако се таквим „апокалиптиком“ покаже свештеник, тада ће унутрашњи духовни живот код пастве постепено да се гаси, и парохијани ће почети више да мисле о томе, какве ће катастрофе и када снаћи свет, него о стицању благодати, без које се човек сам за себе показује као антихрист.

У време беседа таквих пастира са својом паством, атмосфера постаје наелектрисана. Сви чекају од свог духовног оца откровења о крају света, као што за време спиритистичких сеанси очекују одговоре од медијума, који призивају духове. Иако се та предсказања, као по правилу, никад не испуњавају, али то се старају да не примете, или да објасне као грешку у прорачунима.

У таквим друштвима се не занимају Исусовом молитвом, не читају књиге о духовном животу; тамо нема духовне светлости, која загрева срца људи – тамо је некаква „магија“ страха. Ти људи заборављају на Промисао Божији, на Христова обећања – да ће сачувати Цркву Своју од врата ада.

Уместо поздрава они једни другима говоре: да ли сте чули новости; да ли сте читали о неком догађају – значи, скоро ће бити крај света. И, у исто то време, ти људи себе осећају као неким пророцима последњих времена и сматрају да они собом савршавају важну мисију.

Апокалипсис Јована Богослова је написан огњеним језиком, као да је саткан из севајућих муња. Он собом представља оружје против заборава и лењости. Он не дозвољава људском срцу да одебља, али, у исто време, за горде и нераскајане душе он се претворио у мач, којим они рањавају сами себе.

Апокалипсис није толико реквијем о свету који гине – колико химна у славу Новог Јерусалима, који силази са Небеса. Древни Хришћани су чекали крај света као избављење од страдања, као прелаз у бољи живот. Савремени апокалиптици говоре о крају света, као о неумитној катастрофи. Шта ће бити даље – њих мало интересује: иза разореног Вавилона, они не виде Небесни Јерусалим. Ако питате таквог апокалиптика: „како се спремаш за долазак Христов, да ли се бавиш молитвом Исусовом, да ли проводиш живот у покајању, да ли чиниш милостињу?“

Он ће вам одговорити: „Слушао сам да се антихрист већ родио, он ће доћи на власт са тридесет година, и цароваће три године; он ће на чело и руку стављати печат, и о томе ја упозоравам људе да га не би примили.

Ако му кажете, да не треба само да одбаци печат антихриста, већ и да прими печат Христов – знамење, пред којим ће Херувим, који чува врата раја, спустити огњено оружје – Име Исуса Христа, сједињено са срцем, онда ће апокалиптик одговорити: „Мене нису учили о томе, али ја могу објаснити шта значи број звери.“

Апокалипсис је био омиљена књига Светог Филарета Московског – једног од најпроницљивијих умова свог времена. Из ње је он црпео силу у борби за Православље, коју је водио у току десетина година.

Али, за људе страсне и горде, покушаји да проникну у тајне историје, могу да доведу до духовне заблуде или да пребаце пажњу од најглавнијег – унутрашњег духовног живота – на спољшање, од нас скривено.

Не треба заборављати да се сусрет са Христом не дешава само у дан Другог Доласка, већ и после смрти, која је за човека неизбежна.

И за тај сусрет се целог живота мора припремати сваки хришћанин.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/stories/57/1.html>

^

Историја се понавља

Говоре, да се историја понавља. Ти процеси, које и видимо сада, имају аналогију у прошлом. Желели би да направимо паралелу између стања интелигенције руске империје у предреволюционарним годинама и њеним религиозним настројењима, са садашњим окретом историје.

Почетком двадесетог века већина представника интелигенције су традиционално сматрали себе хришћанима. Свој однос према Хришћанству они су су обично изражавали фразама, попут: „Хришћанство је племенито учење, оно у себи садржи високе идеале; то је прекрасни пут ка самоусавршавању“, итд.

А, у исто то време, међу интелигенцијом се укоренила отуђеност и хладна равнодушност према Православљу, и органско, на први поглед, несхватљиво непријатељство према Цркви.

Припадник интелигенције, који је себе сматрао Хришћанином, говорио је: „Ја имам сопствени поглед на религију а примам Хришћанство слободно од сујеверја, ја нећу клањати главу – имам своје сопствено, унутрашње Хришћанство. Интелигенција тог времена се одликовала широком образованошћу, и тим чудније, што је у односу ка Православљу пројављивала поражавајуће незнање, кастинску надменост и окамењене предрасуде.

Фасцинирани европском философијом, ти људи нису били упознати са блистајућом хришћанском патристиком, у којој би могли наћи одговоре на најдубља метафизичка питања.

Читајући поезију Јапана и Кине, они као да нису ни подозревали о постојању црквене химнографије; усхићујући се мистиком западних пантеиста – Мејстера Екхарта и Бемеа – они нису желели да протегну руку до књига Православних аскета.

Између интелигенције и Цркве се створио бездан, који се продубљивао све више и више. Изражавање своје привржености неком апстрактном, мутном хришћанству и презрив однос према Цркви – постао је стил мишљења интелигенције и њена својеврсна етикета.

Позориште, литература, штампа су се ујединили, у заједничким напорима да дискредитују Православље, да у очима народа оцрне Цркву, понекада скривено, а понекада са отвореном мржњом, прелазећи у некакав демонизам. При томе су то дело представили као да се ради о чувању хришћанских идеала, које тобож изопачава Црква.

Посебно се трудила јефтина, жута штампа, која се специјализирала на стварању анегдота, ругања и трачева о свештеницима и монасима. Чак и озбиљнија издања су се трудила да окрену опште мишљење против Цркве.

Познати философ, Сергеј Булгаков, члан Државне Думе, у књизи „Светлост невечерња“, која има аутобиографски карактер, поменуо је, да када је примио свештенички чин, морао је да остави катедру на универзитету, коме је дао много година свог живота. Када је Булгаков био један од водећих легалних марксиста, то није сметало његовој предавачкој активности, а када је постао свештеник, онда се у очима својих колега претворио у изгнаника.

По неписаним законима свештеник није могао постати чланом универзитетског удружења, а то се дешавало у држави, која је себе сматрала хришћанском.

Чиме објаснити непријатељство интелигенције према Цркви? Указаћемо на један разлог, који нам се чини главним. Црква – то је жива духовна средина, која има своје законе и структуру, која обухвата цео човеков живот. Црква од хришћанина захтева непрестану борбу са својим страстима и духом гордости.

Човек је дужан да постојано измени себе, очисти своје срце, контролише не само своје поступке, већ и мисли и тајне жеље човека. Овде му се предлаже нови систем вредности, нови морални оријентир, који нису слични световним етикетама.

Од њега се захтева не само вера, већ и религиозна дисциплина: посећивање храма, регуларне молитве, држање постова; његов приватни, домаћи живот мора бити сливен са литургијским ритмом Цркве, он добија слободу кроз борбу са својим страстима, и духовну мудрост кроз потчињење ума вечним истинама.

Зато се Црквено Хришћанство јавља у многоме као дело воље, ми би рекли – као подвиг воље.

Либерално, апстрактно хришћанство ничиме не везује човека: схватај Хришћанство како желиш, и живи како желиш. Овде нема и пожртвовања, ни интензивне борбе са собом. Либерално хришћанство сматра све урођено у човеку, у том делу и страсти, природним, и последично, дозвољеним. Овде представе о природној немоћи човека одсуствују, све заповести се свде на једно: чини, што ти се хоће, али само немој чинити зла другим људима. И овде постоји мноштво изговора, недоумица, могућности, обилажења чак и морално оскудне декларације либерала.

Могуће је бити лажов, клетвопреступник, и у то исто време утанчано расуђивати о трансценденталним питањима; могуће је бити развратник, и у исто време ватрено доказивати благотворни утицај хришћанства на културу народа – све то неће узнемиравати савест либерала.

Борба са страстима у којој многи виде јарке боје живота, и са гордошћу, која се у свету обично поистовећује са људским достојанством, показала се да није по укусу сила и расположења људи, преданим страстима.

У томе је главни разлог одступништва – одступања интелигенције од Цркве, и последичне борбе са Њом. Псеудохришћанство је припремило тле за атеистичку диктатуру. Када убеђења постану не дела и подвиг живота, већ пролазне идеје и апстракције, онда је од њих лако одустати, као што је лако бацити стару одећу.

У садашње време се понављају исти процеси. Значајни део интелигенције себе сматра Православним, а у исто време, стоје далеко од Цркве.

То је први степен: равнодушност и хладноћа ка Православљу, одсуство жеље да се оно упозна и схвати. Али, таква равнодушност обично прелази у супротност.

Период атеистичког диктат као да се завршио. Али ништа не настаје случајно и не ишчезава без трага.

Каква метаморфоза нас очекује? У шта ће се трансформисати атеизам у следећем окрету историје?

<http://karelin-r.ru/stories/82/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Мистика – очевидност вере

У чему се мистика разликује од религије?

Мистика собом представља доживљај вечности, осећање највише стварности, осећање тога, шта је тајанствена Суштина, Која стоји над текућим потоком времена, иза граница материјалног света и у исто време, прониче у ту материјалност и осветљава је.

Мистика је доживљавање тајанственог састанка са Оним, Који је неуловљив за људску мисао, недоступан за телесна осећања, неизразив речју, са Оним, Који је истовремено близу нама и бесконачно далек, Који нас тражи, али жели, да би и ми тражили Њега, Који је највећа срећа за човека, али за задобијање Њега, треба се одрећи себе и покорити Му свој дух. Ако питате мистика за Име Божије, он ће рећи: прво име – Онај Који Јесте, а друго – Непостижни.

Религија је неодвојива од мистике; она се обраћа целој личности човека, открива пут и средства за вечно богопознање. Основа религије је – Откровење, које се прима кроз веру. Религија даје знања, која се потврђују мистичким опитом. Вера открива Бога као Личност и одређује услове, при којима се коначно може сјединити са бесконачним кроз озарења Божанском Светлошћу.

Откровење је обраћено трима силама душе: разуму – догматика, вољи – заповести и правила Цркве, осећањима – богослужење и молитва.

Мистика је језгро или само срце религије. Без мистике, религија се распада: догматика постаје философија, моралност (заповести) – нормама друштвеног морала, а богослужење – естетиком; ван мистике, Црква собом представља социјално-историјски институт.

Без религија (овде имамо у виду Православље) мистика остаје субјективним аморфним стањем; а како духовни свет садржи у себи духовно зло, сконцентрисано у палим анђелским суштинама, онда мистика ван религије, или мистика сједињена са лажним религијама, приводи човеку демонизму.

Зато је за нас тако важна припадност Православној Цркви – тог највишег критеријума духовне истине. Зато нам се теософија и екуменизам представљају као добровољно разоружање пред силама космичког зла и демонске лажи.

Православна мистика је заснована на осећању тајне и поштовања пред Творцем света, а у неком смислу – пред Његовом творевином, у којој мистик види сенке Божанства. Мистика је нераскидиво повезана са аскетизмом. Првородни грех, поразивши цело човечанство, пројављује себе у демонским импулсима и страстима.

Човек је – комбинација добра и зла, узвишеног и приземног. Он се налази у постојаном стању унутрашње борбе са самим собом. Он је раскршће тамних и светлих сила које делују на његову душу. Његова воља је налик на магнет, који се колеба између два пола – добра и греха. Његово срце је – драгоцен камен, који он може подарити Богу или предати сатани. Зато је за мистика неопходан аскетизам и послушност Цркви. Без аскетизма, који укроћује страсти људске природе, и без послушности Цркви, као источника освећења, он остаје без помоћи Благодати – те јединствене силе, која је способна да обузда демонске импулсе у човековој души.

Католицизам је изопачио схватање првородног греха и тиме је успавао човека. Он је аскетизам свео на минимум, оставивши га као посед само ретким монашким редовима. Протестантизам, обично гледа на аскетизам као на патологију. Католицизам је разрушио зидове аскетике, а протестантизам је туда однео последње камење за изградњу световних станишта. Он је аскетизам заменио другим појмовима: умерености, поретка и штедње.

У католицизму и протестантизму мистика је уништена или деформисана. У једном случају њу замењује морал, у другом – она задобија окултни карактер. У наше време постају популарни различити окултни покрети и школе.

Човек изгубивши или изопачивши своје мистичко осећање, своди религију на морал, и зато никако не може схватити каква је разлика између Православља, католицизма и протестантизма. Они му се чине, као историјске традиције, и он се узрујава, зашто се хришћанске конфесије, а затим и све религије не би сјединиле једна са другом на основу заједничких моралних принципа.

Веру у Православље, као јединствену могућност истинског, благодатног богоопштења, он сматра дефицитом љубави према људима, конфесионалном гордошћу, мрачњаштвом, а у неким случајевима, злочиним против човечанства. Ако јувелир не може видети разлику између драгоцених метала и камења, и када би тврдио да су они једнаки, њега би назвали незналицом. Највише знање јувелира се пројављује у умећу разликовања особина материјала и одређивању њихове вредности.

Ако се човеку сви предмети чине обојени у једну боју, то говори онда не о ширини погледа, не о будности очију, већ о болести вида. Ако би човек изјавио, да међу философским системима нема разлике, да се сви они подударају у главном, назвали би га онда незналицом, који није упознат са различитим философским постулатима.

А овде ми утврђујемо једно, да је без мистике немогуће схватити и оценити Православну веру, да човек, лишен мистике неће бити Православан, како он себе сматра, већ теософ или рационалиста Православног обреда.

Немогуће је без мистике и аскетизма осећати стварност Православних догмата, а без исповедања догмата и учешћа у Црквеним Тајнама стећи богатство мистика – Таворску светлост. Лажни мистик пред собом види одблеске пакленог пламена који позива и води његову душу у непробојну таму.

Зато је за нас, Бог – Живот живота и Светлост светлости, Православље – тајанствени Синај, где се Божанство јавља човеку, вера – највиша истина, а мистика – очевидност вере.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/pravoslavie/129/1.html>

Ћорсокаци Атеизма

Речи „вера“ и „исцељење“ на грчком језику имају један и исти корен. Веровати – значи наћи циљ и смисао живота, одредити совје место у свету, видети пут, који леж иза земаљског постојања. Постоје два погледа на свет: један од њих сматра свет огромним бездушним механизмом, који је неко непознат пустио у рад.

На једној од мрља тог огромног конгломерата космичких тела, случајно је поникао феномен, назван живот. Комбинација атома и молекула, који су примили способност предаје свог структуралног плана другим системима, довели су нас до тог изненађења. Нема бесмртности.

Живот, сличан искри, која се угасила у мраку космичке ноћи, гаси се и ишчезава; човек се рађа, буквално за то, да би, сазнавши своју предодређеност, немоћ и бесмисао живота, ушао у земљу смрти, одакле нема повратка, где се свест и осећање заувек гасе у мраку гроба, у бездану небића.

Тај поглед на свет је дубоко песимистичан. Он не пружа никакве моралне идеје и вољне стимулансе, он само обећава човеку илузорну слободу тиме, што се дешава са његовим осећањем одговорности за проживени живот. Ако је живот случајан и бесмислен, онда пред ким и за шта одговарати човеку? Ако је сам човек пре свега, само структурна заједница атома и молекула, контролисаних од биолошких токова, онда кога волети? Биомашину? Пред ким носити моралну одговорност? Пред детерминисаним аутоматом, чија су дела условљена добијеним, и са његове стране обрађеним информацијама?

Ме не желимо да кажемо, да су сви атеисти неморални и непринципијални људи, али сматрамо, да сам атеизам нема односе са моралношћу. Ако је атеиста моралан, то је зато, што је у њему остало сећање на највише, вечном, урођеном закону праведности, који он одбацује својим разумом, али га срцем осећа као инстинкт живота. Следећи атеисти не постоје, атеистичка културта не постоји и не може је бити, као што не може бити ни културе "одрицања".

Култура- је сложена историјска синтеза. Зато се човек подиже на интелектуалном наслеђу многих култура и цивилизација и усваја, да тако кажемо, са млеом идеје и представе, које се корене у вери и у вечном животу и у Творца света. Савремени човек, по речима једног познатог лекара, налази се у стању "постојаног бацања између земље и неба" (Пирогов).

Атесита више воли да не размишља о смислу живота, о времену и смрти, он избацује мисао осмрти ван своје свести, иначе би се налазио у стању постојане депресије, као осуђени на казну, у чију ћелију сваког минута може ући целат. Самим тим он улази у свет илузија, као без размишљања о болести: могуће је победити болест и не мислити о старости, избећи је.

Они, који одричу вечни живот, морају гледати на земаљски живот као на једину реалност и стварност, тада им садржај живота морају постати интелектуална или чулна наслађивања, који он пружа. Али осећајна и интелектуална природа, се пре свега, ломе у противречностима, унутрашњим и спољашњим; они не могу у својим срцима прихватити живот као бесмисленост и апсурд, не могу схватити зло, које постоји у свету, помирити се са насиљем, и зато такве људе очекује трагичан удео.

Други виде смисао живота у чулним наслађивањима, о чему су говорили древним речима "In vino veritas" (истина је у вину). Али чулно задовољство није стање, већ некаква нервна реакција, која бива замењена осећањем опустошења и незадовољства.

Према томе, чак и примитивни људи не могу, а да не осећају у дубини своје душе да је то сурогат и фласификат среће. Неретко, разочарење, води људе у већу радикалну способност да искључе своју свест од обмана живота, од сврхе вечног разочарења, и тада иду у алкохол и наркотике.

Живот као удовољавање страстима не може дати радости, већ ствара комплекс и навику, као што онај који пије морску воду, само увећава своју жеђ. Затим наступа лом између свих увећаних и погоршаних страсти и могућности њиховог остварења, који ствара пакао у човековом животу.

Атеист не може наћи срећу и спокој духа у размишљању над животом. У том случају, мора да види себе осуђеног на вешање и већ рођеног са омчом на врату. Он не може наћи тачку ослоња у свом послу или стваралаштву, јер и стварање, одражавајући живот, појачава осећање трагичности безизлаза.

Не може се наћи срећан у сталном послу, слично неуморном мраву, јер пред њим стоји питање: у име чега и за кога, он дела све ово и има ли смисла претворити свој живот у постојани труд и напор воље, када све подлеже коначном уништењу?

Атеиста не може наћи среће и спокоја у чулним насладама, вину и наркотицима, иза којих следују духовни пад и меланхолија. Мора да престане да мисли, осећа и жели, да би се ослободио драматичности земног живота, то јест, мора умрети пре смрти.

Одсуство моралних оријентира и оријентира у погледима на свет, жеђ за чулним задовољствима и безвољност воде човека у тешке нервне болести, депресије, хистерије, различите фобије и маније.

Егоизам и појачано осећање гордости стављају човека у сам чвор противречности, између њега и људи који га окружују. Таквом човеку се чини, да је цео свет неправедан са њим, и зато су егоисти и егоцентрици у психичком смислу најнестабилнији и најнесрећнији људи.

Незадовољавање жеља и страсти изазивају осећање гнева и мржње, који се прилепљују психичким комплексима и зато психичке болести, пре свега, уништавају способност да се воли други. Човек се закључава у себе, у круг својих илузија, афекта и депресија.

Хришћанство учи о томе, да је највише пројављивање човекове личности, да се као признак његовог исцељења јавља љубав ка Богу и људима. Вера – то је исцељење.

Хришћанство не предлаже вештачке системе за лечење болести, као на пример, јога и други системи, који имају прагматички и утилитарни карактер. Хришћанство лечи саму душу човека, оно показује цео живот, који лежи иза предела земног постојања.

Његов циљ је – Апсолутни Дух, Божанска Личност, Извор љубави и сваког постојања. Хришћанство учи о високом човековом назначењу, о његовој бемсртности, о вечном животу као општењу са Богом и уподобљавању Њему. Хришћанство показује смисао и значење земног живота као поља, где се формира личност човека, као одскочна даска за вечност. У том животу, оно што нам се чини несрећом и страдањем, добија духовни смисао.

Хришћанство даје ту идеју, ради које је човек спреман да претрпи тешкоће и препреке, које му стоје на путу и силе за то. Вера чини више од самог исцељивања болести: она даје човеку могућност да буде срећан у самим страдањима и болестима.

И на крају, Хришћанство открива човеку као највишу вредност земног живота – осећање љубави према свима другима, независно од интелектуалних, националних, социјалних и других видова разлика.

Хришћанство – то је свеукупни систем човековог живота. Њега не треба разматрати аналитички, у њега се теба укључити, живети у Хришћанству и живети хришћанством, тамо је све узајамно, као у једном живом организму: и догмати, као истинити погледи на свет, храмовни обреди, као симболички језик Цркве, аскетика, мистика молитве, итд.

Хришћанство обнавља човека, делује из индивидуалне личности, помаже човека да нађе себе самога, јер је, по речима древних апологета, „душа по природи Хришћанка“.

Хришћанство има то, што не поседује ни један други религиозни систем – Исуса Христа – Бога и савршеног Човека, ту Савршену Личност, Која се јавља вечним примером и обрасцем за Хришћанина.

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Демони у савременом свету

Данашње време се може назвати пантехничком ером. Човеков геније се концентрисао на проналажење нових апарата и на њихово усавршавање. Под речима развој, прогрес, култура, процват, богатство, животни стандард и тако даље, подразумевају се производни показатељи, бројеви и коефицијенти. Човек као личност и друштво као систем, не само пословних, већ и моралних односа, као да не постоје.

Човек се сматра производом светске машинерије, која садржи социјалне и друштвене програме, па чак и програме погледа на свет. и која прави производе за потрошњу и прождире их. Некада је објекат созерцавања било Божанство, затим је, у време романтичарског хуманизма вакуум, настао прогнањем вере из живота, заузео човек са својим приземним, изобличеним душевним светом који је, ипак, још увек чувао извесни одсјај духовне лепоте и остатке некадашње племенитости. Сада је настао век утилитарног хуманизма, што у ствари означава глобални процес рапшчовечења: човек је заборавио на Бога и свој душевни свет.

Поглед његовог ума усмерен је ка споља. Он не осваја робове као што су то чинили фараони и асирски цареви за време својих ратничких похода, он прави робове од саме земље, од гвожђа и челика, такве робове који су увек послушни господарској вољи, и међу којима нема ни Спартака, ни Маздака.

Човек-роб који је био социјално обесправљен ипак је остајао људска личност, о којој је требало размишљати. Животиње-робови су била бића која су разумела и најчешће волела своје газде. Машина-роб остаје мртва и хладна конструкција од стакла и метала. Створена је нова врста контакта између ње и човека. Машина не може да воли и она се не може волети осим у романима научне фантастике, због тога су техничка цивилизација и живот међу машинама изазвале, као проклетство времена, емоционалну хладноћу човека, односно, његову душевну опустошеност.

Човек, опскрбљен средствима техничке цивилизације са горчином осећа да је творац историје и владар света. Вера захтева послушање у љубави. Човек, који је одрастао у техничком друштву као човечуљак жели да наређује, а воли само себе самог. Машина је инструмент; инструмент се користи, о њему се брине док је потребан. а затим се шаље на ђубриште или се одлаже негде у страну. Овај однос према алату ствара одређени тип човека-прагматичара и утилитарца, који размишља само како да искористи другог човека ради остваривања својих циљева, без икаквог осећања захвалности, обавезе и узвратне бригае за њега.

Овај инструментализам је продро у све животне сфере, начинивши од пријатеља - пуке познанике, а од супружника - партнере који често теже ка томе да поробе једно друго у свакодневном животу, и претварају се у непријатеље. У раду са машином су потребни бројни показатељи - у општењу са људима овакав показатељ је постало плаћање.

Људи су постали неповезани и туђи једни другима. Поверење пре има емоционални него разумски карактер, отуђеност рађа бојазан, због тога се усамљеност у технолошком свету нарочито осећа у великим градовима. Гомиле људи који су емоционално равнодушни и туђи једни другима стварају сграшан осећај да је град огромна пустиња, а гигантске зграде-мравињаци и улице, које личе на реке - привид, који ће се расејати као фатаморгана у пустињи и све ће се завршити пропашћу.

Човек све већу оскудицу љубави инстинктивно доживљава као приближавање фаталне катастрофе која долази. То је један од разлога због којег савремени градови из себе непрекидно избацују неуротичаре и психопате као каљеве пећи пепео. Карактеристично је да медицина не може да излечи савремене нервне болести; њих лечи само атмосфера опште љубави, а арсенал хемијских лекова омогућава болести да се развија и напредује, гушећи само спољашње манифестације и симптоме болести; у датом случају се може рећи да медицина лаже. Наука по нечему подсећа на магију, она користи прорачуне и законе као магија басне, како би из недара земље изазвала непознате силе и енергије, како би ихпоробила и натераладајој служе.

Али, Фауст може да позове Мефистофела, али нема снаге да га врати тамо одакле је овај дошао. „Господар на час“ је постао „роб заувек“. Због тога су људи већ почели да осећају да технолошка цивилизација није удобна фотеља у којој ће човечанство седети, већ Дамоклов мач који се њише изнад његове главе.

Уметност, ма како несавршена и приземна била, бар делимично и даље служи као својеврсни „сигнални“ систем историје. У песмама француских декадната, немачких експресиониста, руских символиста и грузинских футуриста већ је била предвиђена, као да је била раније преживљена, епоха наступајућих катастрофа. У њима је блистало праскорје револуције, из њих су као из лешева текли сукрвица и гној, изнад њих се надвијао дим још незапаљених крематоријума, у њима су се чули тешки јецаји сужања концентрационих логора.

Ти песници уопште нису били пророци који би упозоравали на погibeљ и позивали свој народ на покајање. Они су пре били медијуми оних црних сила које су се надвијале над земљом као олујни облаци. Они су били попут оних који потапају брод на којем плове, а затим, хватајући се за даске, вичу: „Спасавајте се!“, али не зна се коме; међутим, они више никоме нису потребни, разбеснело море их гута својим таласима... Човечанство је тражило истину још у сам освит своје историје.

Мојсије је дао закон - одговор уму; његова светлост је обасјавала пут, али није загревала душу. Христос је благодаћу отворио човеково срце. У савременом човеку се угасила светлост мудрости, њу су заменила фрагментарна знања, цифре и чињенице без икаквих сврсисходних веза. Љубав је ишчезла; њу је заменила страст и

неугасива жеља за насладама. Оштроумни Маркс је прогласио да је човекова база - стомак, а глава и срце су само надградња.

За најпоузданијег сведока свог родословног биолошког дрвета узео је Дарвина. Ово учење је било прихваћено са захвалношћу као вест о ослобођењу, као ватра коју је Прометеј украо боговима и донео људима (на неким сликама Маркс је приказан као Прометеј). Фројд је отишао још даље...

Међутим, материјализам, позитивизам и часови медитације у школи о томе да је човек само животиња отупили су морално осећање, дали су ону илузорну слободу која се може назвати самовољом и уједно су човекову душу испунили страхом. Хедонизам је довео до раскида између жеље и могућности; страху се придружио осећај незадовољства и тешке тескобе, и тако се свакодневни материјализам на чудан начин сјединио са демонским спиритуализмом.

Савремени човек уме да анализира појаве, укључујући и своје грехове, али не уме да се каје, зато за њега небо остаје затворено. Раније му је само небо, прожето сунчевим зрацима као златним нитима, изгледало као слика духовне сфере: сада му оно изгледа као зид на којем нема ни врата нити има степеница које ка њему воде. Ако му је ноћно небо говорило о бесконачности Творца и сјај звезда узносио његов ум ка вечности, ка ономе што се налази ван граница видљивог света. Сада ноћно небо као да му говори о мрачној празнини космичких пространстава, у којима се земља врти као билијарска кугла, пуштена у покрет непознатим ударцем.

Човек је изгубио Бога, свет је за њега постао туђ и пун скривених опасности, као мрачна шума за путника; он жели да побегне, али не зна куда; и после света у којем владају мртви закони он доспева у други свет - демонских илузија. Еру технологије смењује ера наркологије.

Дарвин је човека претворио у мајмуна, а Сартр је позвао Маркса на опкладу, говорећи да човек није свиња, већ уствари дивљи вепар. Фројду је и то било мало: да би коначно обрुкао човека, он је мушкарца начинио убицом свог оца и насилником над својом мајком, а жену - супарницом мајке и очевом љубавницом.

После материјализма је дошао демонизам. Некада је Запад претворио Индокину у своју колонију, а сада Индокина заузврат осваја Запад. Окултни системи и наркотици узгајени на Истоку претварају некадашњи хришћански свет у духовну пустињу, као што су то чиниле хорде Џингиз-кана и Батија, које су иза себе остављале спаљена поља и рушевине градова. Постоји предање да је Батиј, прошавши кроз Европу и зауставивши се на обали Јадранског мора сишао с коњаг захватио шлемом воду и излио је на обалу рекавши да сва земља од Кине до Средоземног мора припада Монголима.

Духовни освајачи из Хиндустака и са Тибета сада поново освајају и шире своју владавину. Човек је данас лишен земље као Отадбине; земље коју је навикао да види покривену травом, пшеничним класјем или у црнин заораним браздама. Ова топла земља, планинско камење одевено маховином, потоци који извиру у ледницима, звонки попут сребра, реке вода које се преливају у одсјајима попут растопљене руде у топионици, шуме, увек привлачне и тајанствене, у којој је музика птичјих гласова само фон тишине, стене уроњене у сан, ова вековна добра су за човека изгубљена. Сада је он, као каквим историјским ударцем, избачен из свог дома у област где је земља скривена и зазидана асфалтом и цементом, и као да је покривена водом за време потопа.

Пред њим је свет великих градова, препун буке и покрета, истовремено бездушан. туђ и мртав, где громаде зграда у електричној и неонској светлости личе на далеки пејзаж са месеца или на земљу иза огледала из бајке. Човек је у граду као у пустињи усамљен међу људима, хладним, попут статуа од камена које су због нечије воље оживеле међу машинама које јурцају и изгледају као монструми од гвожђа. Чак и дрвеће на градским скверовима и у парковима стоји као споменици на гробљу умрле мајке-земље. Човек осећа забринутост и опасност, он жели да побегне назад, али не зна где, као путник који се изгубио у шумском честару или у мочвари.

Материјализам и позитивизам су обавили свој посао. Они су човекову душу покрили корозијом - рђом сумње. Конт. Маркс, Дарвин и Фројд нису били само жречеве материје коју су претворили у божанство, они су постали медијуми и носиоци мрачних сила које су се скупиле над земљом, оног потенцијала светског зла који се изграђивао и скупљао вековима.

Међутим, позитивизам је био само пролазно стање, он је човека лишио вере у Бога као способности да Га осети и уместо тога му је дао само нулу. Међутим, ова нула није могла да постане појас за спасавање човечанства које се давило. Њему је био потребан опипљив број, и због тога су духовни вакуум заузеле друге силе. величине са знаком минус. Тле, које је подвргнуто ерозији постаје јалово. Душа, која будући лишена духа није могла да види небо, она се устремила надолу као лађа коју је преврнула буре. После позитивизма долази демонизам. Овде су се Запад и Исток руковали.

Једна од новина Запада која убија последње трупке духовности у човеку јесте телевизор. Он је постао средство за бежање из свакодневног монотоног живота (чији су грб и амблеми – „књиговодствени рачуни“.)

Телевизор је постао давалац крви који је неопходан савременом опустошеном човеку. Он трчи к телевизору као што човек мучен глађу трчи ка столу, бежи од себе самог у овај иреални свет - у океан малог екрана. Телевизор човека чини све мање способним за управљање: он му даје готова решења, моделе и рецепте. Телевизор држи емоционалну сферу човека у сталној напетости, и због тога човек у опхођењу са људима постаје хладан и равнодушан.

Примећено је да су хумористи и клонови за које је смех постао професија у свакодневном животу тужни и да имају затворен карактер. Телевизор раздваја блиске људе; човек који седи поред малог екрана је већ напустио кућу и кренуо у пловидбу далеким водама. Међутим, све је ово тек предговор и прелудија; први чин почиње тек када се појави Мефистофел.

Он савременом човеку нуди три јела као некада Фаусту еликсир младости:

- 1) источњачки окултизам,
- 2) магију и демонизам;
- 3) дроге.

Све су то плодови са једног дрвета. У сва три случаја, сатана нуди своју силу у замену за душу.

Прво средство је јога. Човек медитира на оне демонске речи које је пали дух упутио нашим прародитељима: „Бићете као богови“. Он понавља мантре о томе да је он апсолут, творац космоса, око којег се окреће мноштво светова. Тако се овде понавља Адамов грех, који је човечанство бацио у ропство смрти и пакла и одбацује се савез са Богом који је Христос био поново успоставио. Јога је један од најмрачнијих облика богоборства. Још пре стварња видљивог света светлосни првоанђео Луцифер је желео да постане бог и претворио се у паклено чудовиште. У зору историје Адам је поновио грех сатане, пожелело је да постане бог без Бога и претворио се у леш одвојивши се од Извора живота. На крају света ће антихрист, у којем ће се згуснути све зло палог света, рећи: „Ја сам Христос“. Вивекананда, проповедник јоге је одлучио не само да најави долазак антихриста, већ и да га превазиђе. Он пише; „Христос је талас на површини мора, а ја сам дубина мора.“ Дијалектички трик о истоветности супротности, Вивекананди и његовим ученицима омогућава да, посредством логичке акробатике, тврди и негира једно исто.

Шта јога даје савременом човеку? Безграничну гордост, која гуши друга осећања, и сједињавање са духом сатане, као сједињавање сличног са сличним. Човек који је себе убедио да је бог, разуме се, никакве моралне законе неће сматрати обавезнима, тим пре што јога учи да је свет мноштва бића илузоран, да постоји само апсолутно битије истоветно ништавилу.

Уосталом, проповедницима јоге су дате инструкције да узимају у обзир разне обичаје и традиције земље и народа, да почну као од удице, од учења о некаквом апстрактном добру, а затим да постепено, души која је прошла кроз период адаптације, откривају нихилизам и сатанизам адваите (индуистичко учење о једном које је све и ништа; нап. срб. прир).

Гуруи не заборављају на практицизам савременог човека, због тога својим ученицима и кандидатима нуде божанство заједно са философским апстракцијама, као и вежбе дисања и положаје (асане) за побољшање варења, потенције и тако даље. Замишљање себе као апсолута даје осећање нарочите сатанске еуфорије, што је плод распаљене гордости, концентрара свих страсти и истовремено хладну равнодушност према околини као према фантазији и илузији. Истина је једноставна и монолитна, а јога је као и свака лаж, сложена и противречна. Али, лажљивац уме да ласка и да вара.

Велики мајстор лажи - Гебелс је једном био отворен па је рекао: „Лаж у малој количини изазива сумњу, а у великој изгледа истинито. Лажи штоје могуће више и храбрије да би ти гомила веровала.“

Као други излаз из света машина и компјутера нуди се магија, чаробњаштво и демонизам, односно потпуно свесно и вољно поклоњење сатани. Сатанизам је Библија прочитана тако што је „да“ замењено са „не“, а „не“ са „да“.

Сатанизам је култ греха, нарочито суровости и секса. Његови обреди садрже у себи: скрнављење светиња, проливање крви и исмевање људске природе кроз изопачености сваке врсте. Морал сатанизма је да се презире сваки морал. Његова суштина је мржња према Богу и немоћна освета Богу тако што се сатана претпоставља Христу, односно његова суштина је - духовно самоубиство.

Сатанизам, окружен магијом и астрологијом, хиромантијом, гатањем, прорицањем и чаробњаштвом као својом почасном свитом уводи човека у област сатанских енергија, у онај хаос који лежи иза светлости Логоса. Само чудо може да ишчупа човека из поља привлачења ових сила.

Душа чаробњака и луциферијанаца је у сталној смутњи; експлозије дивље сатанске радости као искричава светлост на споју електричних проводника смењују тескоба и депресија. Њихова лица изгледају обавијена тамом као црним велом, а у очима им је злоба, скривена тескоба и некакав дубоки метафизички мрак. Сатанизам у

очигледном или маскираном виду улази у све окултне секте и токове као сфере које се пресецају и улазе једна у другу.

Окултисти тај сатанизам обично називају „древном мудрошћу“, „тајном Истока“ и тако даље. Док јога представља интелектуални демонизам, чаробњаштво са својим ритуалима представља емоционални сатанизам. Колико је очију у Америци и Европи окренуто ка Тибету, а не ка Јерусалиму - на који су и они заборавили, колико је гуруа кренуло стопама Апостола како би поново хришћанске народе обратили у паганство.

Трећи начин за „ослобађање“ који нам нуди сатана представља дрога. Људима који чак нису ни религиозни или су, пак, полурелигиозни, али који истовремено нису изгубили критички разум и морално осећање, самообожавање гуруа може да изгледа или као чудан облик аутотерапије, или као философски идиотизам, а чаробњаштво и демонизам као страшан сан, који је позајмљен из наопаких бајки. За демона би представљало ризик и грешку када би се као такав показао људима. Они би, угледавши демона, могли да побегну из његовог загрљаја и да траже заштиту у вери, односно, да се, угледавши непријатеља, сакрију у Цркви као у тврђави. Не могу се сви људи обманути култом зла и сексуалне сведозвољености. Многи ће се од овога окренути са одвратношћу као од гомиле црева која труле у кланици.

Због тога је демону, искусном стратегу (иако и он често прави глупе грешке), сврсисходније да им се не показује, већ да им сугерише да он уопште не постоји, а да је Бог одавно умро, и уместо пера са крвљу, којим се пише уговор са демоном, стави у њихове руке шприц са морфијумом. Човеку изгледа да креће на занимљиво путовање у далеке земље, према тихоокеанским острвима или фантастичним градовима Индије и Кине. И овде почиње она маскарада којом управља ђаво, и онај филм чији је режисер сатана.

Дете иде за мађионичарем, душа за сатаном. Нећемо описивати кошмаре зависника од дроге и понашање наркомана. Уз сву њихову разноврсност у њима постоји нешто заједничко што указује на објективну реалност. То није фантазија и сан.

Кошмари наркомана не личе ни на једно, ни на друго - то није садржај подсвести, већ продор у свет духовних чудовишта која попримају видљиве облике, то је материјализација демонских сила. Код наркомана нестаје осећај тела, односно појављује се осећај да се налазе у бестежинском стању. Свет за њих као да се преврнуо, пад у паклену провалију се доживљава као лет. Инјекција дроге је добровољно путовање код демона...

Наркоман креће на исти овај сатански шабат, само не физички, већ у визијама своје душе лежећи за то време у кревету. Дрогу су користили чаробњаци из Африке, шамани из Сибира, дервиши који су се окретали око себе, асасини у Ираку и у Сирњи и делфијске питије. Дрога није просто отров, то је „причешћивање“ из оне демонске чаше коју помиње Апостол Паеле, супротстављајући је Чаши Христовој (1. Кор. 10 21).

Карактеристично је да се у кошмарима наркомана појављују кинеске пагоде, будистички храмови, минарети, камене статуе древних божанстава, али тамо нема хришћанског храма или се он у његовој визији, руши. Карактеристично је, такође, да, налазећи се под дејством наркотика, човек може да игра пред Шивиним статуом, може да се клања киновима, али не може да се моли истинитом Богу. Покајање чаробњака и врачара је тешко и мучно. Демон се жестоко противи и не жели да испусти жртву из својих канџи, Они осећају не само физичку, већ и душевну бол. Када наркоман жели да престане да користи дрогу ђаво га подвргава мукама. Он мора да прође кроз паклени огањ да би поново стекао слободу.

Али, тешко не значи и немогуће. Само што немоћне људске снаге мора да укрепљује благодат Божија и помоћ Цркве. Овде је потребна и човекова воља, и његова вера, и молитве, и непрестано призивање Христовог Имена.

Dum spira - sprega: „Док дишеш - надај се.“ Међутим, овде може да дође до затвореног круга. Наркомани најчешће постају људи који нису религиозни или су површно религиозни. А да човек постане религиозан да би престао да буде наркоман, то представља лажан однос према религији и прагматизам.

Молитва и црквене Свете Тајне нису антинаркотик, већ укључивање у највиши духовни живот. Овде се не поставља само питање о излечењу већ о новом животу, о његовим новим циљевима, о садржају и средствима. Не може човек да поверује да би се излечио. него може да се излечи зато што верује. Благодат Божија је вечна енергија Божанства, која душу чини богоподобном, то је највиша - себи довољна вредност, а не пилуле које се могу прогутати: благодат. дакле, није елемент медицинског комплекса. Више од датог стања, наркомана њега треба да брине будућност његове душе. Вера је, пре свега, воља, а подвиг воље је умеће да се прими и чува благодат.

Технички прогрес представља неповратан процес: он се не може зауставити по нашој жељи као што се ток реке не може окренути уназад од ушћа ка извору. Али, човек може да осмисли свој однос према техничкој цивилизацији, према оним негативним последицама које она собом доноси.

Шта треба да чини Хришћанш у савременом свету?

Пре свега, треба да сачува способност људске душе за богоопштење и хришћански критеријум вредности. Хришћанин мора да сачува потенцијал своје личне слободе; он не може да побегне од процеса који се одигравају у свету, али, може да живи тако да ови процеси не захвате његову душу, да не допру као пипци хоботнице до оне области душе која треба да припада само Богу.

За то су неопходна два услова: припадање Цркви - која је јављење Вечности на земљи, и лично подвижништво. У области духовног живота нема нових открића или некаквих нарочитих путева. Православље има све што је потребно за спасење - треба само сачувати ова блага и не заменити их жељом за комфором и хедонизмом, оним што тако штедро обећава овај наш век, али што у ствари даје врло шкрто. Јеванђеље је последње и потпуно Откровење Бога људима. Оно је дато за сва времена, у њему ће свако наћи своје. Међутим, Јеванђеље је истовремено књига која је затворена за свет, она се постепено открива онима који живе по Јеванђељу. Оно се не може прихватити као једно од концепција погледа на свет. Стални напор човекове воље је једини кључ којим се ова књига отвара.

Данашње време није историјски неочекивано, оно је саздано од свих елемената који су увек постојали, али сада су се згуснули, и анти-хришћански процеси постају све динамичнији. Лажу они који крију опасност од савременог демонизма, али још више лажу они који кажу да човек данас не може да се спасе. Чим постоји свет, постоје. значи и Свети Угодници Божји - постоје у овом свету, које Бог није ни напустио ни сатро. Заиста, свет се све већом брзином приближава катастрофи - о томе говоре чак и људи који не верују у Бога.

Али, рађа се још једно питање: да ли ми, заиста, желимо да се спасемо? Господ нас је упозорио на овакво време.

Али је рекао и: „Не бојте се: Ја сам победио свет“ (Јн. 16, 33).

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Ехо црне мисе

*„Срце – то је сам човек“
Свети Јован Кронштатски*

Како да се спаси онај, који трага за Богом у наше време, када је, чини се, ад испустио на земљу своје мртве воде? Шта смета нашем богоопштењу?

Човек је дводелан. Он се састоји из невидљиве супстанце – душе и видљиве – тела. Али у самој души постоји скривени центар, као „душа душе“, или тајанствено око, које је способно да хвата светлосне зраке Божанства: оно се назива духом. До грехопада, дух је био устремљен Богу и сам човек је био сличан сијајућој звезди. После грехопада најниже силе душе су устале на дух и заглаушиле га, као коров цвеће у запуштеном врту. Око душе се одвратило од Бога и окренуло ка земљи. Светлост звезде се угасила. Страсти су овладале људском душом, као да су облаци прекрили небо. Дух се погрузио у стње тешког дремежа, час се пробуди, па понови заспи.

Цео живот човека пролази као сновиђење, које смењују једно друго. Човек је образ Божији. У њега је положено осећање вечности; оно је пригушено грехом, али није искорењено до краја. Кроз благодат Божију, ако је човек прима, могу да се пробуде духовне интуиције; дух се опет обраћа Богу и постаје цар душе. Тада се човек сећа свог претходног достојанства, и путем тешке борбе са страстима и демонским силама враћа царство које је изгубио.

Спасење – то је јединство са Божанством, то је унутрашњи процес очишћења срца од греха и страсти, то је стицање вечне божанске светлости. Благодат исцељује душу, као што је реч Христова враћала вид слепима. Дух прима благодат Божију и предаје је души, а кроз душу освећује и тело. Дух под дејством благодати добија силу од Бога, али у исто време, он остаје као мало дете – нежно, рањиво и незаштићено. При додиру са грехом и страстима он опет улази у себе, као што мимоза скупља своје листове од неопрезног пружања руке. Зато је цар Соомоне казао: „Сврх свега што се чува чувај срце своје, јер из њега излази живот“; срце се упрљало – затворио се извор и душу опет покрива сенка смрти.

Подвижници су одалили у пустињу, да би стекли и сачували чистоту срца, да се не би угасило горење духа под бурним дисањем страсти. Али и овде, у свету, човек мора чинити све могуће, да би свој дух заштитио од нечистоћа и да не изгубио тај бисер, који је драгоценiji од целог света.

Грех пронице у душу кроз пет органа наших чула, који се тада претварају у пет прозора смрти. Посебно силно дејствује грех кроз вид и слух. Апостол Павле призива хришћане да прослављају Бога у појању и духовним песмама. Они помажу да би срце човека певало Богу тајанствену песму љубави – песме тиховања, у којој је одјек Ангелских хорова. Пророк Давид говори: „појаћу Богу мојему, док ме буде... појте Богу нашему, појте, појте Цару нашему, појте.“

Да би певао Богу, треба очистити душу од земних песми, од страсних ритмова и мотива, од онога чиме живи душа, када у њој дрема њен поробљени дух. Стање душе која тихо пази на благодат, слично је дивној небеској песми, или прозачном светлосном потоку, који се излива из срца. Музика има свој посебни језик, који је заснован на асоцијативним везама. У њој се садржи емоционална информација, која се трансформише у образе, слике. У ритмовима музике могу бити заложени страствени кодови, шифровани звуци убиства, разврата, богохулства, богоборства, мржње и меланхолије смрти. У музици могу бити зашифровани образи најгнуснијег разврата. Музика може да опонаша конвулзије секса и агонију умирућих; музика може бити смех демона над људима, који су претворени у свиње. Музика може бити обливена крвљу и тамом, као сенком ада. Музика може упити у себе задах сточних јама. Музика може бити налик на сабат вештица у валпургијској ноћи. И музика може опити човека и довести га до стања безумља. Музика може постати реквијем над погинулим човечанством.

Ритуали незнабожаца са људским жртвоприношењима су се спровоодили уз музику и певање. Када су у Картагени децу бацали у усијане руке Молоха, жреци тог божанства-чудовишта, под оштрим звуцима труба и буке бубњева плесали и певали, да би том музиком демонизирали људе и привели у стање наркозе душе родитеља, који су на сажежење приносили – на огњено мучење и смрт – своју децу.

Демонизам нашег времена је нашао свој израз у рок музици и хеви-металу. Песмама духа ђаво је супротставио своје песме. Рок музика је клупко демонских страсти, она је призив демону: „дођи и усели се у нас“, то је жеља да се задобије демонска слобода од сваке моралности и морала – слободу да се чини зло, слободу да се убија, слободу да се предаје најдивљем разврату. То је мрачна радост рутања над образом Божијим, који живи у човеку, радост умртвљења свог духа, радост богоборства – понављање сатаниног пада, радост илузорне слободе, која се завршава смрћу духа и безумљем душе.

Постоји одређена закономерност. Демонизам се оваплоћује не само у физичким преступима, већ и у самој уметности. Деструктивне силе потребују свој култ. Један од врсти сатанског култа – то је дивља какофонija звукова музике. Овде се човек, пре свега, лишава благодати, то јест, стварног општења са Богом; дух одлази од себе и његова дејства се прекраћују: он не може да живи у души, која је доборовољно себе учинила јавном кућом или јазбином убица.

Страсти, побуђене рок музиком, заливају гнојем и блатом човекову душу; свет демона постаје његовим светом. Може се рећи, да на рок концертима човек предаје своју сопствену душу, гази ногама сопствени дух; он као да унутра производи речи, које су супротне клетви Крштења: „Одричем се Христа и сједињујем се са сатаном и анђелима његовим“. За црну наладу сведозвољености, за доживљај безумља и смрти, за пад у бездан, које прима као полет, човек предаје Царство небеско.

Потребно је дуго време покајања, да би се душа очистила од земног и метафизичког блата, да би се истргла из плена демонизираних звукова, који се смештају у емоционалном сећању човека, да би смирио своје од рока, набрекнуте и хиперболичане, страсти, да би из рушевина установио свој дом, да би повратио благодат и реанимирао изранављени, као зверима растрзани дух.

У човековој души постоји област, која лежи дубље од самосвести и мислених фиксација, коју не у потпуности тачно називају подсвесћу. То је дубина, слична безданима људске душе, где се крију њена стремљења и жеље, где се формирају његове мисли и речи, где се сумирају сви ти утисци, који он задобија током живота.

И тамо се звуци рок музике пројављују као тамни демонски призраци, тамо се они крију као експлозивни материјал, који кроз страсти избија у област свести човека, пали његов ум и парализује вољу.

Из тамних развалина душе, напуњених нечистоћом, исходи смрад греха, сличан задаху леша, који не даје могућност благодати да нађе место у срцу човека.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/stories/137/1.html>

^

„Смрт грешника је љута“

У болници је умро старац. Дијагноза његове болести била је слична суду који је изрекао смртну казну. Његово име је било познато целом свету, али никаква људска сила га није могла спасити. Једина помоћ коју су му његове колеге, лекари, могли указати – била је да се убризга доза морфијума у вену, од које се он већ не би могао пробудити. Али, у то време, доктори, такође атеисти, подсвесно су схватили да живот и смрт припадају одлуци Божијој, а не решењу људи, стога им је остало само да беспомоћно гледају ухваћеног у агонији. Пацијент је имао канцер вилице и језика.

Овај старац, скоро поменут у виду поштеног рабина, цео живот се занимао доказивањем тога, да је човек само свесексуална природа, да су религија, култура и искуство само контроле над његовим гениталијама, да је љубав родитеља и деце једних према другим – подсвесна жеља за родоскрнављењем (инцестом).

У његовим академским лекцијама и научним делима, налазио се скуп богохуљења и презира према човеку. Као да је сакупио сав талог зла и греха које је човечанство створило од времена његовог постојања и то назвао „науком“. Свет је био спреман да прими ово учење. Људи, далеки од питања психијатрије, жудно су читали његове књиге, јер су у њима налазили апологију (одбрану) демонизма и сопственог греха. То учење није био разлог моралне катастрофе човечанства, али је довео до врења зла, донетим у декадентну културу 20. века.

Немачки философ Шпенглер, написао је књигу „Залазак Европе“. Ако би могли насликати слику под таквим називом, онда би један од главних ликова на њој био и тај старац који је умирао од канцера језика. Он као да је постао „духовни отац“ науке 20. века о човеку. Постао је следбеник ђаволског суда сексуалне звери. Вероватно претпостављате име пацијента – то је Сигмунд Фројд.

Ако је култура два претходна века била „фаустовска“ култура, када је човек одбацио вечност ради измичућих магновења, које не може да заустави, онда културу 20. века можемо назвати „фројдовском“ културом – тим ругањем свему светом, које се још чувало у човеку. Човек је изгубљен; главно у животу – је прожето са два снажна инстинкта – секса и убиства – савест, у коју је човек погружен, као у првобитни хаос.

Фројд већ не може да говори; он објашњава покретима палчевима, језика изједеног болешћу, као црвима. Говоре да је највећи ужас – видети себе у гробу. Он себе види као већ распадајућег мртваца. Метастазе рака су већ прекриле попут паукове мреже његово тело, на лицу се појављују гангренозни чиреви, образи тамне, из уста капље сукрвица; живи леш око себе шири неподношљиви смрад.

Око Фројда нема рођака, нико му не може прићи због смрада, који као да се шири из гроба. Фројдово лице прекривају комарци, које привлачи сладуњава мирис гноја – он се не може одбранили од њих. Тада се његово лице прекрива као прекривачем газе. Изгледа да се због смрада и сатана суздржава да му приђе, да би узео са собом његову душу.

Агонија се наставља. Фројд је имао драгог пса, од кога се није никада одвајао. Сада је и он, не издржавши смрад, побегао из собе; ово је био последњи удар за Фројда: остао је сам, сам са собом, односно са оним што је остало од њега. Увек се бојао смрти, али је сада немо звао својим очима. Говоре да је повишена доза морфијума ставила тачку у историји његове болести.

Фројд – то је један од злокобних симбола нашег времена. Његова смрт је такође симболична: она као да оличава труљење те културе, која је грађена на сексу и крви, на култу изопаченог наслађивања и насиља. Тај смрад гнојавог трупа, има име „разврат“. Али он је већ почео да трује, попут гангренозних чирева, свих пет континената. Богохулни језик Фројда иструлео је у устима свог власника, претворивши се у гној, који је капао из уста и враћао се у грло. Фројд, који је изазвао Небеса, умро је попут немоћног црва, напуштен од свих. Али и сама смрт Фројда – то је симболичко значење, ми би рекли пророчанство о томе, какав крај може очекивати човечанство.

Слобода

Једна од најпознатијих и истовремено најмање познатих речи за нас јесте - слобода. Шта је слобода? Како дефинисати овај сасвим непознати појам? Шта побуђује човека да тежи ка слободи и шта он подразумева под том речју?

Слобода је могућност и право човека да доноси одлуке полазећи од унутрашњих побуда које могу да буду интелектуалне, чулне или пак грубо инстинктивне, то јест она је могућност да се испуњавају своје жеље и да се у спољашњем свету реализује своје "ја". Али наши интелектуални планови су непоуздани, јер су засновани на веома непостојаним и неодређеним представама и оценама. Наше жеље су егоистичке, самоволне, непостојане, а чак и најбоље побуде душе изненада нестају, и ми видимо како у дубини наше душе као пауци миле другачија осећања: мржња, сладострашће, завист и тако даље. Што се тиче наших инстинкта, ту се једва разликујемо од амебе, која представља потпуни живот по себи. А шта ми можемо да реализујемо? Какву "звер" треба да пустимо на слободу?

Они који говоре о слободи заборављају да је за слободу потребна одређена култура. Пре свега, умеће да се уважава човек, без кога је и немогуће волети га. Али да бисмо уважавали другу личност потребно је да постанемо свесни самих себе као личности, то јест да развијемо у себи морално начело. То није школски задатак који се може решити као научена лекција, то је непрекидна тешка борба са самим собом, са нашим поремећеним стањем. Слобода је тријумф победе у духовној борби. Без тога слобода ће бити ругање циника или кежење зверских очњака насилника. Људи не разумеју зашто се налазе у стању најсрамнијег ропства, од кога не могу да ослободе никакве спољашње формације или либералне реформе. Човек је роб својих страсти управо зато што му страсти нису блиске, нису његове, већ су свагда туђе духу. То су паразити који су продрли у душу и исисавају из ње животну снагу. А човек поистовећује страсти са својом душом и са самим собом и настоји да створи услове да се те страсти слободно и лако задовољавају и да их друштво не схвата као нешто ниско, него као уобичајену форму живота.

Савремени либерализам под слободом разуме оправдање страсти. Страсти не могу да задовоље човекову душу и зато, будући да су и саме изроди, настављају да се изрођују у патолошке форме. Ова патологија такође захтева слободу и због тога либерализам мора да дође до сведозвољености, и не само да је прогласи, него да је и оправда. Свако од нас је искусио на себи јарам страсти које, као ланци, окивају човека. Какви су напори потребни да би им човек одолео! Али, авај, не догађа се тако често да их победи!

Хришћанство нам показује у чему је слобода. Она је у могућности човека да следи своје најважније призивање и да остварује потенцијал који је у њега уложен - образ и подобије Божије. Свако може да у свом унутрашњем искуству увиди како страсти сужавају човечије срце и обрнуто - како победа над страстима даје души некакву унутрашњу слободу.

Духовни живот шири човеково срце и даје му могућност да увиди какав треба да буде, и да доживи, макар и донекле, то осећање мира и слободе. У речима "слуга Христов" почетак је ослобођења. Роб греха постаје слуга Бога. Човеку који живи под утицајем страсти и греха, заповести се чине као ропство и јарам, али Господ је рекао: "Јарам је мој благ". То ропство је откупљење из ропства, да би затим била дарована слобода, а после слободе - усиновање.

Страсти су туђе души, а заповести су јој блиске.

Телесном човеку мучна је и бесмислена заповест да се опрашта своме непријатељу - несавесном преваранту, клеветнику или, што је нарочито болно, пријатељу који га је изневерио. Но ако победи себе и опрости од срца, а не врхом брбљивог језика, онда ће можда осетити, чак и неочекивано за себе, радост или нарочити мир у срцу, као да је нестао таман густ облак који је прекривао његову душу и он угледао светлост.

Страсти се чине нашим, делом нашег срца. Када им удовољимо, тада увиђамо да су нас обмануле и да су нам туђе. Заповести Јеванђеља чине нам се удаљеним од реалног живота, готово неиспуњивим, али ако се потрудимо да их држимо, онда ћемо осетити како наше срце оживљава.

Слобода је ослобођење срца од свега туђег. Оно је створено за Бога и зато је слобода - у Богу. Слобода је светлост која се шири из вечности. Само у Богу човек налази себе и постаје оно што јесте.

Христос је идеал човека, али живи идеал који има божанску силу. Човек је толико слободан колико тежи да постане сличан Христу, да Му се уподоби кроз стицање оне божанске светлости која се назива благодат. Слобода је излазак из тварног, опредмећеног, несигурног, страшног стања и причешће је божанским савршенствима. Киници, стоици и будисти, који су тражили слободу, налазили су је у одрицању од самог постојања. Киници - кроз ругање, стоици - кроз гордо презирање, будисти - кроз умртвљење свих жеља. То је била слобода смрти. Хришћанима она звучи као реквијем за слободу.

До какве слободе су могли да дођу киници својим поругама и мајмунским кревељењем? Слободу од чега? - Од поштовања према човеку? Слободу свеопште гнусобе? Слободу да једе са свињама из истог корита? Слободу да се узвишено достојанство човека - реч - главна разлика од животиња - претвори у некакав смрадни звук који магарац испушта испод свог репа? Али у том случају рођени идиот, који своје лице маже сопственим фекалијама, превазилази Диогена јер је слободнији од моралних норми. Слобода киника је слобода да се на тргу врши оно што се чини у тоалету, али и овде они не могу да дођу до потпуне слободе. Њихов програм је да се сруши традиција, дакле, ти "анархисти у бурету" нису слободни да поступају етично. Када је Диоген оболео од грознице и уместо уобичајеног разметања, ругања и спрдања пред гомилом, стао да дрхти и цвокоће зубима, тада је схватио да његова душа зависи од тела, да уопште није слободна, и због тога се, гневан на себе, обесио. Уопште цинизам је глумљење слободе, које започиње екстравагантним испадима, а завршава се суморном баналношћу.

Слобода стоика је безумље гордых који су осудили свет као њих недостојан. Стоик зида кулу од слоноваче, затвара се у њу и кроз прозор равнодушним погледом гледа на гомилу, као са хриди на морске таласе. Један од песника окарактерисао је ово стање речима: "Моја једина отаџбина је моја пуста душа".

Стоик одважно трпи недаће зато што презире људе и живот. Он не узвраћа на увреде јер сматра понижавајућим за себе да обраћа пажњу на лавез чопора паса. Он спокојно прихвата смрт зато што не воли живот, који му се чини ништавним и празним. За стоике не постоји божанство. Призор рђав као што је свет - сматрају они - није могао да наслика Велики Уметник. Уместо Божанства они имају учење о вишим духовима, о логосима, енергетским и семеним, који рађају ником потребан живот.

Епикурејска слобода је умеће уживања у малом. Епикур је говорио: "Уживам у јечменој чорби", али принципи уживања и умерености неспојиви су међусобно и зато епикурејство, засновано на тражењу уживања у свему, није могло да се задовољи затвореничким следовањем, већ се изродило у хедонизам, у коме жеља одузима човеку слободу и чини га робом.

Будизам види слободу у ослобођењу од сваког психичког садржаја. То је пре свега умртвљавање жеља. Будиста одвраћа мисао од свега спољашњег и као да тоне у вакуум и зато удаљава мисао од унутрашњег - од обрћућег точка своје свести, од калеидоскопа слика и идеја које ничу у његовој души. Затим он умртвљује саму мисао и тоне у некакво безмислије, као у стање својеврсног психичког бестежинског стања.

Нирвана, као коначно стање коме тежи будизам, јесте вештина стварања психичког вакуума и гашења свести у њему, која као да нестаје у безданој празнини. То је слобода од самога себе као индивидуе и личности, то је слобода од космоса, то је блаженство смрти. Али празнина уопште није духовни појам, већ више физички. Празнина је простор без садржаја и мислено поље без енергије. Појмови божанства и нирване узајамно се искључују, јер божанство је објект унутрашњег или спољашњег карактера, а нирвана захтева испражњивање свести од било каквог објекта: психичког, космичког или меоничког (нествореног).

Будиста као човек може да буде пантеиста или агностик, али будизам као метод је атеистичан.

О револуционарној слободи нећемо говорити. Сувише добро се памте крваве ране те слободе: насиља, изливи дивљачке суровости и бесмислено уништавање најбољег дела народа. Револуционарна слобода обично се претвара у деспотизам. Хтели бисмо да дотакнемо веома озбиљан проблем, мада је писање о њему исто тако одвратно и непријатно као што је додирнути гнојни чир. То је привидна слобода коју човек тражи у греху и у борби са моралним начелима, и пре свега, са оном унутрашњом задржавајућом силом која се назива савешћу.

Грех је унутрашња револуција против сопствене савести, жеља човека да се одвоји од ње, да је осујети, угуши и погази. Порок нема граница, нити дна на коме би се задржао. Стога је порочни живот потчињен страстима пад у бездан. Пад демона је био лет надоле, а сваки грех у малом понавља лажну слободу демона. То је полет пада у мрак и хаос. Слобода порока је ослобађање од свога људског достојанства, као образа и подобја Божијег у коме је истинска слобода. Сваки морални пад повлачи за собом пустошење душе оптерећене материјалношћу коју човек осећа у свом телу. То је реално бреме греха. Мисао човека постаје груба и духовно трома, свест - опредмећена, воља - ослабљена, осећања - импулсивна и афективна.

Грех разара личност човека и као да га прикива за земљу. Грех постаје навика, навика се претвара у господара, и човек мисли да је слободан да чини све што хоће. У стварности он се претвара у једног роба. Грех не само да постварује човека, него га и мами у моралне поноре, недоступне другим створењима на земљи, које бисмо назвали демоноуподобљењем. Човек који се одао пороку испушта из себе неку невидиву нечистоту, а нарочито очи човека, ти прозори душе. Прљавштина не само да прожима душевне поре човека, него се у извесној мери преноси и на предмете који га окружују: пребивалиште у коме се налази и одећу којом се одева. Стога апостол Павле говори да се хришћанин гнушава чак и оскврњене хаљине.

Ми бисмо хтели да се задржимо на једној подврсти "слободе порока" - на говорењу срамотних речи (псовању) које загађују наше улице и домове као да је негде пукао систем канализације и њен садржај се излива под

наше ноге. Говорење срамотних речи јесте покушај примитивних душа да се изједначе са онима који су изнад њих, а, са друге стране, да унизе у себи сопствено духовно достојанство које је у умећу да се уважава други човек. Треба истаћи да говорење срамотних речи покушава да понизи оно што је човеку најсветије, да га презре и окаља, те се због тога у ружној псовци често помиње име Бога, а још чешће име мајке које је драго сваком човеку, осим правом олошу. То чак није ни бујица нечистоте, него су то некакве фекалне масе које се као бљувотина избацују из уста. Постоји вид душевног оболења при коме човек маже своје лице сопственим нечистотама и једе их. Од таквог облика лудила патио је писац Ги де Мопасан који је са књижевне нечистоте прешао на фекалофагију.

Говорење срамотних речи нечим подсећа на ту душевну болест. Човек се ослобађа осећања стида и у томе такође види слободу. Код неких хистерика у периоду погоршања болести примећивао се симптом - жеља да се обнаже пред другима. У извесним установама ти поступци су се претворили у својеврсну уметност.

Псовач се у суштини такође обнажује пред свима, као да говори: "Погледајте какав сам јунак, у мени није остало ни трунке стида". У мистичком смислу говорење срамотних речи је облик призивања тамне силе. Човек, опсовавши свим непристојним речима које су у наше доба непристојне, извесно време осећа прилив енергије. То и јесте приближавање демона души човека. После извесног времена у њему се јавља потреба да посредством срамотних речи опет укључи себе у некакву електричну мрежу. Чак и кад у близини нема људи које може да увреди, он самоме себи изговара наглас, као да се обраћа сопственом носу, гадну псовку, чак и на неживе предмете, не схватајући да је то формула призивања паклене силе. Реч је велики дар Божији човеку, речју се човек разликује од других земаљских створења која могу да опште међусобно само сигнаlima и знацима. Сам Христос је назван Божанском Речју (Словом, Логосом), а сада човечију реч желе да повере демону.

Велики дар је рађање новог живота, али човек је осрамотио овај дар Божији у коме не само да настаје тело детета, него му се даје и душа. Он је претворио рађање деце у повод за развратност, и зато је измислио средство како да га претвори у голи секс који се постепено изрођава у патолошки секс, а у том погледу човек се спустио испод животиње. Тајна зачећа човековог живота претворила се у материјал за срамотне речи. То је слобода цинизма и гушење своје сопствене савести. Али грех не чини човека срећним, зато код људи развратних и порочних на лицу видимо печат сталног немира и неког глумљења, чак и у њиховом смеху осећа се нешто лажно и извештачено. Душа грешника прожета је мраком, као соба у којој се налази мртвац, покривена тамним материјалом.

Једину слободу открило нам је хришћанство, то је слобода да се буде у хармонији са Богом, то је ослобођење душе од свега њој туђег - од страсти као болесних наслага душе, од многобројних психичких комплекса, који као грчеви тела колебају и притискају ум.

Хришћанска слобода је заштита од демонских утицаја који, као радиоактивни зраци, разарају душу човека, а ниво ове сатанске радијације све време се стално повећава на земљи. Ту човека може да заштити благодат

Божија и зато се душа сећа јављања благодати као излаза у највишу слободу. Ту је потчињавање двама колосалним чиниоцима - времену и смрти. Ако су савладана ова два господара постојања који уништавају све што припада човеку, а затим и човека, тада ће сам појам слободе бити лишен реалног садржаја. Јер оно што ми имамо органски нам не припада, то је само способност и могућност да контактирамо са одређеним лицима и предметима. Али наша садашњост зачас се претвара у прошлост као што мимоза од додира склапа своје латице.

Ако смрт не буде уништена, онда ће живот човека бити сличан путу осуђеника према сопственим вешалима. Слобода се открива тамо где се завршава време, а вечност се открива у вечном. Као што смо рекли, слобода није само укидање унутрашње противречности и успостављање јединства трију мерила у човеку. То је такође и, изнад свега, укљученост духа у највишу слободу божанског постојања. Ово памти душа као творевина Бога, за тим жуди дух - око душе окренуто ка вечности. У својим тајанственим дубинама душа зна откуда је и ради чега постоји, и зато осећа шта јој је сродно а шта туђе. Дух Свети је назван Утешитељем зато што се срце човека само у њему успокојава.

Апостол Павле пише: "Купљени сте скупо; не будите робови људима". То значи, пре свега - не бити роб свога "ега". Не бити роб тамних страсти. Страсти - то нисмо ми, то је сенка демона која је пала на душу. То је мрачни двојник духа. Слобода је само у Богу. Ово опитно знају хришћани.

Истинско покајање је рођење душе, а причешће је њено васкрсавање из мртвих.

преузето из књиге "Умеће умирања или уметност живљења" у издању библиотеке "Образ Светачки"

У чему је истински живот?

Хришћанство одбацује земни живот као самовредност; више од тога, хришћанство – то је искуство умирања, умирања постојаног, ради будућег живота. Христос је на земљу донео небесни свет, који се показао мачом; то је мач ослобођења од привезаности, пристрашња, обичаја, схватања овог света, који су везали попут уза човека и привезали га за земљу. Пред човеком стоји постојани избор: живот или смрт, вечност или време. Бог или овај свет.

Христос је дошао на земљу да би разрушио илузију живота и дао истински живот. Господ је рекао „Царство небесно је унутар вас“. Спољашње – то је оно што постоји „споља“ – то је царство земаљско; оно не припада човеку, он у њему не налази упокојење свом срцу, тамо се Бог не јавља души. Али то земно царство захвата и поробљава човека, он живи у њему, тамо су његове помисли и жеље, тамо он тражи срећу и насладе; то спољашње он сматра својим достојанством. Зато човек живи у стању самообмана, из којег се боји да изађе као из подземља – у истинску светлост, али за њега, непознату и страшну.

Земаљски живот је сличан сну, а спољашње – пролазним сновиђењем.

Истински живот – то је излаз из страсног, греховног и ограниченог постојања кроз богоопштење, укључење душе у нови живот, који се открива као вечност и приопштење светлости божанског постојања.

Да би били спремни да примимо овај живот, треба умирати за лажни живот. Демон и свет обећавају човеку срећу, која се показује као смрт. Господ обећава Својим ученицима несреће у овом свету, гоњења и смрт, који се показују као радост и почетак истинског живота.

Сусрет са Богом се може десити само у срцу човека, очишћеног од греха, зато је хришћанство – искуство борбе са собом. Ако би се могли спустити у своје срце, тамо би могли видети само таму. У нашем срцу је – грех и хаос страсти; само благодат Божија, која саучествује вољи човека, може да очисти и просвети његово срце. Али за то је неопходан напор, пред којим одступа већина људи.

Адам је себе и своје потомство предао демону. Ми смо рођени са знаком ропства; наша душа је слична телу прокаженог човека, покривеног крастама и гнојем. Својим гресима ми обнављамо тај савез са демоном, у који је ступио наш праотац. Господ нас је искупио од греха, али благодат искупљења морамо да прихватимо добровољно. Зато је наш земаљски живот – избор, пут и борба.

Од времена грехопада праотаца, земља је постала земљом изгнанства и огромним гробљем за покољења људи, који долазе из небића и улазе у неизвесност. Бог је човека нашао и искупио га, сада човек мора тражити Бога – то је циљ његовог живота. Али, већина је заборавила тај циљ и стреми ка другом – да себи устроји вечни дом усред тока сверазарајућег времена.; некакво магновење – и већ ништа не остаје ни од њих, ни од њихових дела. Време је могуће поредити не само са потоком, који уноси у себе све, већ је време и пожар који сагорева све видљиво. Земља је увек била местом изгнанства, али га људи својим делима све више предају под власт демона. Адам је од Бога био постављен за господара земље, а његови потомци су прихватили заповести демона, а зато пакао све више захвата земљу. Јединствена реална сила, која стоји на путу светског зла – то је Црква, као источник божанске светлости на земљи.

Али веома много људи, који припадају Цркви, који учествују у њеним Тајнама, који исповедају истинску веру, унутра су затворени за унутрашњи живот, и све мање схватају учење Христово.

Постоје две тачке где се земља додирује са небом: то је олтар храма и срце човека. Молитва је ослабила у олтару, заборављено је учење о унутрашњем животу, о борби за очишћење срца, и благодат све више напушта земљу и пакао испушта на земљу своје мутне таласе. Човечанство осећа да се приближава катастрофи али је не може одвратити. Људи криве један другог; састављају програме спасења и све дубље тону у стихије зла, лажи и разврата.

Да ли човечанство може да окрене ток историје? Не може, то је илузија. Силе зла се све више увећавају.

Човечанство је развраћено; оно као да се истовремено ужасава слике општег разврата и тајно га љуби, стреми њему. Духовни потенцијал скоро да је исцрпљен. Апокалипса нам говори не о златном веку на земљи, већ о згушњавању таме и катастрофама, које ће потресати свет у агонији.

Али ретки, који се у Светом Писму називају изабранима, могу изаћи из потока зла и греха. То значи изаћи из спољашњег, наћи други свет и други живот у свом срцу, да се бори са собом, да очишћује своју душу од страсти, да стоји у срцу са Именом Исуса Христа – то је пут стицања благодати, која и јесте почетак вечног живота на земљи.

И ако се нађу такви молитвеници, онда ће успорити ток историје и Господ ће продужити време, које је дано човечанству до Страшног Суда.

Спољашње нас обмањује. Или нас оно оставља, или га ми остављамо. Ако би чак све жеље човека биле испуњене, то би његово срце остало празно, и он би стајао пред вечношћу исто тако сиромашан.

Пут у живот – то је заборављени пут од спољашњег ка унутрашњем, од видљивог – ка невидљивом, то је пут ка свом срцу, а кроз њега – Богу. То је срastaње срца са Именом Исуса Христа, то је умеће умирања ради живљења.

То је вештина да се жртвује све што је у свету, ради Творца света, у Коме се садржи све.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/stories/56/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Најзвишеније служење човечанству

Основа хришћанског морала је љубав, сједињена с истином. Свети Дионисије Ареопagit пише да је за спасење неопходан правилан циљ, достојан предмет и чиста средства, односно јединство циља и средстава.

Истина је својство љубави, као нека њена спољашња опна. Љубав је садржај истине, њен живот. Без истине љубав се претвара у слепу привлачност; без љубави истина постаје сурова казна.

Егзегети су откривајући симболичко значење Крста говорили да овде видимо јединство правде и милосрђа.

Може неко да нам се супротстави и да каже да јеванђељске заповести љубави и правде прихватају све хришћанске конфесије и секте. Због чега Православље сматра да само оно чува ово учење у чистом и неоштећеном облику? Зар католичанство и протестантизам не поседују разгранату мрежу добротворних организација на свим континентима? Зар они нису дали свету самопожртвоване мисионере?

Ово питање је веома важно и зато морамо да покушамо да га размотримо - не у смислу социјалног ефекта, већ у његовој мистичкој дубини.

Почећемо од тога да католицизам другачије од Православља гледа на трагедију човековог пада у грех и његове последице. По учењу католика, грех је човека лишио натприродне благодати и самим тим је унео одређени дисонанс у његов психички живот, али су природне силе душе остале неоштећене. Дакле, страсти се не сматрају за болест душе, већ за сувишак и злоупотребу. Овакво учење крије катастрофалне последице греха, лишава духовну борбу с грехом и демонском силом оне напетости, сталних напора и будности који су карактеристични за источњачке аскете.

Учење о непрестаној унутрашњој молитви, о искорењивању страсти, о покајању као основи духовног живота потискује се спољашњим подвигом и друштвеним служењем. Ово постаје нарочито очигледно кроз поређење православног и католичког монаштва као главних носилаца црквеног духа.

Монаштво на истоку је пре свега унутрашњи живот, одрицање од света, тежња ка непрестаном богоопштењу. Католичко монаштво је слика друштвеног служења Цркве, а пошто су његови облици разноврсни, монаштво, које је на Истоку јединствено, на Западу је створило мноштво ордена - монашких заједница с различитим уставима. У католичкој цркви монашки аскетизам је одмах попримио форму поретка и трудеништва, односно организације.

Католицизам сматра да су душевне силе неоштећене, зато почиње своју проповед позивом на љубав. Међутим, без претходног очишћења срца од страсти то је љубав душе, а не духа. Она може бити ватрена и

интензивна, сликовита и емоционална, она може у себи да носи много бриге, састрадавања и нежности, али је то земаљска љубав, која се заснива на солидарности и дугу, она је растворена чулношћу и подвргнута афектацији.

Православље проповед почиње позивом на покајање: само кроз дуг пут очишћења душе од греха буди се људски дух и срце осећа љубав и састрадавање као нови живот, као осећање које се ни са чим другим не може упоредити, као дејство Самог Божанства у човековом срцу. Ова љубав је лишена потресних емоција, она је тиха, дубока, њено својство је - волети Бога свим срцем, а људе - као образ и подобије Божије. Духовна љубав је дејство благодати, зато она носи у себи Божанску светлост преображаја и обасјава свет одблесцима ове светлости.

Желимо да кажемо да под речју "љубав" могу да се крију различита стања. Љубав зависи од човековог погледа на свет, од подвига његове вере, од мере очишћења његовог срца, од пребивања у Цркви - укључености у њену мистику и аскетику. Свети апостол Јован је Бога назвао љубављу (в. 1 Јн. 4, 8); Христос је рекао да је Бог дух (Јн. 4, 24). Највиши облик љубави је духовна љубав - сачувана у учењу и животу Цркве. Православље учи да Царство Божије "није од овога света", а земаљски живот је само пут, зато је оно слободно од света, од његових представа и предрасуда, од његових стремљења и обичаја.

Католичка црква жели да сагради Царство Божије на земљи. Она је широко отворила своја врата световној култури, световној уметности; она покушава да користи достигнућа науке и философије, да утиче на политику, да решава проблеме социологије. Зато појмови истине и правде добијају стратешки карактер. Покушавајући да учини црквеном световну културу католичанство само доспева под утицај ове културе, где је уместо истине нешто што личи на истину, где је истина везана за еволуцију Цркве, односно има релативан карактер поступног процеса.

За Православље је истина Христос и Црква као живо мистичко Христово Тело. По православном учењу Црква је увек поседовала и поседује пуноту Духа Светог, зато су критеријуми истине у Православљу чврсти и непромењиви.

А што се тиче протестантског света - он се одрекао аскетизма древне Цркве и зато су љубав, истина и други појмови за њега постали субјективни психолошки доживљаји и личне представе. Удаљивши се од једине Цркве још више од католицизма он је изгубио све објективне критеријуме. Његова мистика се затворила у круг индивидуалних доживљаја, а треба истаћи да мистика без аскезе лако прелази у визионарство или магизам.

Католичанство и протестантизам су дали свету оно што су имали. Они су покушавали и покушавају да постигну то да страдања и несреће на земљи буде мање, али ни број сиромашних, ни гладних ни болесних се није смањило, а ако се говори о душевним патњама оне су се повећале - пате и богати и сиромашни. Читав свет личи на огољени нерв који се грозничаво грчи од боли. Предивна је ствар утешити човека који је изгубио наду, нахранити гладног, пружити помоћ болесном, али то неће помоћи да се човечанство изведе из ћорсокака у који је доспело, - да се заустави процес моралне и духовне ентропије, да се удаљи она катастрофа према којој води, изгледа, читав ток земаљске историје.

Православље носи у себи једину силу која може да се супротстави светском злу, светлост коју западни свет није схватио и коју је одбацио жигосавши је називом "јерес паламита". Ова светлост аскезе и созерцања човека чини срећним усред свих страдања, слично као што је силазак Христа у пакао испунио радошћу душе преминулих.

Древни хришћански писци, међу њима и они који су припадали западном свету, говорили су да је једино добро Бог, а једино зло грех, све остало су међустања и међуситуације. Зато Православље са својим созерцатељним карактером, учењем о унутрашњој молитви и тиховању представља највише служење човечанству: оно чува Таворску светлост, оно открива пут ка стицању ове светлости.

^

Поглед на свет и моралност

Неретко, међу полурелигиозним људима, који себе називају „слободоумним хришћанима“ или „хришћанима за себе“, могуће је чути следеће речи: „Главно у религији је моралност, нека сваки верује у шта хоће, и како хоће, само да он чини добро људима... и да буде хришћанин“. Али на који начин је без Христа могуће бити хришћанин?

Неки од тих људи долазе да се моле у Православни храм, а затим иду у католичке цркве или секташка молитвена места. Они посећују џамије и синагоге, а ако би видели и паганско молитвено место, без сумње би ушли у њега, да запале мирисни штапић пред сликама Шиве или Буде, и донели цвеће пред ноге идола.

Ти људи сваку религију сматрају путем, који води ка Богу. „Сви путеви воде у Рим; а сви радијуси ка центру.“ – говоре они; у том широком, а у стварности вулгарном срањивању, јесте њихов духовни мото, њихов „символ вере“. Такви људи сматрају за главним моралне постулате, а принципе погледа на свет – философске и религиозне – пролазним, историјским или регионалним обликом, који зависи од културног нивоа и генија народа. Тај религиозни космополитизам им се чини као пројава хуманизма и културе, а приврженост религиозном систему и вера у неизменљивост догмата – духовном гордошћу, нетрпељивошћу према људима, дефицитом љубави, мрачњаштвом и слепим, суровим фанатизмом – ускошћу мишљења и окамењености срца.

Да ли је могуће разматрати моралност као аутономну област људског духа, који је независан од његовог погледа на свет? Мислим, да се већина људи саглашава да је основа моралности, јединство љубави и истине; истине – као облика, љубави – као садржаја. Сликвито говорећи, праведност јесте корито реке, љубав – њен ток. Ако у исушеном кориту не буде воде, онда нико неће поћи ка реци, да би утолио жеђ: ако обале не буду задржавале ток, онда ће се вода, разливши се по пољима, претворивши се у муљ и блато. Хармонија између истине и љубави се јавља као скала морала.

Све религије или већина њих, говоре о милосрђу, добру и љубави. Али да ли једнаки смисао има реч љубав и добро, за представнике различитих вера и конфесија? Може ли бити истоветна љубав код оних, који представљају Божанство као неку беспочетну енергију, безличну силу, или оних, који исповедају Бога као Живу Личност? Може ли бити иста љубав код хришћанског Мученика или подвижника, који се бори са својим страстима, и код незнабошца, који свим боговима приписује све грехе и пороке људске. Да ли је могуће љубити Ареса, обливеденог крвљу, или Хермеса, заштитника лопова и варалица, исто као што хришћанин љуби свог Спаситеља?

У садашње време постоје на десетине секти, које се поклањају сатани, Луциферу. Да ли су и они путеви ка Богу? И да ли је могуће љубити палог анђела исто као и Христа, Који је Себе принео на жртву за људски род? Каквог бога може љубити будиста, када су богови за њега несавршене буде, који чекају нове аватаре и реинкарнације?

Будизам се односи према самој идеји Личног Бога и вечног богопштења са ужасом и одвратношћу. Ако се будизам сливши се са месним религијама, упражњава са пантеоном хималајских и тибетенских „божанстава“, то је за прост народ, а истински будиста бежи од богова, од света и од самога себе у нирвану. Како може љубити Бога шиваиста јогин, који сам себе сматра за бога? У својим медитацијама индустри поистовећују себе са апсолутом, зато је њихова љубав – духовни нарцисизам (само-заљубљеност).

Да ли је могуће говорити о љубави као о једнаком осећању, које делује у срцу хришћанина и муслимана, када Коран охрабрује ратове и насиље за ширење ислама, као религиозни подвиг, а у Јеванђељу Син Божији људима открива истину у Свом Лицу, али не принуђава никог. То не значи, да номинални хришћани нису стајали на путу насиља, али је то била њихова морална слабост, а не заповест вере.

Узмимо други аспект љубави, њен земни план – љубав према људима. Коран учи о љубави и добру, али у односу на муслимане. Свет се за муслимана дели на два дела: свет ислама и област, која лежи иза његових граница. За тај, за себе туђем свету „неверника“, муслиман има други морал: „Угњетавајте их и поробљујте, док понижени и ослабљени не приме ислам“ (Коран).

Ако се према хришћанима, јудејима и зороастријанцима, названим „људима закона“, муслиман може односити са трпељивошћу, онда се у односу према паганима, ислам налази у стању непрестаног рата. Да ли је могуће поредити љубав, која има конфесионални карактер, са љубављу, коју је заповедио Христос, која укључује у себе чак и личне непријатеље?

Талмуд призива Јевреје праведности и милосрђу, али такође дели свет на два дела: Јевреје и незнабошце (остали народи), што за последицу има да талмудски морал има двоструки и казуални карактер. Јевреји – талмудисти сматрају, да је јудејски народ створен од Бога, а други народи – од стране 72 нижа духа. Зато сравнити друге народе са Израилом за јудејца значи, допустити религиозну неправду.

Може ли браманиста да љуби човека, када је сав народ у његовим очима подељен на затворене касте? Не само љубав, него се чак и физички додир човека најниже касте сматра оскрвљењем. Може ли хиндус љубити човека, када је за њега сав свет – само слика и илузија, сан Бrame. За њега је љубити човека исто тако нереално, као и сенка у сопственом сновиђењу.

Може ли будиста љубити тако, као хришћанин, ако је за будисту највише стање, стање отуђености од свих и свега, а љубав као емоција, привезује душу за точак постојања, то јест, за свет зла. Може ли бенгалски кришнаит да љуби човека тако као хришћанин, ако се за кришнаита као највиша пројава љубави сматра порочна љубав, а Јеванђеље учи целомудрености у браку и безбрачности. Каква љубав је постојала код древних, античких пагана, не искључујући њихове велике философе и моралисте, када су они роба сматрали својим предметом или животињом?

Да ли могуће путем ка Богу назвати религију древних Инка и Астека, који су у време религиозних празника чупали срца хиљадама заробљеника, да би их принели на олтар бога Сунца. Ако су све религије једнаке, то значи, или да су све истините, или да су све лажне.

У првом случају – објективна истина не постоји, истина не може да противречи самој себи, а религија се распршује у главним онтолошким питањима. Допустити мноштво различитих истина, значи профанисати схватање истине, наметнути јој условно мењајући, релативни карактер: оно, што се јуче сматрало лажју, данас може бити истина, итд.

У таквом случају, и сама моралност ће носити непостојани, мењајући карактер; она као да би се растворила у аморфном као течност, растељивим, као гума, плурализму, или у историјском релативизму, слично мењајућим кадровима филма.

О каквој моралној аутономији могу говорити ти „христијански“ либерали? Ако су све религије лажне, то јест, јављају се као општење не са Богом, већ са нулом, онда само схватање религије мора бити одбачено. О каквом тада свесном хришћанству или хришћанству „за себе“ може бити реч? Лаж, примљена као истина, изопачује и деформише свест човека; лажно учење о вери и догматима уноси у душу човека труљење и смрт. То је трудежно место на његовом телу. Догмати Православне Цркве – нису философске концепције и апстракције, већ светлоносне истине, које души дају, попут сунца, светлост и живот. Између морала и догмата постоји невидљива, али постојана веза.

Изопачење догмата нарушава моралну потпуност и склад, а нарушење заповести, не умивено покајањем, води ка изопачењу и губљењу догматске свести. Црква је строго осудила заблуду Оригена, зато што његово учење о завршном, предодређеном, неумољивом спасењу света (укључујући и демоне), као повратак линије круга својој почетној тачки, где се крај спаја са почетком, морално разоружавало људе, скривало од њих трагизам греха, убацивало лажне наде, и самим тим стављало човека на ивицу моралне пропасти.

За хришћанина источник љубави према Богу није само захвалност за стварање света, већ вид Божији, распет за грехе људи, вид вечне љубави. За хришћанина љубав према човеку, то је пре свега, љубав према његовом бесмртном духу, према високом достојанству човека, као образу и подобју Божијем.

Може ли бити таква љубав код атеисте, који човека сматра случајном појавом у космосу, привременим конгломератом молекула и усавршеном звери, која је сједињена заједно са мајмунима у једну групу примата. Атеисти и либерали су говорили о ослобођењу морала од религије и завршили тиме, што су у значајном степену ослободили савременог човека од морала.

Карактеристично је, да се либерални хришћани старају да из свог погледа на свет искључе представе о паклу и демонима, да ту област обиђу ћутањем, или да представе сатану просто као метафору, оличењем људских грехова, због тога, да би спокојно грешили, не осећајући страх пред вечним последицама греха и пред оним, који стоји иза тамне сенке греха, као режисер иза сцене.

Неки савремени богослови већ откривено називају учење о Страшном Суду и паклу „ужасном метафором“. Оригенове песме и савремени либерални теолози дају могућност да се спокојно дрема, не мислећи о смрти као испиту живота.

Заборав о тамној области пакла као бездану, одакле нема повратка и о демонима – вечним непријатељима човечанства – лишава хришћанина бдења, пажње над собом, духовног усиља и напора у молитви, и чувања свог срца од страсти.

Он сматра, да је демон – само сеновити део његове сопствене душе, пакао – страдања земног живота, и зато сусрећу смрт неприпремљени, као без оружја и ухваћеним неспремним, већ реалија будућег живота – демонски свет, који је сматрао метафором – показује се за њега као неочекивани догађај и катастрофа.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/stories/51/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

О култури општења

Један од најважнијих аспеката религиозног морала представља култура општења. То је умеће човека да мирно саслуша другог, чак и ако се његово мишљење не подудара с његовим или му чак противречи. Присуство благодати Божије у човековој души чини да је за њега немогуће да увреди или понизи ближњег. Етика се огледа у међусобном поштовању. Реч "култура" потиче од речи "култ", што значи "уважавам" и "поштујем". У датом случају висина културе, укључујући и духовну културу састоји се у умећу човека да у сваком човеку види образ и подобие Божије - личност која поседује сопствени поглед на свет, сопствене моралне критеријуме, сопствени духовни свет.

Када два саговорника разговарају о религији и када се њихов поглед на свет не подудара, разговор треба да поприми облик заједничког трагања за истином: прво треба разјаснити у чему се слажу у погледима, а у чему се разилазе. Затим треба да буде пронађен заједнички критеријум за одређивање истине и мирно размотрене недоумице, питања, проблеми, тачка по тачку, без силажења с ове платформе. Овакву платформу могу представљати: целокупно учење Цркве, текст Библије или само Нови Завет. Уколико се религиозна убеђења заснивају на различитим књигама Библије, ведама, Корану, треба открити основна својства истинитости. Као таква очигледно треба да послужи: унутрашња кохерентност текста, узвишено учење о Божанству и морал који одговара овом учењу; треба размотрити историјат стварања ових књига итд.

Да би човек одговорио свом сабеседнику на дужан начин треба да уме да га саслуша мирно, да схвати шта он жели, да открије главни положај његовог погледа на свет. Затим треба да пита да ли је правилно схваћен, да му не приписује нешто што није мислио и што уопште није хтео да каже. А ако потврди да је правилно схваћен човек прво треба да истакне у чему се с њим слаже, шта одобрава у његовој позицији.

Вероватно је да нема човека који ни у чему не би био у праву (преподобни Макарије Египатски је похвалио идолског жреца за радиност кад је видео да овај некуда на својим леђима носи тешко брвно). Истакавши тачке зближавања, односно, након стварања одређене психолошке везе када нас сабеседник не доживљава као противника, већ као дружељубиво лице које покушава да га схвати, треба се веома коректно дотаћи тачака разилажења и предложити да се заједно размотре сами извори.

Велику етичку и психолошку грешку представља закључак априори, пре доказа, кад место доказа заузима сопствени ауторитет, који за друге уопште није обавезан. Затим сам сабеседник треба да донесе закључак, а ако у томе има потешкоћа, не треба инсистирати: човек ће се касније сам вратити истим проблемима. Ако чак под дејством необоривих чињеница опонент буде принуђен да се сложи, као човек који је на турниру избачен из седла, овакво слагање не бива чврсто, и он ће пожелети да се реваншира за пораз и да нађе (после разговора) нове аргументе и чињенице који оповргавају ваше мишљење. Сократова снага није била само у његовом уму, већ и у методи. Он није говорио уместо сабеседника, већ му је давао слободу да дође до сопствених закључака, постављао је сугестивна питања и наводио одговарајуће примере.

Критичке примедбе сабеседника треба прихватити мирно, и ако су оне тачне одмах се треба слагати с њима.

Разговор постаје бесмислен ако му дозвољавамо да се претвори у свађу, у својеврстан словесни двобој, у којем задајемо и примамо ударце не стичући ништа. Тада се дијалог претвара у два монолога - свако говори не слушајући сабеседника, а ако слуша, онда је то с једним расположењем: да га по сваку цену оповргне. Као сведочанство духовне и моралне неразвијености човека служи његова неправилна позиција, или једноставније "поза" у разговору.

1. Поза "учитеља" - човек с другима говори с осећањем надмоћности. Он не сумња у то да зна више од својих сабеседника, да је паметнији од њих, да боље зна шта је човеку потребно. Њему се чини да је његова обавеза да учи, а обавеза других да уче. Овакви људи говоре са чудном самоувереношћу, чак ни не схватајући да текст улоге који звучи у њиховим речима одвраћа од њих срце сабеседника.

2. Поза "јавног тужиоца" - човек себе сматра највишом инстанцом у судбини другог човека. Он стално указује на недостатке саговорника, хвата га у противречностима, као лопова који је пружио руку у туђи џеп, разобличава, негодује и доноси "пресуду" без икакве свести о томе да се овај човек не налази у његовој власти. Мисли да доноси добро човеку отварајући му очи у односу на самог себе. Он сматра да јадни грешник мора само да му буде захвалан за његову моралну поуку. Жеља човека да исправи друге често поприма карактер досадног свраба као мучне кожне болести.

3. Поза "свезналице" и "саветника" - човек је спреман да да савет и "рецепт" за све животне случајеве. Обично су то веома ограничени људи који много говоре зато што мало знају и још мање размишљају. Они су спремни да дају савете, јер не осећају одговорност за своје речи. Ови људи се мешају у туђе послове, сметају другима у потпуној сигурности да им пружају велику помоћ. Сами туђе савете не примају. Када се њихови сопствени послови завршавају неуспехом (а ово се често дешава), оптужују све сем себе самих.

4. Поза "шефа" - човек говори као да издаје наређења својим потчињенима. Он жели да буде мали "цар" у својој породици, међу пријатељима или просто у односу на сабеседника. За ове људе је карактеристично поштовање сопствене персоне и непоштовање према свим осталим. Они бестидно хвале сами себе, причају о својим сопственим врлинама, које најчешће не постоје. Једну исту фразу понављају неколико пута како би је урезали у саговорниковом сећању. У односу према другима испољавају безосећајност и незахвалност. Они изгледа искрено сматрају да је за остале људе велика срећа да удишу исти ваздух с њима. Саговорника не слушају и могу да га прекину питањем које уопште нема везе с датом ствари.

Задржао сам се не ових неколико психолошких типова само зато што ми сами често не контролишући себе радимо исто ово. Зато у разговору не смемо да заборавимо какви не треба да будемо и шта не треба да радимо. Гордост је у стању да сруши све психолошке мостове између саговорника и да их разбије на непријатељске таборе.

Човек мора да буде коректан, тим пре кад разговара на религиозне теме. Наша ревност за Божанску славу мора да се изражава у нашем животу посредством испуњавања воље Божије, односно заповести, а не кроз нетрпељивост према онима који другачије мисле и другачије верују. Под грубошћу се често крије слабост или одсуство аргумената, а гордошћу и надменошћу - низак интелектуални ниво. Има једна енглеска пословица која каже да празнину која се створила у лобањи испуњава гордост.

Уколико разговор поприма некоректне форме кривицом сабеседника, треба начинити опаску да о озбиљним предметима треба да се разговара озбиљно, зато што некоректност у таквим случајевима често прелази у неваспитање и може да се заврши узајамним вређањем и раскидом односа.

^

Зашто хришћани губе љубав?

Хришћанство – то је религија љубави. Бог Себе открива свету као Љубав. Хришћанство – то је жртвена љубав. Овде Бог утврђује принцип вечног постојања као љубави тиме што приноси Себе Самога на жртву. Та тајна – распеће Бога ради човека – доводила је у запрепашћење, страхопоштовање и трепет оне, пред којима се откривао бездан Божанске Љубави – бесконачан као само постојање.

Апостол Јован Богослов у Јеванђељу открива свету ново име Бога: то име је – Љубав. Господ је у последњој беседи ученицима завештао да љубе један другога. Пребивати у љубави значи пребивати у Богу. Љубав је онај тајанствени мач, који одељује ученике Христове од ученика демона. Љубав је – небески огањ, који је Христос снео на земљу; тај огањ мора да преобрази човека. Без огња љубави, човекова душа остаје хладна као трупло. Свети апостол Јован Богослов је на крају свог земног живота понављао речи: „Децо, љубите један другога – у томе је све.“

Хришћанство је победило свет љубављу: ако је могуће тако рећи, срце незнабожачког света је било заробљено и покорено силом и лепотом љубави. Пагански свет је кроз додир са хришћанством осећао, да је љубав светлост и живот. Док су срца хришћана горела љубављу, Црква је била победница. У времена најљућих прогона, она је своје гонитеље побеђивала љубављу, откривајући им величину и тајну хришћанства.

Критеријумом наше вере јавља се љубав. Истинска вера пројављује себе кроз љубав и милосрђе, које је тако неодељиво од ње, као топлота и светлост од – огња. Када се губи вера, онда се гаси нада и љубав ишчезава. Зато они, који немају љубави и мисле да су хришћани – обмањују себе. Њихова вера је илузорна. Они сматрају себе Христовим следбеницима, немајући главнога – Духа Христовог.

Пагански свет није издржао пред силом љубави Христове. Али када је она почела да оскудева у срцима људи, онда пагански свет као да би поново оживео. И не само да се обрушава на Цркву прогонима као у првим вековима, већ прониче у свест самих хришћана, изопачава учење Христово, чини хришћанство само формом – дрветом, на коме је све мање и мање плодова.

Од чега је оскудела љубав хришћана? Почетак духовног пада и његов крај јесте – гордост. Али гордост је многоразличита и многолика. Гордост се приближава самом добру – као неки погубни коров, који обавијају стабло дрвета, хранећи се његовим соком, исушујући само корење. Гордост рађа егоизам и егоцентризам – изопачену љубав човека према себи самоме. Гордост у религији добија форму рационализма и екстатичности. Гордост рађа веру у свој разум, као у универзални инструмент познања, који себе пројављује кроз перманентно реформаторство. Гордост се може пројавити у рушењу структура – као анархизам, и супротно, у централизацији структура – као империјализам и диктатура. Губитак љубави пројављује се у душевној хладноћи и равнодушности према људима, у превазношењу и насиљу над другима.

Гордељивац гледа на људе као на оруђа за достизање својих циљева – пре свега својих страсти; човек сам по себи за њега губи своју вредност. Гордост рађа тиранине и робове. Гордост раздељује и отуђује људе једне од других. Гордоме се чини, да је свет створен за њега, да је он неки центар, око кога се морају окретати остали људи, као планете око звезде.

Хришћанска породица – то је активна љубав која узраста у служењу једних другима. Сада сваки члан породице жели да би служили њему, и породица постаје невидљивим пољем за постојану борбу за власт и првенство. Горди жели да добије више, од онога што пружа, и врећа се када други не схватају његово умишљено првенство. Зато се тако катастрофално распадају породице, као да се стаклена посуда под ударцима чекића разбија на мале делове, остављајући после себе само остатке.

Човек се не радује човеку. Рођаци не налазе времена да би се видели једни са другима. Хришћанин сусреће хришћанске празнике без духовне радости, скоро као да испуњава дуг. Чини се да је сву земљу прекрила сива, непровидна магла.

Без љубави људска душа умире, и зато су савремени људи дубоко несрећни. Сама религија без љубави постаје туђа срцу и несхватљива души.

У чему је разлог губитка љубави? Тај глобални процес; то је пут духовне смрти, то је највећа катастрофа последњих времена, посебно у наше време, страшнија од крвавих ратова и временских катастрофа. То је рашчовечење човека; он престаје да буде личност и претвара се само у суштину. Губитак љубави, егоизам и равнодушност имају низ разлога. Зауставимо се на једној од њих.

Љубити се може само прелепо. Безобразно и ружно је могуће само трпети, али га је немогуће љубити. Љубав и лепота су повезани једни са другим. Образовање људи и традиција народа, колико год они били несавршени, имају у својој основи да сачувају лепоту и племенитост људске душе. Традиција, обичаји, заједничко мишљење, високо цењење целомудрености, спремност на жртву – били су форме очувања љубави. Сада се тим традицијама изругују и руше се; морална схватања се посматрају као окови, у којима је човек био закључан у прошлим вековима као сужањ. У сва времена су постојали греси и пороци, али су они били оцењивани као зло и болест, који разједају људско друштво. Сада су грех и порок престали да смућују људе: смућује их друго, заиста, то је осуда греха. За људе, који су живели пред потопом, у Светом Писму је речено „да су били плот (тело)“, то јест, код њих су ишчезле потребе духа, изопачила су се осећања душе, и почела је владавина тела: човек је поистоветио себе са својим телом, и зато је пао ниже свих ствари, које живе на земљи.

Човек губи лепоту своје душе, зато он није у стању да љуби, и њега не могу да љубе. У телу се гнезде само инстинкти и мрачне страсти. Страсти су одвратне; човек им се може предавати, али их не може љубити. Зато људи, губећи лепоту - губе љубав. Лаж, обмана, демонски свет наркотика и алкохола, блуд и разврат у најбестиднијим облицима чини људе без-образнима. Зато се међу људима увеличава дистанца, зато емоционална хладноћа чини земљу налику на гробље, где обитавају живи лешеви.

У чистоти је духовна светлост и радост, а у греху и пороку – тежина и духовни мрак. Чистоту желе да одузму од човека, да јој се наругају, да је униште. Зато је свет за људе постао туђим и празним. Човек не осећа бол другога, не жели и не може да га загреје топлотом своје душе. Човек се боји света и унутрашње се штити од људи. Та усамљеност, свесна и несвесна, усамљеност пустиње – то је најстрашније проклетство нашег века.

преузето са:

<http://karelin-r.ru/stories/149/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Четири змије у људском срцу

Ако се људски греси распореде по одређеној хијерархијској лествици, онда се, ја мислим, може сачинити следећа лествица која води у ад.

Извор, почетак и демонска енергија сваког греха је гордост. Гордост је универзални грех. Чак ни Свети не могу да се потпуно избеаве од ње. Без обзира на велико смирење задобијено у духовној борби, у душама Светих остају тамне мрље гордости, као некакве флеке на белој одећи.

Гордост – “грех свих грехова.” Грех је као када би црно сунце ада, исијавало таму и метафизичку хладноћу. Зато се нећемо зауставити на гордости - она је истовремено почетак и крај, дно и врх погибељи. Гордост је химна коју грешници певају сатани, а грех је сатански празник у коме учествују грешници. Сада ћемо прећи на лествицу грехова.

Најраспрострањенијим од свих грехова у садашње време је лаж. Лаж прожима сав друштвени, породични, лични живот човека, као што вода прожима сунђер уроњен у њу. Поздрављање, опраштање, погледи, осмеси - све је прожето лицемерјем, све је мртва форма, плашт под кога хоће да се сакрије човек. Он себи не дозвољава раскош - бити искрен, зато је и изгубио потребу да буде искрен.

Истину савремени човек сматра инфантилношћу- том хроничном болешћу, која се назива глупост. Најчешће човек сматра да људи говоре истину зато што немају довољно памети да слажу. На лаж је савремени човек навикао исто тако као на тамницу дете рођено међу њеним зидинама. Човек се адаптирао на лаж тако да већ и не осећа њен смрад. Лажов моделира свој свет са његовом псеудореалношћу и као да увлачи друге у тај

непостојећи свет. За разлику од уметничке, фантазија је овде хладна творевина разума – фантазера и фокусника који хоће да изигра као свог противника саму истину.

Срце је дубље од разума, оно не може да саставља и одржава у памети сложену слику, смишљену разумом лажи. Зато лаж раздваја ум од срца. Осим тога у човеку постоји глас вечите истине – савест, која може донети неспокојство при свом неочекиваном буђењу.

Зато човек обмањује своју сопствену савест да лаж није зло, да ако би људи говорили истину, они би константно траумирали један другог. Између ума и срца се прекида веза, разум делује за себе, а дух одлази у дубину срца и као да се тамо успава. Делују у људској души страсти, али то није срце у духовном смислу већ нека периферија, предворје срца, као што у мистичној литератури понекад употребљавају реч „поднебесје“ за разлику од неба.

Код савременог човека савест подсећа на болесника који постоји али не живи. Као да није хитроуман лажов, он ипак упада у своје лажи као лопов у време пљачке. Зато, обмањујући друге, он губи осећај људског достојанства. Но, најстрашнија је мистична страна лажи. Суштина хришћанства је љубав према Богу и човеку, а љубав је глас срца.

Када човек лаже човека, то значи да га сматра недостојним истине, а без уважавања човека је немогућа љубав. Навикнут да лаже човека, лажов ће лагати и Бога. На тај начин лажов се отуђује и од Бога и од људи, према Богу, ако је он верујући, односи се прагматично, а према људима - страсно или без разлике. Хришћанство је општење ограничене људске личности са безграничном личношћу Бога. А лажов губи себе као личност, он постаје разоритељ личности.

Борба против лажи је борба за слободу у Христу, од ропске зависности од света, од његових обичаја и правила, од његове оцене (процене) добра и зла, од тираније безбожног колективизма над личношћу - а то свет не опрашта.

Други грех је блуд. То је удица са насађеним црвом у рукама риболовца - ђавола. Риба хоће да поједе мамац и улови се. Лаж убија човека као природно створење, а блуд је растакање тела. Блудник осећа смрад који се шири од његовог сопственог тела.

Тај грех му не доноси срећу, он са некаквом острвљеношћу зарива сопствену душу у блато. Блуд и разврат – то је подсмеване богоподобју човека.

Антихришћанске силе свесно желе да униште личност и да замене богоподобност свињоподобношћу – у то се може уверити свако ко укључи телевизор или прелиста часопис.

Пре много година један црквени јерарх је рекао да би у наше време Христос изабрао Јуду из редова новинара. Разуме се да ја не говорим о свима, већ о онима који разлажу (уништавају) природу народа, не схватајући да тиме постају духовни разоритељи и сопствене деце.

Трећи по реду грех је гнев и раздражљивост који се све чешће појављују у међуљудским односима. Људи се стално срећу са лажи и неправдом. Блуд не може постати достојна алтернатива среће.

Код савременог човека нараста осећај раздражљивости, али против кога –човек сам то тешко разуме. Тај унутрашњи несклад, ту накупљену енергију протеста, која прелази у злобу према људима, он расипа на својим колегама на послу, посебно према потчињенима; он се растеређује на својој породици.

Понекад гнев долази до тога да он изговара увредљиве речи против ствари и предмета. Гнев је вид привременог безумља и човек у гневу личи на безумника, поцрвенело лице, избечене очи, промењен глас, пена на уста. Чини му се да је други човек узрок свих његових зала и неуспеха. Преподобни Теодор Студит је рекао: “Гнев - то је дивље лице општежитија.”

Некад се човек удара по глави, као што шкорпион удара по својој глави отровним репом. Најчешће је гнев усмерен не против кривих, већ против незаштитених. Када разгневиен добије отпор од јачег он се брзо нормализује. Али још је чешће друго - када гневном нешто објашњавају он као пијан, не разуме и још више се разгневи.

Неки гнев оправдавају тиме да они кажњавањем своју децу васпитавају. Али, ако се сетимо сопственог детињства видимо да гнев родитеља никад није поправљао наше понашање и није у нама изазивао жељу да будемо бољи, он је само отуђивао од родитеља и гушио жељу да за њих учинимо нешто добро. У Библији је написано: “Гнев не чини правду”.

Гнев је знак гордости и самољубља, тј. сопствене болести. Код родитеља самољубље говори да дете није могло да послуша “такву величину” као што су они, и да оцени добро које су они учинили за њега. Раздражљив тон је тон ђавола, зато дете сматра таквог родитеља као противника и чак ако он и говори истину, што је у гневу немогуће, сам тон гласа и израз гневног лица затвара срце детета.

Поука – то дира човеково срце, а не сме се дотаћи срце руком намазаном бибером, она неће ништа постићи, сем боли. Поставља се питање – да ли је потребно кажњавати дете? Потребно је у том случају ако је оно учинило нешто зло. Ако је само погрешило, треба га другарски опоменути - тако ће најбрже пожелети да поправи грешку.

Казна треба да буде разумна, а гневан човек је и сам неразуман. Зато се не сме кажњавати у стању гнева. Казна је лечење, а овде се ради о прекиду својих осећања, при томе казна не треба да буде понављање тога да је дете глупан, не прича о његовом животу с архивским подацима, где је све погрешило протекле године, већ кратка казна, да би запамтило, нпр. лишити дете неке разоноде или задовољства.

Може се и физички казнити, али уз савршено смирење. Али то су, да тако кажем, помоћна средства. Васпитање тражи друго: спокојно објаснити детету последице његових грехова и непослушања. Треба, да би дете разумело, њему приближити непослушање и како се оно последично може лоше и тешко одразити на његов живот.

Сваки грех је самоизражавање сопствене малодушности.

Лаж и обмана су греси против вере, која се јавља као Откровење Највише Истине и једно од својства Божанског.

Блуд је грех против наде, који доводи човека у стање безвољног паралитика, гаси светло душе и прекрива је непрозирним мраком. Разврат је смрт духа, пре смрти тела.

Гнев је грех против љубави. Препуштајући се гневу човек убија свог брата у срцу. Гнев је зверска жеља – оборити плен на земљу и наситити се његове крви.

Гордост је извор свих грехова. Она човека лишава Божје благодати, лишава га покајања и од њега ствара демоноподобну суштину.

са руског превела:

Жаклина Манчић

<http://karelin-r.ru/stories/116/1.html>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Скривени демонизам савремености

"Ево, они су сад спремни и узеће ми Византију"

(Ередија: Мухамед II")

На једном од екуменистичких скупова православног свештеника, подносећи редовни извештај, састављен по принципу "више речи мање дела!", неочекивано је нарушио екуменистичку етикецију, споменувши постојање тамне силе - демона. Реакција сале била је једнодушна: присутни су се као по команди засмејали као да су чули веселу шалу: "Значи, жив је тај". Зар ноћна утвара ђавола није већ нестала на светлости данашње цивилизације и културе, као сенка при светлости наступајућег дана?

Има ствари које су видљиве на растојању: што су ближе, то се више губе њихове контуре. Ако човек стоји пред огромним колосом, он не види обриси и форме, већ само суру боју камена. Демонски свет толико је близу нас, да дистанца између њега и савременог човечанства скоро не постоји. Демонски свет постао је наш свет и зато смо ми изгубили представу о њему. Деловање тог света ми смо приписали себи самима. Да би смо одредили и схватили било какву појаву, треба да пронађемо својства карактеристична само за њу, по којима бисмо је разликовали од других њој сродних уобичајених појава. Но демонски свет, свет зла и лажи, свет мржње према Богу,

свет разарања и хаоса, свет очајања и смрти, толико се слио са суштином наше душе, са нашим страстима: гордошћу и жудњом за уништењем, са стремљењем да се срећа нађе у греху и да се чаша тог отрова испије до дна, да смо ми већ престали да схватамо где је граница између човечијег и сатанског. У црквеним песмопојима демон се назива "туђином".

У чину Великог Канона стоје ове запањујуће речи: "... да не постанем... храна туђинцу". Сада је тај "туђинац" постао нама сродан и близак, он више није око нас, већ је у нама. Његови зуби заривају се у наше срце, али ми не видимо непријатеља и зато не можемо да се боримо против њега. Укинувши сам појам ђавола, човечанство се нашло пред судбоносним питањем: зашто је његова историја вапашар греха и порока? Због чега се врши толико бесмислених окрутности, каква сила нагони човека да стреми ка злу? Зашто се у души буди необјашњива мржња према светињи? Зашто код неких само име "Бог" изазива наступе злобе, сличне нападима пароксизма?

Хуманизам, као тобоже позван да потврди достојанство и слободу човека, у ствари га је посрамио. Он сврстава демонизам међу урођена својства самог човека, а душу његову, којој је наденут назив "подсвест", представио је као обиталиште некаквих притајених чудовишта, аждаја које час дремају, свијене у клупко, час се буде и трзају је, час бљују црни пламен гордости, похоте и зла. Човек постаје демон за оне који га окружују, иако ми најчешће виђамо ситног, похотног и злурадог злодуха. Особито се постарао за ту апологију сатане Фројда, "отац" савремене психологије.

"У почетку беше пол" - ево учења Фројда. Тај тамни нагон створио је културу, науку и религију. Према Фројду, филозофска дела, творевине уметности, истанчана поезија, чак и човекова јунаштва, све је то "јарко перје петла", који настоји да привуче пажњу кокоши. Све постојеће неурозе и психичке болести, сви историјски потреси, по његовој теорији, само су последице незадовољеног осећања сексуалности. А савремено човечанство дошло је до такве унутрашње покварености, да се није са гађењем одвратило од таквог демонског учења, већ га је прихватило као своје. По Фројду, све религије, укључујући и хришћанство, јесу колективна хистерија сексуалног карактера. Где је овде место за демона, кад човек сам постаје архидемон?

Нећемо се задржавати на Фројдовом "Едиповом комплексу", сувише је познат, већ хоћемо да истакнемо његов окултни смисао: убити у човеку осећање љубави према својим сродницима, које су чак и нерелигиозни људи називали "светим осећањем", у време оно када је дете лик мајке поистовећивало са Ангелом-чуваром. "Нема ничег светог, и ништа не треба да буде свето!" - то је девиза Фројда и његових многобројних ученика, који су, у суштини, окупирали и демонизовали савремену психологију.

Психоанализа је изопачени метод помоћу кога се врши, како се обично сматра, проницање у дубину човекове душе. За фројдисте, пут у тај "црни бездан" је дешифровање симбола у речима и сликама, укључујући и сновиђења, као жеља и тежњи човека, које он скрива од ближњих, а често и од самога себе. Човек се налази под унакрсним дејством импулса који долазе из светлог и тамног света. Али психоаналитичари њега посматрају изоловано од ових, и зато сатанске импулсе приписују њему самом. Стога психоанализа и јесте методично нашаптавање човеку да је он по природи својој демон. Да не говоримо о томе да је сам метод "дешифровања симбола" сасвим неоснован. Нико не може узети у обзир хиљаду узрока и услова настајања асоцијација. Психоаналитичар има посла са својом сопственом фантазијом. Истина, може доћи до неког привременог олакшања код оболелог путем самоизражавања. Овим се исказао и "испразнио" енергију накупљених противречности, али то личи на драматски катарсис или на смех, веома озбиљни нервни и морални потрес. Затим се све понавља још силније, болест напредује. И то је закономерно: психоаналитичар не може да сузбије ни један психички комплекс, он својим саветима само изазива нови. Али то још није најстрашније. Главна опасност психоанализе је у томе што човек престаје да схвата од каквог се непријатеља ваља заштити, а од кога искати помоћ. Психоанализа је бекство у месту, од себе ка самоме себи.

Рећи ће нам како се многи психолози не слажу са Фројдом, али већина од њих није сагласна у другостепеном. То неслагање се појављује у новим варијантама фројдизма, тананијим и зато подмуклијим. Док се код Фројда, коме се не може порицати отвореност, ђаво - његово учење - показује у тнусном и одвратном виду, то се привидни противници Фројда старају да одену тог ђавола у одело центлмена. Сасвим су малобројни они психолози који имају смелости да кажу да једина сила која истински исцељује човекову душу, јесте хришћански морал, а још је мање оних који ће рећи да пут из њиховог кабинета треба да води у храм.

Задржали смо се на теорији пансексуализма, јер се у покушају демонизовања света она чини као "најколоритнија". Не само учење Фројда, него је и његова личност изазвала ватрене симпатије савремених хуманиста. Тако се председник САД Рузвелт обратио Хитлеру лично писменом поруком, молећи да се Фројду поштеди живот, не само из сажалења према самом Фројду, него и зато што је сматрао да је то неопходно за добро човечанства. И Хитлер, који се непријатељски односио према америчком председнику, радо је услышио његову

молбу. Очигледно његов окултни демонизам, подударо се у тој ствари са очекивањима хуманиста. Фројд је срећно стигао у Америку, али је ускоро скончао од рака језика.

Треба рећи да су психологија и психијатрија, са малим изузетком, демонични већ и по томе што не признају постојање ђавола, прикривају његово страшно деловање на душу човеку и самим тим лишавају оболеле реалне помоћи - Оног јединог, Ко је победио ђавола.

Поставља се питање: јесу ли сви душевни болесници опседнути ђаволом, може ли се гледати на широки спектар душевних обољења - од манијакалних депресија и визионарства до хистериче - као на бесомучност? Чини нам се да питање није постављено сасвим правилно. Граница између душевне болести и здравља веома је условна. Сви ми смо болесни, будући да смо носиоци првородног греха - неисцељене трауме у души свакога човека. Сви ми услед овог греха оболевамо нашим страстима, и што је најглавније, тамним нагоном ка пороку, сличном окултно-магијској љубави душе човекове према ђаволу.

Од свих душевних моћи код човека је најмање деградирао разум, који у неким случајевима може да процењује своје болесно и страшно стање. Код душевно болесних та моћ је нарушена, утицај тамних духова не наилази код њих ни на малу препреку, као бујица кад је срушена брана.

Душевна болест може имати различите узроке, међу њима и оне органског карактера, но, како се у ослабљеном организму бујно размножавају микроби као изазивачи болести, тако се у душевном организму несрећних болесника демонски импулси испољавају с особитом силом. Очигледно уселење демона може се изразити изузетним душевним страдањима, која нагоне на самоубиство, сумрачну потиштеност, страх пред светињом и најмрскију хулу на Бога.

Но у сваком случају, тим несрећницима може помоћи само сила Божанствене благодати, а њу душевном болеснику одузимају савремени психијатри, нудећи илузорни пут ка исцелењу, у који сами не верују: хипнозу и хемијске препарате. То лечење личи на ударце батином по глави страдалника, да би се прекинули његови болни вапаји. Он бива стишан, али неће оздравити.

Говоре нам о психијатрима-хришћанима, али на жалост, за већину од њих Божанство је само нека идеја, најпогоднија за медитацију. Мало ко може рећи да Бог није средство, а да тајинства Цркве нису замена куле лечења седативним препаратима, да исцелење предпоставља пре свега хришћански живот и покорност вољи Божијој, да је Бог врховна скала вредности и, стога, није инструмент који може бити употребљен, а затим одложен у страну.

Класична психијатрија односи се према религији исто као систем Хегела према хришћанству: да би се постало хришћанином, треба превазићи концепције хришћанства. Међутим, у стварности, душу треба посматрати као одвојену супстанцу, ваља признати постојање духовног света и имати реални опит духовног живота. Ево парадокса: православни психолог треба да постане аскета и престане да буде психолог. Но, тада се руши сваки појам о хришћанској психологији, она постаје хришћанска мистика и хришћанска аскеза. Настаје још већи парадокс: да би стварно лечио душевно оболелог психијатар треба да постане свет, да личним подвижништвом и укључивањем у црквени живот стекне благодат, оно јединствено чега се боји демон.

Ово може изазвати подсмех. Али, ако православни психијатар признаје постојање ђавола, како онда може претпоставити да је то створење могуће изагнати из душе и тела болеснога хемијским лекаријама, као што пацова трују отровом?

И тако, психијатрија је навукла лудачку кошуљу не на ђавола већ на болесника.

Тај исти процес демонизације видимо у савременој философији. Ни у једном од великих философских система последњег столећа, не фигурише ђаво, макар у виду безличне, рушилачке тамне силе. Такав универзални факт као што је грех, у философским системима је нагрђен и изврнут или просто-напросто "заборављен".

У системима Канта, Шелинга, Хегела, да не спомињемо материјалисте и позитивисте, ђаво је брижљиво склоњен. Бог је превраћен од Живе Личности у неку апстрактну идеју, или је поистовећен са материјалним космосом. Философски идеализам последњих столећа, представља по себи повратак незнабоштву. Философски позитивизам био је управљен на то да потре сваку представу о томе шта се налази иза граница сензорних чула човека. "Богу философа" не може се молити. Њега, као неку огледну животињу, обухватају упињањима интелекта. Код Хегела "Божанство" је слепи дух који се заплео у материјалност коју је саздао и који се стара да спозна себе самог помоћу човековог разума, и, ако у свету има било чега светог, то је управо разум, способан за чисти логизам. На развалинама религије, на којима су идеалисти и материјалисти порадили сложено, као браћа, на тој духовној пустари, морале су да никну најотровније траве окултизма и магије - сурогата духовности, демонског антипода религије.

Философија није дала ни једног (!) истински православног философа. А они мислиоци који су сматрали себе православнима или су хтели да буду такви, спомињали су ђавола само узгред и тако да је његово име било могуће схватити као алегорију зла. Они су остављали ђавола негде у предсобљу, не пуштајући га у гостинску собу. Већина тих мислилаца, да их не назовеш ни философима ни богословима, налазила се под утицајем платонско-хегеловске философије и учинила је Православљу више зла неголи добра. Они немају философски рашчишћено учење о првородном греху, о ђаволу и оном космичком бездану анти-бића, који је назван адом - местом заборављања. А ако га и имају, то су само жалосни покушаји порицања ада као факта, интерпретација њега као некаквог субјективног стања душе, оригеновска позиција у односу на ђавола: ђаво се, такође, може спасити зато што "он и није тако рђав дух". Али чешће они уопште све то избегавају, као митологију недостојну интелектуалца. Дијалектички материјализам, као и његов негатив - хегелијанство - производ је богоборног ума, само лукавијег и безпринципијелнијег. Један, сасвим неверујући песник, интуитивно осетивши то, написао је: "Овде ђаво потајно живи долазећи пречицом од Маркса".

Философија егзистенцијализма разматра Бога и демона као унутрашње преживљавање самога човека, испољено у фантастичним облицима. Као оличење стања, својстава и атрибута човекове душе. Као слике њене подсвести. Опет је присутан парадокс: вера значајног дела интелигенције јесте, у суштини, вера у "нешто", а конкретно "ни у шта", то је антиномија религиозног атеизма. Зато ми сматрамо философске поставке сурогатом религије, религијом плотског разума, интелектуалним маштаријама, лажу са одређеним циљем - начином да се из човековог срца и ума избрише сећање и представа о страшној космичкој сили зла, о ђаволу као живом бићу и да се тај непријатељ учини невидивим.

Философија је покушај да се открије смисао свега постојећег у одређеном систему, који се да логички испитати. Али Бог је апсолутни Дух, Који пребива изнад свих категорија, Дух непојмљив и неизрецив. Када је у питању ђаво, грех је алогичан и он, као хаос, не може да се смести ни у један систем. Ваво је дух зла и, стога дух безумља. Његови поступци су непредсказиви. Философија се одриче Бога, профанишући Га и пориче демона игноришући га.

Философију је могуће назвати "безумним покушајем коначног да схвати бесконачно". Чак и агностицизам и скептицизам заснивају се на гордости ума, то јест на демонизму. Уосталом, философија је већ учинила своје. Сада се њоме, као интелектуалном наркоманијом, бави само врло ограничен круг људи. Већина се интересује окултним правцима који не обећавају лутање ума у лавиринтима свега сазданог, него сасвим утилитарну робу.

Философија, одвојивши се од религије, окренула је оштрицу разума против ње, а затим исцрпевши се, ступила је у период дуготрајне агоније. Људи, изгубивши религију срца и напустивши патуљасту религију разума, ишту религиозну емпирију, мистику, као непосредно доживљавање, али уместо тога на згаришту храмова које су спалили налазе мистику окултну, скривени или отворени демонизам.

Позитивизам је у току целога столећа царствовао у књижевности и науци. Уз звуке добоша и лимених трубача он је дизао галаму и викао да Бога нема, а да је са религијом окончано за свагда. Али њега су повремено издавали сопствени нерви. Када позитивисти припадне част да изговори реч "Бог", тада хладну и притајену злобу често смењује хистеричност или сарказам, што се не слаже са изјавама о слободи мишљења и уважавању убеђења. Као да се ти људи у души боје да Бог ипак постоји. Мрзе не мртву идеју, већ живо биће.

Позитивизам је образовао вакуум у души човека, али није могао да га испуни. Уместо Бога, у души се као црна космичка јама отворила пустош и тада, као замена позитивизму, дошла је декаденција, која је, као маг са својим заклинањима, стала да из бездана призива ђавола - "кнеза овога света". Док је за позитивизам човекова душа продукт и одраз спољашњег, то за декаденцију, напротив, спољашњи свет постаје позадина на којој се појављују и делују тамне реалије подсвести налик на апокалиптичка чудовишта, а ова чудовишта човек поистовећује са својом сопственом душом.

Јунак једне Кафкине приче, пробудивши се ујутру, изненада је опазио да је постао огроман инсект. Тако се и овде дешава сличан преображај: човек почиње да осећа себе или као паука или као изумрлог рептила. Док је романтизам одвлачио душу у ропство страстних и слатних осећања, као водена вила својим загрљајем у речни вир, то се декаденција припијала уз своју жртву као хидра пипцима и вукла је у дубину морску, у тамни бездан безумља.

Лирику романтизма са његовим успаванкама и тугованкама замењују уличне псовке и хропац агоније. "Истина је у вину - дошаптава нам романтизам - у опијености овим светом", иако свет, као змија, уједа онога ко му је предао своје срце. "Истина је у безумљу, говори декаденција - ја сам разбила оно чему су се поклањали људи, идузије и идеале, и сада сам ослобођена од разочарања. Лежим у блату и зато се не бојим пада. Смрт је неизбежна али ја сам нашала своју срећу у самом наслађивању смрћу, као што црв лешинар нагриза утробу мртваца".

Један од праваца декаденције, футуризам, претензија је на пророчанско виђење будућности. Прогрес цивилизације причињава му се као тотално опредмећивање целог човечанства. Човек се преобраћа у конструкцију од метала са мотором уместо срца, богоподобје - као морална аутономија личности, слобода воље и могућност избора бивају изгубљени. У његов мозак, као у компјутер, утискује се програм. Друго својство богоподобја - логос (реч) ишчезава, остају само сигнали, које човек одашиље у свет и које прима од споља. Човек, изгубивши живу душу, губи и дар речи, који му више није потребан. Преостаје му само сигнални систем управљања. Зато и поезија футуризма одбацује реч и замењује је скупом звукова: футуристи прелазе на језик звуковних имитација.

Другу половину XIX века обележило је стварање једне од најпопуларнијих научних или тачније псеудонаучних теорија - дарвинизма, који је имао дубок утицај не само на биологију и антропологију, него и на етику и социологију, на целокупан начин мишљења савременог човека. Ова биогенетичка хипотеза у очима савремених људи добила је значење научног универзума. Мада су многи истакнути научници указивали на њене заблуде, противречности, одсуство фактичких доказа и волунтаризам, њихов глас није се чуо. Чинило се као да људи, очарани спољашњом складношћу тог система, неће да схвате његову неприродност, унутрашњу испразност алогизма, као да се боје да увиде да је краљ, који свечано корача главном улицом науке, у ствари - го.

У чему је привлачност ове теорије, у чему је тајна њеног успеха? Једино у томе, што је она одговарала духу времена. Човек је хтео да увери себе у то да је он звер, и то звер не по произвољности слободне воље, него по нужности своје природе. Та теорија, чинећи као да присуство Бога у стварању света није нужно, води ка агностицизму и атеизму, ослобађајући човека од моралне одговорности за своје духовно стање и замењујући савест друштвеним правилима.

Та теорија ослобађа човека и од неопходности да решава тешка, понекад мучна питања о смислу живота, будући да дарвинизам тврди да је човек само продукт следе еволуције, стицај читавог низа срећних случајности, од којих је свака тако ретка, као погоци у лутрији. У животу сваког бића и у биолошкој генези, према дарвинизму, нема ни програма ни циља, и зато не треба размишљати о животу, него задовољавати природне инстинкте уложене у нас и културне потребе стечене у процесу еволуције човека. Дарвинизам је одбацио уважавање човекове личности као образа Божијег.

Он је укинуо поштовање самог феномена живота, представивши историју Земље, као перманентно крвопролиће. За дарвинизам савремено поколење стоји на степену лествице сложене од костију и лобања "човеколиких звери", а само оно такође треба да постане "гнојиво", као стајско ђубре за будуће савршене младе изданке човечанства. Стога, светски покољи, логори смрти са ужареним крематоријумима нису жртвеници сатане, него ферменти еволуције. Ако би сву Земљу, као глобус меридијанима, обмотали бодљикавом жицом, то би процес одабирања најспособнијих за преживљавање кренуо брже. А ако ратови, епидемије, катаклизме и жестока конкуренција за право на живот, престану, то ће, напротив, наступити време еволуционог застоја, деградације и распадања. Овде Дарвин понавља Хераклита: "Рат је мајка свих ствари".

Дарвинизам је оправдавање револуције, јер сама еволуција представља непрекидни ланац микрореволуција. Принцип је јединствен, ствар је само у дужини скока. Дарвинизам је, уверивши човека да је он све у свему само интелигентна звер, оправдавао убиство и садизам као испољавање природних инстинката, култ вође (вождизам) као структуру вучијег чопора, разврат - као урођену тежњу да се има веће потомство, насиље - као право јачега које се остварује увек и свуда.

Дарвинизам је ничеанство у биологији, а ничеанство је дарвинизам у литератури. Карактеристично је да је такав сатаниста као што је Хитлер, био истовремено дарвиниста, ничеанац и окултиста. Учење Ничеа о надчовеку, он је узео као полазну тачку за теорију о над-нацији. Позивајући се на дарвинизам, Хитлер је изјављивао да има право да уништи ниже расе ради будуће расе богова. Влада младотурака 1915 године, разматрајући план геноцида три милиона Јермена који су живели у Турској, такође се позивала на учење Дарвина.

У систему Дарвина као и у космогонији Лапласа нема места за Бога, мада је Дарвин недељом редовно посећивао англикански храм у Лондону, а Лаплас сматрао себе "добрим католиком". Док је Ниче хистерично викао да је Бог "умро", а његова предсказања била налик на театралну сахрану Бога, то су у дарвинизму савременици видели то што су хтели видети - клиничку слику смрти Бога, и као да су зачарани и хипнотисани том сликом, дали дарвинизму мандат на научну неприкосновеност. И док се Ниче повремено и сам ужасавао пуне и безумне слободе безбожја, и потајно плакао за изгубљеним Богом, Дарвин је под сводовима храма размишљао о својој теорији о пореклу врста.

Као лошија подврста дарвинизма јавља се учење Хегела, који је био разоткривен као фалсификатор факата, то јест варалица у науци. Ипак његова "вредност" за нас је у томе што је Хегел отворено признао: "дарвинизам је нова религија без Бога".

Он сам јавно се одрекао хришћанства, пропраћајући то скандалозним испадима у циљу рекламе: саградио је у Берлину биолошки музеј, назвавши га "храмом најпростијих" а себе "главним жрецом религије једноћелијских". Он је позивао немачку владу да претвори богомоље и цркве у школе и музеје дарвинизма, називајући их храмовима "нове свесветске религије".

Доста жалосну слику одају верујући еволуционисти. За њих Бог није Жива Личност, него енергетски набој који је саздао Васељену, планер еволуције, која је, као корито реке, управљена према унапред задатом циљу.

Шта је пак сама еволуција? Композиција сила, заложених у вештаство, или формообразујућа енергија, коју верујући еволуционисти поистовећују са Божанским Духом, то није јасно. И када се ти еволуционисти поистовећују са Божанским Духом, то није јасно. И када се ти научници придржавају библијске вере, за њих Свето Писмо постаје тек само зборник алегорија, преносног смисла. За еволуционисте Христос као Спаситељ света није неопходан. Сама еволуција задобија месијански карактер и зато верујући научници већином постају пантеисти, представници оне религије у којој Бог јесте све и Бог није ништа, где се сам космос замишља као модалитет, истицање, излучење и оваплоћење Божанства.

За пантеисте Бог је безлична сила, неутрална у односу на добро и зло. Ајнштајн је писао: "Бог и ђаво једнака су величина, само са различитим ознакама: "+" и "-". То значи да су добро и зло црно-беле слике свега створеног, да је то процес који настајући у недрима Божанства, потреса свет, као ерупције вулкана. Пантеизам "се ослобађа" Бога -Личности, а то ствара материјализовани ум научника.

Комунизам се такође наоружао дарвинизмом, као некаквом научном базом за своје фантазмагоричне идеје о будућој "држави среће". Енгелс је писао Дарвину: "Сматрам Вас својим савезником". Револуцији су потребне жртве. Лењин је са њему својственим сарказмом говорио: "Револуција се не изводи у белим рукавицама", а дарвинизам, девалвирајући вредност човековог живота, наводи на помисао да су те жртве оправдане. За еволуцију, моралност је слабост.

Ако задрхти војник са копљем у руци, супарник ће га потући. "Морална је само сила као право на живот", уче еволуционисти, - "морално је само оно што служи ствари револуције" - парафразирају те речи идеолози марксизма, борбени унци Маркса. "За ствар револуције готови смо да ступимо у савез чак и са ђаволом, па и са његовом бабом" - отворено је рекао један од њих. У том случају ђаво је такође моралан, и мада он и није пуританац, ипак дан и ноћ ради за еволуцију.

Понекад су Дарвина у шали приказивали са човечијим лицем и косматим трупом мајмуна, али било би верније насликати га са трупом човека и главом звери. Када беседите са умиљатом девојком или слушате предавања професора-ерудите, знајте да имате задовољство да општите са њима само зато што је предак те девојке имао оштрије канце за напад него његова сабраћа, као и густу длаку која га је штитила као панцир у боју, а прапредак ученог професора имао масивне чељусти, којима је, као жрвњем, млео кости својих непријатеља.

Дарвинизам је претворио човека од богоподобног бића у амебу, која је у процесу еволуције обрастала новим телима. Савремени хуманисти хоће да супротставе двојицу еволуциониста - Хитлера и Маркса, једног другог, као моралне антипode. При том старају се да леш Хитлера не буде подвргнут ни обдукцији ни поновном сахрањивању. Око тог сатанисте створила се некаква тајанствена завера ћутања као да су у његов гроб забили глогов колац. Али истовремено са овим кадкад је могуће чути да је тај човек у личном животу био "романтичар и песник нордијске расе", а у политици "сулуди витез који је живео у свету окултних привиђења и хтео да својим мачем разбије стenu", да је смрт Хитлера - последњи акорд "песме о Нибелунзима".

Што се тиче Маркса, њега покушавају да издају за племенитог хуманисту, заштитника права човечанства, за кога је драгоцене од свега било достојанство личности. Лидер америчких психолога XX века, Фром, настоји да докаже да је "добри" Маркс, изродио лошу децу и постао деда злочиначких унука. Фром сентименталним тоновима описује сцене из личног живота Маркса. Но зашто, у том случају, не сматрати "добрим хуманистима" целате Освјенћима који су увече, окончавши свој "тежак посао", свирали на виолини и забављали се са својом децом у породичном кругу, као нежни родитељи?

Марксизам је детерминисовао човека, лишио га слободне воље, учинио га продуктом друштвених сила, некаквим хомункулусом у економској епрувети. Марксов "Капитал" је емоционална књига, написана на таласу протеста. Она је прожета духом гордости и непомирљивог непријатељства. Језик Маркса није логика философа, није фактологија научника, него су то пророчка предсказања жреца који се надноси над гомилом. То је надмени језик онога који не уме да слуша, не трпи приговор и односи се према својим опонентима са презиром и сарказмом.

Карактеристично је да су се Маркс и Енгелс у својим младалачким литерарним покушајима обрађали сатани као живом бићу, а уметност је кудикамо већа интима човекове душе него философија.

Главно место у марксизму заузима учење о будућности човечанства које има сличности са хилијастичким јудејским апокрифом Варуха, али је оно у супротности са "Апокалипсисом" светог Јована Богослова. Историја је поцепала у парампарчад књиговодствени прорачун Маркса, али се дух непријатељства, борбе, супротстављања оваплотио у пламен револуције.

Марксизам је сместио личност човека у његов сопствени желудац. Човек постаје детаљ безличне друштвене машине, била то класа, сталеж или држава. Маркс је створио мит о комунистичком Елдораду, где ће улице бити поплочане златом, а Фром и други хуманисти стварају мит о самом Марксу, по свој прилици зато што прилично застарело оружје још може сасвим добро доћи у борби са хришћанством.

Сада треба да се осврнемо на тако изузетно важан фактор у животу човечанства, какав је уметност, где помоћу симбола и имитације уметник ствара фантастични свет - царство измишљотина, у које човек треба да се уведе, условно га прихватајући за реалност.

Не говоримо о историјско-документарним хроникама, о етнографским приказима и томе слично, што у знатној мери спада у област науке. Говоримо о уметности која ствара измишљену историју која претендује на веродостојност, чије је средство изражавања емоционална представа, у којој је сједињено типично и индивидуално, где писац као режисер глумцима господари животом својих хероја, сачињава сижее и ситуације као фон за изражавање њихових духовних суштина. Таква књижевност захтева укљученост, њен циљ је да се изазове емоционално са доживљавање. Што је оно дубље и интензивније, тиме се више цени таленат писца.

Често говоре: "То је заносна књига". Заиста, књига обузима свест човека и преноси га у непостојећи свет. Књижевност отупљује у човеку чуло реалности, она не учи животу већ развија занесењаштво и маштарење, пружа могућност да се оде из стварности у неку замишљену реалност. Уметност чини душу човека пластичнијом, али путем повећања њене поводљивости.

Читање уметничке књижевности такође је одређени вид стваралаштва. Читалац као да се преображава у књижевне ликове. Он се преноси у њихов духовни свет, преживљава њихова осећања и страсти. Прелиставајући странице књиге, он постаје час дете, час старац, сад убица, сад детектив, затим цар, па слута. Али није сасвим безазлена пловидба по океану измишљотина. Кроз срце човеково пролазе страстни ликови, они га трују као фини отров сакупљен од јарких цветова који задивљују свет.

У нама живи грех. Ми смо већ покварени урођеним пороцима и само постојаним напором воље човек може да уз помоћ Божију обуздава и контролише овај грех.

Принцип аскезе је борити се са страстним ликовима и представама. Световна књижевност, напротив, негује ликове придајући им спољашњу привлачност, ругобу називајући лепотом. Читати световну књижевност, значи добровољно предати своје срце у власт страсти, као што добровољно, а затим по навици, узимају наркотик. Читајући уметничку књижевност, човек губи своју личност и живи емоционалним животом других људи. Страсти, то су боје којима уметник слика своја платна, а свет говори: погледајте како је лепо!

Такви до сржи развратни људи као што су Гете, Бајрон, проглашавају се за "цвет" човечанства, а њихова демонска писанија за узор прелепог. Руку на срце, може ли се рећи да је међу познатим писцима више честитих и скромних људи него развратних и порочних, који у пороку траже надахнуће? Колико је ту изопаченика, душевних болесника, психопата, који себе сматрају признатим или непризнатим генијима! Није случајно што се њихова средина назива боemiјом - блатњавом баруштином. Али баш ове људе свет, који је заборавио Бога, назива "носиоцима духовности"!

Обично говоре да је значајно дело написано у наступу надахнућа, али нико, међутим, није размишљао какав је узрок тог надахнућа. Многи песници отворено су тврдили: "Осећам како ме нека непозната сила осењује и да неко пише мојим пером". То надахнуће је уствари демонско стање медијума. Александар Блок, обраћајући се свом демону кога је називао "музом" надахнућа, говори: "Има у напевима твојим скривеним пропасти кобна зловест, поругања завета свештених... и таква сила што ме мами да ширим гласине да си (ти) ангеле низводила поковајући их својом лепотом").

Подсмех сатане све више избија на видело у световној уметности. Док су се у древна времена величала јунаштва која су такође била заснована на гордости и, по речима блаженог Августина, била не друго до "блистави пороци", то је потом уметност са сваким столећем постојала све отворенија апологија порока. Преко световне књижевности човек мислено врши све видове греха, губи стид пред самим собом и можда, тек с времена на време, придржава се спољашње пристојности.

Господ је рекао: "Очисти унутрашње и тада ће спољашње постати чисто" (уп: Мт. 23,26). Световна уметност прља унутрашње, а спољашње постаје маска.

Сав дуготрајни период романтизма у књижевности јесте култ страсти, жеља да се религија созда не на љубави него на заљубљености, да се тамне склоности душе представе као нешто свештено, да се баналност застре велом тајне. Сменивши романтизам, натурализам је већ култ плоти и крви, светковина и радост при помисли да си само честица прашине. Али описивање свињца мора пре или после да дотужи, и зато натурализам смењује декадента.

Декадент припрема од истих оних страсти пикантна јела. Овде је култ распадајуће лешине, овде се човек практично поистовећује са демоном.

Још једна важна чињеница: за световну књижевност Бог је неинтересант лик. У романтизму на Његово место постављен је предмет љубави, некакав идеал, коме се придају иреална својства. У натурализму, земља која образује форме поново се претвара у гробни прах, за натурализам божанство је сам човек. У декадентцији место Бога заузео је ђаво. Романтизам је у односу на Бога - лопов, он хоће да сазерцава божанску славу у личности човека. Натурализам неће да зна ништа о Богу, он презири и мрзи саму идеју Божанства. Декадентство се поклања сатани као Богу. И, напokon, егзистенцијализам сматра и Бога и ђавола и сав видљиви свет тек само представама, стањима и процесима који се дешавају у души човека. Ничег нема осим пустоши и бездана, као да говори он, а то што изгледа да постоји, само је вечно пулсирајућа безумна мисао самог човека, која блуди по његовој сопственој души - огромној, безданој и хладној, као међузвездано пространство.

Што се тиче надреализма, то је апокалипса коју су написали пророци сатане, демонизација човека, култ метафизичког ужаса, предосећање наступајуће катастрофе. Ту је човечанство које је оставило Бога, штавише, које је омрзуло Бога од свег срца и објавило Му рат. Настаје трагични распад човекове личности. Човек више не бежи из света у своју болесну душу, него у њему, том свету осуђеном на пропаст и потресеном безумљем, тражи заборав. Надреализам је област иза огледала декадентције, где се ђаво већ више не крије у складиштима човекове душе, као иза позоришне завесе, већ излази у својем облику на сцену светске историје.

Егзистенцијализам и надреализам нису никли на пустом месту. Они су један од завршних спратова здања културе, које су изградила претходна покољења. Демонски импулс био је положен већ у темељ тог здања, али раније се могло видети само на земљу бачено семе и млади изданци, а сада је на стабљикама процветало ноћно цвеће зла.

Надреализам је законити "син" и наследник својих предака али у исто време то је бунт деце против очева. Док су пређашњи књижевни жанрови представљали страсти као извор среће и радости, као квинтесенцију човековог живота и брижљиво наносили козметику на лице распадајућег леша ("Смрт" Бодлера) то је надреализам одлучно прогласио најодвратније за најлепше. Причају да су у нацистичким логорима осуђенике на смрт водили на место казне уз звуке танга, који су називали "Танго смрти". Надреализам је плес смрти у којем се трза човечанство у агонији. Вероватно да ће се следећа етапа уметности мало чиме разликовати од крикова гадаринских бесомучника, који су ударили главом о камење да ублаже унутрашњи бол, и живели у гробницама, погребним пећинама где су полагали покојнике. Карактеристично је да ђаволом опседнуте привлачи нечистота, трулеж и распадање, зато што је ђаво дух смрти.

Рећи ће нам како постоје класична књижевност, сликарство и музика које се могу супротставити хаосу савремене антикултуре, тако што човек има избор и алтернативу. Али чиме је прожета та уметност? Такође душевним страстима. Она одводи човека од Бога, и испуњава његов ум представама земаљског. Чему је посвећено световно сликарство? Лепоти без Бога.

Шта побуђује у души музика највећих композитора? Сањалаштво и занесеност, страстна душевна стања или незнабожачку опијеност овим светом. Свети Јован Кронштатски је писао: "Мисао о земаљском оземљује саму душу", а световна књижевност са својим јарким, страстним ликовима личи на грумење земље, којим душа, као гробар, покопава свој дух.

Уметност нагони око душе да гледа или на земљу или у илузорни свет фантазије, налик на пловеће облаке који сваки час мењају своју форму.

За запрљане очи душе духовно небо је затворено. Што се тиче сликарства, ту је слика још дубље него реч спојена са страстима. Још је Св. Јован Златоусти писао о томе да је било људи који су се заљубљивали у слике и статуе. На слици имитација живота је упадљивија него у речи. Она зачас, кроз поглед погађа човечије срце. Световна уметност увек носи незнабожачки карактер са широким спектром култова од космофилије до култа чулних страсти, а од њега до отворене демонофилије.

Античка трагедија је први акорд уметности који смо зачули. Надреализам је један од његових последњих акорда. Али сама симфонија је јединствена.

Може ли човек занет уметношћу да се моли чисто? Не! Његова молитва биће налик на поточић који ишчежава на путу, нестаје у песку. Буру помисли, фатазмагорију ликова, карневал слика које душа памти, ђаво, као своју војску изводи из дубине подсвести човека, да би опустошио његову молитву. У срцу таквог човека нема места за молитву, оно је предато другим осећањима. Његов ум није способан да проникне у смисао молитвених речи, он је окружен тамним ројем помисли. Његова молитва личи на кућу од песка, која се расипа под рукама. Наша интелигенција је и малорелигиозна баш зато што се лишила способности да се моли. Она може само да расуђује и замишља, тј. налази се у области душе, а не духа.

Постоји још једна подврста надреализма, или тачније, његов претходник - кубизам. Ту је - жеља да се престане бити човек, да се претвори у конструкцију сличну машини. Још су антички философи сматрали да су четвороугао и коцка симболи материјалности, атома земље. Кубизам је и ужас пред цивилизацијом, која претвара човека у железну звер, а и тајни нагон ка том царству смрти од камена и метала, сличан љубави безвољног роба према свом суровом господару.

Могу приговорити да, ма како људи били страстни и развратни, ипак се у њиховој души крије чежња за истином и немогуће је да столећима у светској књижевности није било створено макар и неколико ликова хришћанских подвижника који би нас могли надahнути за сав духовни живот самоодрицања, као и да хришћанин од световне књижевности не може добити, као из руде, зрна злата. Ипак, како смо рекли, књижевност ничему не учи. Она индукује страсти које постоје у нашој души, оживљава пороке који леже на дну срца, као подводно чудовиште, она распаљује уобразиљу, погружава у свет маштања, али никаква реална знања не даје. Не може се сачинити лик светитеља на основу својих приземних представа и нечистих емоција, не може световни писац да проникне у унутрашњи свет подвижника помоћу интуиције: душевно никада не поима духовно. То ће бити лаж о светом.

Чак и такви ствараоци књижевности као Данте, Тасо, Достојевски, Толстој и други, који су умели да дубоко разоткрију свет човека на нивоу његове душе, када се радило о хришћанским подвижницима, приземљивали су их или их претварали у некакве јалове, бесплотне сени, или су их нагонили да се појављују на страницама својих књига као морализатори на сцени. Чак и у карикатурама Анатола Франса понекад се испољавало боље разумевање недоступних тајни духа него код такозваних хришћанских писаца - моралиста.

Стога, изводећи закључак рецимо: у светској литератури могу се разликовати разни степени и нивои концентрације демонизма, од скривених до бестидно огољених, али он овде нема алтернативе.

Споменимо и другу област човековог знања - науку. Може се учинити чудним и парадоксалним зближавање науке и демонизма. Атеисти су стално галамили о томе да се наука супротставља мрачњаштву. Већина верујућих сматра да је наука неутрална према религији, да се она заснива на материјалним појавама.

Изучава њихово међусобно деловање, истражује законитости, открива законе које је Творац дао, и зато, налазећи сврсисходност свега створеног од космоса до атома, може сасвим објективно да доведе човека до вере у Бога. Али ми не говоримо о вери - "и ђаволи верују и дрхте" (Јак. 2,19). Овде је реч о другом: о способности за богоопштење људи са аналитичким начином мишљења.

Често људи науке, читајући религиозну литературу, говоре: "Можда је то што је написано и правилно, али сама методологија је погрешна", мада, у ствари јединствена методологија у науци не постоји: сваки значајни теоретичар науке ствара своју, а велика открића обично руше методологију. Научна открића већином нису логична него парадоксална. И поред тога задржаћемо се на главном принципу науке - ићи од појединачног ка општем, градити сликовити модел општег и никада не доћи до целине. Религија, напротив, показује духовне реалности у њиховој целовитости, а не у аналитичкој рашчлањености, она иде од општег ка појединачном.

Научницима, како онима који верују припадајући различитим конфесијама, тако и агностицима, религиозно Откривење чиниће се као нарушење методологије, а чудо као непотребна дисонанца у математички тачној слици свега сазданог. Зато ће се они старати да снизе ниво Откривења до могућности логичке анализе а чудо да објасне природним узроцима.

Умом који се обрће у свету коначног међу узрочно-последичним везама тешко је поверовати у Бога као у живу Личност. И личност ће сматрати за живу организацију, тј. ограниченост. Због тога аналитички ум олако нагиње на страну деизма или пантеизма. Тамо место Бога заузима космос, у једном случају као механизам, у другом као модификација Божанства. Пример научника који покушава да богословствује је свештеник Павле Флоренски или архиепископ Симферопољски Лука (Војино-Јасенецки). (на овом месту би желели да се оградимо од става архимандрита Карелина, из простог разлога што је архиепископ Лука канонизован. Мада, из историје Цркве се може видети да су и велики духови Вере Православне међусобно понекад имали неслагања у односу на

узјамне ставове и мишљења. Један од примера су и Свети Епифаније и Јован Златоусти. - примедба уредништва Православног Одговора.)

Њихова мисао стално тражи материјални субстрат, о који би могла да се опире. Уместо полета вере - поштапање доказа, покушај да се створе услови у којима би било могуће извести и поновити духовни опит као научни експеримент. И управо зато код појединих свештенослужитеља постоји необично интересовање за спиритизам и парапсихологију.

Други пример је протојереј Сергије Булгаков, философ, који је такође покушавао али никако није био у стању да постане православни богослов. Он више не тражи ослонац у материјалном субстрату него у формалној логици, и због тога ствара или понавља платонско-гностички систем, који може бити сагледан само очима разума и подвргнут анализи. Овде је све, Бог и створени свет, Божански план и Промисао, стрпано у предео разума, овде је све утврђено и у исто време све бездушно и плитко.

Религија води од унутрашњег ка спољашњем. Наука и окултизам - од спољашњег ка унутрашњем, од форме ка супстанци. Лако је веровати у Бога и у исто време "отарасити" Га се преко деизма, закључивши да се Бог, након што је оградио свет законима, сакрио од њега, као отац који је, давши наследство сину рекао: "Сада немам с тобом више посла, живи сам како хоћеш", или преко пантеизма, објављујући да је Бог - све, и да је Бог - ништа.

Научник увек хоће да пронађе и установи законе за Онога Који је изнад сваког закона. За њега је религиозни опит сличан научном експерименту, хемијском процесу који настаје у реторти са реактивима. Карактеристично је да се Мефистофел јавља Фаусту први пут не на гори Броукен, где тамни духови празнују шабат, него у научној лабораторији, где ученик Фауста Вагнер хоће да помоћу живиних једињења створи у епрувети живог човека. Појавивши се у лабораторији, Мефистофел затим следи Фауста као сенка све до његовог гроба. То је дух сумње, дух порицања, дух богоборства, који обећава човеку рај на земљи, а захтева да се то плати душом.

Као још једно средство демонизације човечанства у свим историјским периодима служило је позориште. Позориште - то су згуснуте страсти, поље духовних лажи које захвата гледаоце као лепљива биљка инсекте који се у потрази за нектаром спуштају на њене смртоносне цветове.

У позоришту је сабрано све оно најнегативније што се већ налази у свакој врсти уметности. У сликарству, музици и књижевности као носиоци страсти служе слика, скала звукова, реч, тј. посредни символ, а у позоришту живи човек који одашиље у гледалиште таласе својих греховних осећања и доживљаја. Сама уметност глумца је вештина уносити се у други, туђи живот и учинити га својим животом, улазити у непостојећи лик и поистоветити га са собом, стављати на себе маску и њоме заменити сопствено лице. Позоришни уметник је Протеј који стално мења свој облик. Зато је уметност позоришног глумца уметност убијања личности у себи, уметност мењања боја као што их мења камелеон, умешност мењања форми слично води коју пресипају у разне судове.

На позорници је немогуће изразити душевно стање, јер се истина не да одглумити. Позорница је концентровано поље страсти: што је интензивније и живље изражена страст, тим дубље она продире у срце гледалаца, тим их јаче увлачи у свет фантазије и иреалности.

На позорници глумац оживљава све постојеће човекове страсти. У њему се оне показују са таквом силином да гледалиште често скоро физички осећа њихов дах. Глумац као маг призива страст из своје подсвести као заклинач који говори демону: "дођи", и овај долази, "отиди", и овај ишчезава. Тренинг позоришног уметника има врло велику сличност са окултним вежбама јогина.

И јогин и позоришни уметник уздају се у моћ уобразиље, уче се да замишљају упадљиве слике, да живе у њиховом илузорном свету, да верују у њихову реалност - као да се растварају у њима. Позоришна сцена и астрал окултизма јесу подручје страстних емоција које у источњачком окултизму добијају персонификовану форму.

У многобожачким култовима храм и позориште представљали су један јединствени архитектонски комплекс. Највеће позориште у Риму, које је саградио Помпеј, било је смештено у подножју храма Венере, а степенице тога храма служиле су гледаоцима као клупе. На позорници античког театра богови су се појављивали као јунаци не само трагедије него и комедије. И најдревније мистерије такође су представљале театризоване представе са учешћем злих и добрих божанстава. Само овде више није било гледалаца: у драмске чинове мистерије били су укључени сви присутни. Слично томе и у Хиндустану у многим храмовима ритуали су се одржавали као представе са учешћем професионалних глумаца и плесачица. За време тих ритуала често су се употребљавале маске не само богова и хероја, него и чудовишта.

Свети Оци су писали да се демони хране човековим страстима као вампири крвљу. Зато позориште има свој окултни аспект, своју окултну позадину. Карактеристично је да се по правилима древне Цркве, није допуштало крштење сачинитеља идола, блудница и глумаца. Они који су се бавили тим "занатима" после крштења

одлучивани су од причешћа и молитвеног општења. Било је још и правило да будући свештеник не може да узме за жену позоришну глумицу макар она била и девојка, јер је немогуће сачувати унутрашњу чистоту играјући улогу Клеопатре или Месалине. Када савремени либерали називају позориште "храмом уметности" онда се намеће питање: а кога то они подразумевају под храмовним играчицама?

Још је једна сличност између јоге и тренинга позоришних уметника - умеће претварања у замишљени лик. Јогини саветују човеку да сачини за себе друго "ја" - идеалног двојника као живу личност, са којом би човек хтео да замени место. При том они истичу да реч "идеални" означава пожељни за човека, а не потчињен посебним моралним принципима, иначе тај замишљени лик неће бити жив. Затим, путем медитација, како мислених тако и емоционалних, човек треба да поистовети себе са двојником, фактички изгубивши осећај свог реалног "ја". Такође је и за позоришног глумца неопходно да се уживљава у лик свога јунака док не осети ишчезавање сопствене личности.

У јоги се практикује вежбање управљено на опуштање мишића тела, релаксацију. Јогини то називају "асаном мртваца". Сличне вежбе за опуштање уводе се и у тренинг позоришних глумаца. Изузетан значај у јоги имају вежбе за развијање концентрације пажње, способности да се дуго времена усредсређује на било који облик или реч, одвлачећи мисао од свега осталог. Сличне вежбе присутне су у системима свих великих режисера.

Свети Оци су говорили да су сапутници човечијих страсти демони тих страсти. И да су зато многа места засићена, буквално заражена страшним духовним отровом, као да сами зидови памте оно што се дешавало међу њима, натопљени задахом љигавог труљења који су испуштале душе њихових житеља. Ако већ позориште називају "храмом уметности", тим пре се може рећи да је то школа уметности лажи, која се преобратила, у суштини, у култ.

Прва заповест хришћанске аскетике је - чувати своје срце. Позориште, напротив, отвара срце за све страсти.

Врлина се не може приказати на сцени. Хришћанске врлине се не показују пред светом, већ, напротив, скривају се. Уосталом, позориште се, са ретким изузетком, и не бави моралисањем. Оно се скоро увек, тајно или јавно подсмева светињи и ономе што се у Хришћанству уобичајено назива целомудреношћу. Међутим, постоји и друга опасност: да позориште учи човека да глуми у животу као на сцени, да се показује онаквим какав није у стварности, да лаже и претвара се.

У свим револуцијама позориште је играло прилично злокобну улогу. У најмању руку, симпатије већине позоришних уметника, по правилу, биле су на страни револуције. У суштини, главни импулс позоришта постало је рушење хришћанског морала.

После револуције позоришту су били предати на оскврњење многи храмови, и глумци су без икакве гриже савести играли у олтару као на сцени. У сваком случају још нисмо чули да су водећи глумци одлучно протестовали против таквог светогрђа. Сви смо ми били сведоци како су се они енергично бранили када су их, последњих година, као незване госте, исељавали из храмова, преправљених у позоришта и циркусе.

У време Француске Револуције за државну религију био је проглашен култ разума, позван да заузме место прогоњеног Хришћанства. И овде се револуционари нису обратили за помоћ философа, него позоришним уметницима. За оличење разума, за богињу новог култа била је свечано проглашена једна од оперетских артисткиња Париза. Лакрдијашки карневал, брижљиво увежбан од њених колега, разиграо се по улицама француске престонице. Нагу глумицу као статуу многобожачке богиње унели су на рукама у Катедралу Париске Богоматере. Та поворка била је праћена шаљивим представама и фриволним песмама, у којима су исмеване хришћанске Свете Тајне.

Затим су глумицу посадили на олтарски престо Катедрале, као на трон, а чланови Конвента су је поздрављали настављајући богохулну лакрдијашку представу. Позоришна бојемија Париза била је усхићена...

Морамо споменути и тако одвратне појаве у савременом позоришту и кинематографији, као што су представе, филмови и балети о ... Христу. Крајња граница цинизма јесте приказивати Христа како плеше. Глумити Христа може само богохулни безбожник или параноик - визионар. Ваља се подсетити да је први који је хтео да игра улогу Бога био сатана.

Позориште одгаја особени менталитет. Сам живот се ту прихвата као игра на сцени, а као мудрост се сматра умеће да се никада не буде оно што си сам собом. А ово је тим страшније у наше дане када су канали телевизијских емисија претворили у гледаоце и учеснике позоришних представа малтене сво човечанство.

Данас у ближњем све јасније видимо глумца, а у узајамним односима људи - прорачунату игру, као да живимо под кровом огромног театра. Лаж је постала универзални грех наших дана. Она продире у све друштвене структуре, блиске људе чини туђим.

У последње време ушао је у моду термин "ноосфера". Ми нисмо присталице те хипотезе, но ако се послужимо њоме, може се рећи да се ноосфера катастрофално изрођава у "плутосферу".[1]

Хтели бисмо да укажемо и на још једну "диверзију" ђавола: његов план да подрије Православље изнутра.

Духовна знања имају своју специфичност. Вера се не може поистоветити са било каквом силом или способношћу човечије душе, био то разум, емоција или воља. Религиозна свест дубоко се разликује од њих, обухватајући их и испољавајући се преко њих она остаје у исто време особити гносис човека. Вера је сама онтологија човекове душе. Вера тражи укључивање у њу целокупне човекове личности. Када говоре да је вера област човековог срца, то не треба заборављати да Свети Оци срце нису схватили као емоционалну сферу човека, како ту реч схватају у наше време, већ као јединство сазнајних моћи, онај центар из кога потиче наша мисао, где се рађају жеље, доносе одлуке, које се потом у подручју свести усвајају већ као реч, емоција и императив за деловање. За религиозни гносис неопходно је очишћење душе од греха и страсти, које слично корозији разбијају и разједају моћи душе. Очишћењем срца способност човека за духовну спознају неизмерно се увећава.

Баш зато у древној Источној Цркви богословље је сматрано за наставак литургије и библиологије, а образовање стечено у духовним академијама повезивало се са укључивањем у манастирски живот и изграђивало се као здање на темељу аскетике. Богословље (област сазнања) и заповести (област воље) узајамно су се прожимали и пребивали једно у друго. Богословље је било светост изражена речима, тајна изведена из дубине ђутања на периферију човековог језика.

Због тога је код Светих Отаца могуће наћи овакав афоризам: "Ко се истинито моли тај је богослов, а истинито богослов је онај који уме да се моли". Религија чистог разума је породила схоластику, религија пуких емоција - адогматски пијетизам, религија чисте воље - плитки морализам. Сва та три вида "религиозне аналитике" постала су духовни сурогат.

Православна Црква је првенствено Црква духовних сазерцања, храмовног богослужења и унутрашње молитве. Литургија, мистика и аскетика јесу дисање хришћанског Истока. Учење о унутрашњем животу подвижника Источне Цркве је унікално учење. У другим конфесијама нема и не може бити такве задивљујуће јасноће и дубине.

Источна Црква је имала, како је већ горе речено, своју традицију у духовном просвећивању и образовању. Училишта су подизана при манастирима и храмовима у намери да се знања стицана у њима усвајају кроз религиозни опит. образовање се на тај начин налазило у најтеснијој вези са увођењем ученика у духовни живот. Сама предавања добијала су форму дијалога између предавача и њихових ученика."

Где ћемо данас тражити истину?", питао је свој аудиторијум у почетку лекције византијски богослов Михаил Псел. Бог је био пре свега објект религиозне побожности а тек затим познања. Лекције византијских богослова, као и светоотачке проповеди, нису носиле аналитички, већ синтетички карактер. То је била прича о Живом Богу.

Али, затим ту традицију замењује еклетички приступ: долази до замене вредности. Знање више није потпора у труду Хришћанина - подвижника над собом, него је самоциљ, некакав аналог земаљске моћи коју цени свет. И будући да је у области световних наука и философије Запад имао разрађени систем схоластике и казуистике, то су владари Истока, као да су били очарани тим интелектуалним "богатством", стали да потпомажу преоријентацију духовног образовања на Истоку и у богословље је продро западни метод аналитичког мишљења. Причу о Живом Богу заменило је разматрање својстава Божанства. Знање човека о Богу смештена су у квадратиће ишпартаног листа хартије. Притом, Божанска својства разматрана су аналитички, једно одвојено од другог. Бог као Личност ишчезао је у тој аналитици, огољена реч о својствима Бога постала је сувопарна и хладна.

Тамо није било Бога "Који", тј. Бога Живога и Личнога. Њега је заменила некаква сума знања о Богу (безгранични Бог раставља се на делове и од њих се саставља скуп), као имаоцу одељених својстава и атрибута, сума која одговара на питање "шта". Лекције су држане више не као дијалог, већ у форми монолога. Док је за предавање богословља у византијској традицији педагог морао да буде ерудита, то је за предавање схоластике био довољан специјалиста који би ујутру могао по одређеном плану прочитати лекцију састављену претходног дана или чак мање од тога: да научи странице из уџбеника, преприча их студентима и затражи адекватан одговор. Византијско образовање поучавало је у првом реду православном начину мишљења. Западно је давало скуп знања у коме није било целовитости него само делова. Карактеристично је да и трактат Томе Аквинског, који представља врхунац западног богословља, носи назив "Сума теологије".

По нашем мишљењу увођење у систем православног образовања схоластике као метода обуке увезеног са Запада, имало је најтрагичније последице. Целовити религиозни гносис, заснован на духовном опиту замењује се

гносисом разума. После богословља и друге дисциплине у духовним школама прешле су на језик сувог рационализма, претендујући на световну научност.

До чега је то довело? Знамо да су почетком XX века семинарије попунили кадрови револуционара. И овде ствар није само у личностима тих одступника од вере, њиховим појединачним особинама, него и у томе што им духовна школа није помогла да нађу Живога Бога, а абстракције, чак и богословског карактера, отргнуте од срца могу без особитог труда да буду заборављене или одбачене. Због тога сматрамо да је и модернизација духовног образовања по западном обрасцу, која не узима у обзир традицију и специфичност Православља, настала такође под утицајем тамних сила.

Разум је узурпирао место које припада срцу, и, оставши без срца, нашао се без Бога.

превео са руског:
Мирослав Голубовић

Преузето из књиге
„Терапија душе по Светим Оцима – мутација душе савременог човека“ стр. 358-382

[1] Ноосфера (од грчког "разум" и "свет") - је сфера узајамног деловања природе и друштва. Значење тог појма преосмислио је В. И. Вернадски. Према њему, ноосфера је ново еволуционо стање биосфере, повезано са појавом и развојем човечанства. Другим речима, човечанство постаје нека моћна сила, упоредива по свом утицају на природу са геолошким процесима. Аналогно овоме треба схватити и значење термина "плутосфера", који је аутор употребио. - Ред.

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Шта је модернизам

Да ли је Православље спојиво са модернизмом?

Модернизам означава "осавремењивање". Модернизам као стална (перманентна) ревизија духовних вредности се по нашем мишљењу базира на лажним психолошким и еклесиолошким постулатима. Сама реч модерн већ подразумева одређену концепцију, управо да је Црква организам који еволуира и развија се, у којем треба да одумире све старо и преживело, и да на смену њему долази ново и способно за живот. Ова теорија Цркве која еволуира доводи до нарушавања самог појма Цркве као пуноће Откровења, и која је иста у сва историјска времена. Теорија еволуције изврће православну антропологију; она представља човека као биће које се историјски развија, које прераста претходне, у прошлости дате, религиозне чињенице и представе и којој су потребни нови дубљи појмови који одговарају његовом времену. Овде пак треба да еволуира само Откровење и будућност изгледа као могућност нових религиозних открића. Религија добија чудну сличност и аналогију са научним хипотезима које се у сразмери са скупљањем знања усавршавају и мењају, односно истина за модернисте постаје релативан, релативистички појам. Тада постаје нејасно: у какву Цркву ми верујемо – у Цркву садашњости или Цркву будућности? И шта представљају догме – свест Цркве или етапу у развоју људске мисли?

Нама изгледа да је модернизам последица бркања два аспекта, две сфере људске спознаје: духовне и душевне. Питања која се тичу живота и знања духа решавају се на нивоу душе; Откровење се доживљава кроз призму душевних представа; духовно изгледа оно што није надсветски прекрасно, већ земаљски лепо, не узвишено, већ оно што је у стању да изазива одушевљеност, не дубоко, већ сликовито. Очишћење душе не изгледа као победа ума и воље над страстима, већ као катарза драме, односно дубока и контрастна осећања. За то је потребан ефекат који за собом не повлачи спокој и мир душе, већ психичку узбуђеност и афективност.

Истински духовни живот је дубок, али једноставан. Модернизам је туђ овој простоти (иако и тамо може да постоји вештачка упрошћеност као један од стилова). Духовни живот није сложен и сликовит мозаик осећања, то нису таласи емоција, иако у неким случајевима, нарочито у преломним периодима човековог живота покајање

може да има и емоционални карактер; духовни живот је по својој суштини тих и јасан, и ову тишину модернисти доживљавају као нешто беживотно. Међу њима је распрострањен израз “уснули Исток”: за њих је живот духа спољашња динамика, због тога модерниста на монаштво обично гледа као на духовни егоцентризам. Модернисти се позивају на речи Светог Писма: ево све ново творим (Откр. 21, 5) да би оправдали своју тежњу да Цркву претворе у полигон за испитивање нових усавршавања, открића и стваралачких идеја, које верујућем човеку изгледају или као дрскост незналица или као дечји несташлук. Све ново није у овом свету, већ у Духу Светом, у доживљавању благодати од стране људске душе. Овде, на земљи је све старо: стара истина и старе заблуде.

Модернизму је туђа идеја саборности. Црквени симболи обједињују хришћане у једном духовном знању, у једном језику Цркве. Модернисти замењују знаковни систем, односно у језик Цркве покушавају да уведу своје личне жаргоне. У овом смислу модернизам представља поделу и центрипеталну појаву. Модернисти не знају или не шватају да се симболи за разлику од других средстава људског изражајног језика не сачињавају већ постоје као датост у човековом мишљењу – микрокосмосу у макрокосмосу. Символ је сведочанство да је видљиви свет у односу на невидљиви неко обличје, као творевина јединственог начела. Модернисти замењују симболе метафорама, амблемима, поетским алегоријама и тако даље, које су сами сачинили или преузели из душевне области – књижевности, уметности, философије, науке. Они говоре да је древни језик савременицима неразумљив и да треба наћи друга, доступнија средства изражавања. Овде постоји профанација: тајна ће увек остати нешватљива, ма каквим вербалним интерпретацијама да се подвргава. Тајна се не открива на нивоу речничке семантике, она се открива у сразмери са духовном припремљеношћу човека. Форма је везана за садржај; само Откровење рађа форму; са променом форме мења се и садржај. Рационализам у религији је жеља да се уништи феномен вере као унутрашњих духовних могућности, да се ум (нус) замени разумом (рацио) који жели да узурпира место духа; ограничено жели да одреди безгранично. Овде обично долази до замене религије као тајанственог општења духа са Божанством философијом и грубом морализацијом. Обред и ритуал Цркве су засићени симболичким и духовним садржајем; у њих треба да се укључи душа, тада она добија мистичку информацију: не рационална знања, већ очишћење и духовну снагу. Обред и ритуал због своје дубине не могу бити шваћени и исцрпљени кроз речи. Кад би обред чак и могао бити расклопљен и описан са историјске, лингвистичке и психолошке стране свеједно би његова суштина голом разуму остала нешватљива. Обред се може упоредити са речним коритом, а благодат, која се сједињује са душом човека и чини је новом тварју – са њеним током.

Овде постоји још један облик модернизма – то је лажни мистицизам. Човек осећа да је медијум непознатих сила које он доживљава као појаву анђела или “изливање” Духа Светог. Овакав модернизам не поприма форме театралности, која трага за ефектима и грубог рационализма, који жели да стави Божанствене истине испод људског разума, већ окултизма. Ови модернисти желе да “продубе” мистику Цркве, а уствари потурају уместо ње демонизам. Као илустрација овога могу да послуже “иконе” које су насликали Врубел и Дали, из којих је души верујућег човека очигледно да цури метафизичка тама. Модернисти говоре да треба ићи за временом како би то људима било шватљиво. Али ми знамо куда иде човечнство и куда иде време. Црква мора да сачува своје вечне вредности од ентропије времена, односно да се уздигне изнад њега. Наивно је мислити да ћемо ако се тајна претвори у аксиому, а мистика у философију моћи да начинимо религиозним макар једног човека. Хришћанству душу привлачи благодат Божија и душа осећа хришћанство не као кодекс понашања или збир рационализоване теологије која жели да докаже да је постојање Бога очигледно као што је два пута два четири, већ као тајну, коју треба тражити, бранити и чувати.

Постоји још једна врста модерниста, о којима чак не бих желео ни да говорим; то су модернисти-прагматичари; њих занима број верника који долазе у храм – аритметички број ради којег су они спремни да претворе Цркву у концертну дворану, политичку трибину или спиритистички кружок, односно да раде по свим укусима само да брод буде пун путника, а свеједно им је куда тај брод плови.

Христос је рекао:

И сваки који је од истине слуша глас Мој (Јн. 18, 37). У Цркву људе доводи овај глас истине који они чују у свом срцу. Модернизам се обично наоружава појмовима и представама светске културе и цивилизације, односно уподобљава Цркву свету, који по речима Светог Писма у злу лежи (1 Јн. 5, 19).

У последње време је као раскошно “цвеће зла” процветала још једна грана модернизма – религиозна еклектика. Модернисти овог правца не говоре директно да су учитељи Цркве; напротив они сматрају да су само ученици, али не ученици Православља, већ свих религија и философских система.

Они сматрају да се може и да треба узимати најбоље из других религија и да тиме треба обогаћивати Цркву. Ови људи, који су боравили у инославним и иноверним заједницама горе од жеље да убаце у Православље оно што импонује њиховим осећањима и запањује њихову машту. Они тврде да се у овим обредима и ритуалима такође искристалисало духовно искуство столећа и да се и у њима садржи дубоки смисао. Они Православну Цркву

не доживљавају као жив организам где насилно убачено инородно тело изазива рану које ће затим живо тело или одбацили или ће оно остати у њему угњетавајући га и заражавајући га. Ми се слажемо да је у ритуалима и обредима ових заједница уграђен огроман број информација и одсликано њихово духовно искуство. Али каква је природа овог искуства? Пророци су открили да су “богови пагана – демони”, Апостоли заповедили: да се не пије из демонске чаше. Православна Црква се управо због тога и назива православном што је у њој сачувана чистота догматских информација и благодатног духовног искуства.

Ови модернисти обично протестују ако се пореде са теозофима; они говоре да верују у јединствену Цркву као пуноћу истине, али признавајући делимичност истине код других религија они сматрају да је могуће да се њихова достигнућа позајме макар што се тиче форме. Њима се свиђа екстатика код педесетиника, муслимански намаз, позоришне представе хиндуиста, које подсећају на мистерије, окултна симболика розенкројцера, улични маршеви “Армије спаса” и тако даље. Они сматрају да је неразумно занемаривати тако богат арсенал средстава утицаја; међутим, овакве позајмице нису безопасна козметика, оне крију опасност: стварање канала кроз које ће духовна лаж продирати, као да цури у Цркву.

У Библији је описан случај из живота пророка Јелисеја. Град Самарија је био окружен сиријском војском, у њему је почела глад, становници су почели да скупљају траву како би од ње спремили себи храну. Један човек је поред градских зидина видео непознату егзотичну биљку, налик на бршљен, свидело му се како она изгледа, те је ишчупа и заједно са другим травама баца у котло. Када су се траве скувале они осетише бол: храна се претворила у отров. “Човјече Божи, смрт је у котлу,” викали су они пророку преклињући га за помоћ. Једна непозната биљка је отровала сву храну (4 Царств. 4, 40).

Неки сматрају да су догме вечне, а да се обреди могу мењати; међутим, Библија нам говори нешто друго. Мојсије на Синају није добио само Откровење у облику закона и догматске веронауке – њему је било откривено обличе скиније – старозаветне Цркве, дат му је план скиније и чак су наведени материјали за њу и сви предмети који се тичу богослужења. Као што је Стари Завет био откривен у Новом Завету тако су симболи старозаветног храма у свом пророчанском значењу мистички откривени и добили су виши садржај у новозаветној Цркви.

На извору православног богослужења такође стоји Откровење. По предању чин Литургије је Сам Христос дао апостолу Јакову, првом епископу Јерусалимском, а даљи облици Литургије су представљали скраћивање овог чина, такође по откровењу Божијем. Човеково стваралаштво се базира на његовом емотивном доживљају или снази разумских моделирања, а религиозне реалије припадају другом – духовном свету.

Завршавамо оним од чега смо почели: модернисти на основу душевних осећања, понекад поетских и ватрених, али не очишћених од страстности и афективности желе да оцене свет духовних појава. Ово је исто као кад би човек посредством пипања покушавао да ухвати људску мисао. Уместо духовног света они стварају свој сопствени фантастичан свет, свет илузија, а то значи лажи. Са духовним светом се може доћи у додир само путем покајања и борбе са страстима, путем православне мистике.

И онај ко угледа макар нејасне обресе овог света стаје у запањености пред његовом лепотом.

^

Архимандрит Рафаил Карелин

Хришћанство и модернизам

Модернизам у моралном смислу представља прилагођавање: то је пут непрекидног компромиса између хришћанства, које се чува у црквеном предању и духа, обичаја света са његовим паганским представама, света који је човечанство ставио на место Бога.

Егзетети симболом света сматрају апокалиптичко море – ову нестабилну стихију која се увек мења. Модернисти објављујући обнављање Цркве желе да се Црква мења по облику света, а не свет по облику Цркве.

Црква није синтеза философских система и није узајамни утицај култура већ Божанствено Откровење. Постоје два облика Откровења: Свето Писмо и Свето Предање, чију основу представља литургија. Као што се Стари Завет открива у Новом Завету тако се и старозаветна литургија открила и оваплотила у богослужењу новозаветне Цркве. У “Петокњижју” Мојсијејевом говори се о томе да је обличе старозаветног храма – Скинија –

било откривено Мојсију на Синају. Предмети Скинине, богослужбени обред и устав су му такође били показани у синајској теофанији.

По црквеном предању хришћанска литургија води порекло од Самог Спаситеља. Овом највишем свештеностејству био је научен апостол Јаков, епископ Јерусалимски, који се назива братом Господњим, када му се Христос јавио после Васкрсења из мртвих.

Модернисти који захтевају измену обреда или у њима не виде божанствену институцију већ људско стваралаштво, што такође личи на реформаторе, сматрају себе носиоцима Светог Духа и пророчанског богонадахнућа, и сматрају да су способни да усавршавају и прецизирају оно што су учинили Апостоли и свети Оци.

Религија спада у област духа, људска култура у област душе. Стваралаштво које је оријентисано на културу и укусе савременика ће неизбежно учинити фалсификацију – потурање душевног уместо духовног. Модернизам је “мини-револуција”.

Модернисти углавном захтевају реформу језика, календара, иконописа и црквеног појања. Они радикалнији сматрају да треба поново размотрити хришћанску догматику и хришћански морал у циљу њихове либерализације.

Модернисти тврде да је древни црквени језик слабо разумљив савременом човеку, односно, они своде језик на његову семантику игноришући духовни и емоционални значај. Међутим, литургија је тајна, никакав језик неће моћи да је учини схватљивом на разумском нивоу; она се души открива у складу са њеним унутрашњим очишћењем. Ниједно објашњење обреда речима не може да обухвати његов унутрашњи смисао. Обред и молитве нису само средство информације колико комуникације – укључености човека у духовну реалност.

У Библији је написано да је дужност јереја да одваја свештено од несвештеног. У Цркви мора да постоји посебан свештени језик, другачији, односно различит од уобичајеног језика улице и пијаце или од језика философских апстракција и лирских осећања. Сам језик Новог Завета не представља простонародни и књижевни грчки језик, већ идиом¹ којем не постоји ниједно слично дело из тог периода.

Богослужбени језик народа као што су Грузини, Словени и Сиријци није језик одређеног доба, већ непоновљиви идиом језика. Тако је на пример идиом богослужбеног грузијског језика био створен у манастирима Тао-Кларцетија, а до савршенства су га довели оци Атонског Иверског манастира, који су такође васпитаници Тао-Кларцетија.

Свети Ђирило и Методије су на основу македонског наречја бугарског језика створили црквени идиом који је постао свештени говор словенских Цркава. Блажени Јероним је одбацио класични језик Цицерона и Вергилија којим је савршено владао и за основу свог превода Библије (који до дан-данас остаје непревазиђен у романским народима) је узео идиом латинског језика.

После реформације на Западу видимо други процес – десакрализацију црквеног и библијског језика.

Древни језик је за нас драгоцен као ток традиције у којем се налазимо, као језик на којем су говорили светитељи, као језик тананијих духовних вибрација. Древни језик по својој динамици и богатству глаголских облика боље изражава човекова молитвена осећања и доживљаје; његове коренске основе су онтологичније од савремених језика, реч је шира и разгранатија. Древни језик одговара типу религиозног мишљења-созерцања, нови језик – научним описима и разумским анализама. Древни језик прониче у суштину предмета и ствари (ноумена), нови језици су прилагођени описивању својстава и појава (атрибута и феномена), што означава материјализацију стила језика. Док су у древним језицима доминирали глаголски облици у савременом доминирају придеви свих врста, који не указују на радњу већ на квалитет.

Свети Оци уче о унутрашњем логосу, који је исконски својствен свим људима, и о спољашњим профористичким језицима који су се појавили у одређено историјско доба и који се налазе у процесу даљег дељења.

Древни језици су ближи унутрашњем логосу, због тога дубље делују на људско срце. Нови језици имају центрипетални смер – од срца ка разуму, због тога молитва на новом језику без обзира на привидну семантичку јасност оставља срце сувим и незадовољеним.

Речи древних језика често немају адекватне преводе на нове језике јер у њиховој основи лежи други поглед на свет, друго виђење ствари. Ако покушамо да преведемо реч древног језика такође новом речју, која му је најближа по смислу осиромашимо садржај, учинићемо га уским и једностраним, за превод ће нам бити потребан читав низ синонима, а то значи да ћемо изгубити ритам говора, направити од њега складиште имена. Богослужење има свој ритам, свој дах. Растегнути богослужбени стих значи претворити га у коментар, а превести

¹ Овде је аутор реч *идиом* употребио у његовом исконском грчком значењу за одређење нечег потпуно својеврсног, самосталног, посебног. – *Ред.*

на нови језик сачувавши ритам – значи слику у бојама пресликати једнобојном оловком. Чувајући древни језик ми чувамо нарочиту духовну лепоту богослужења одвајајући свештено од свакодневнoг, а оно што је главно – кроз очување језика супротставићемо се новом стилу материјалистичког разумског мишљења.

Следеће што желе да остваре модернисти јесте реформа црквеног календара. Она је делимично остварена: читав низ помесних Цркава је прешао на такозвани “нови календар” (на нашу срећу Јерусалимска, Грузијска, Српска и Руска Православна Црква су остале верне традиционалном црквеном календару). Међутим, да би се избегла директна противречност са каноном I Васељенског Сабора у вези са временом празновања Васкрса², они који су примили нови календар Пасхалију као и раније одређују по јулијанском календару и због тога су принуђени да користе истовремено два календара подсећајући тако на човека који истовремено седи у два, међусобно везана чамца. Притом неки од њих реформисани календар називају новојулијанским, а неки – григоријанским. Истовремено део клира и верника у овим помесним Црквама није хтео да прихвати нови календар и нашао се у опозицији са владајућом хијерархијом. Тако је резултат реформи крвоточива рана на телу Цркве; њеном унутрашњем јединству је нанет веома тежак ударац:

Да ли григоријански календар има било какво преимућство у односу на јулијански? По нашем мишљењу јулијански календар је у односу на астрономске размере и библијско осмишљавање времена неупоредиво изнад григоријанског.³ Треба рећи да је Православна Црква од почетка григоријански календар доживљавала не као научно достигнуће, већ као култни папистички календар, као ново средство агресије за продирање папизма у државне и црквене структуре. Овај календар је био осуђен 1583. године на Константинопољском Сабору на којем су присуствовали сви источни патријарси. Његово употребљавање је у Православној Цркви било заувек забрањено. Ова одлука се често понављала на следећим Саборима. Због тога они који данас предлажу прихватање григоријанског календара у суштини наступају против саме Цркве, против њених одредаба.

Неки сматрају да је величина сунчеве године која је наведена у григоријанском календару достигнуће науке новог времена. Међутим, није тако. Кумрански календар који је створен најмање неколико векова пре Рођења Христовог има годину готово исте дужине као григоријански (разлика је у четвртој децимали), а сунчев календар Омара Хајама (XI век) чак превазилази григоријански календар по астрономској тачности.

Питање о култном значају григоријанског календара за католичку Цркву захтева специјално разматрање. С те тачке гледишта календарска реформа се разматра, посебно у књизи професора Полака “Време и календар”.⁴

Историја Цркве је датирана по јулијанском календару. Превођење ових датума на други календар изазива хронолошки хаос. У литургијском погледу григоријански календар је извршио деформацију и измену самог Устава, односно нарушио је Типик, који су саставили свети Оци и који је постао део црквеног организма.

Дух модернизма продире у црквени иконопис. Символика и условни језик свештених ликова замењују се портретним натурализмом или апстрактним знацима који личе на окултни тајнопис. У портретно-миметичким ликовима се суштина иконе – духовни преображај човека – замењује душевним психологизмом и естетизмом. Таква икона се “од прозора у вечност” претвара у “прозор на улицу”, она пред човеком не открива други свет, свет који је изнад земље. Што се тиче апстрактних ликова са религиозним садржајем они остају пројекција субјективних доживљаја уметника-апстракциониста, најчешће доживљаја лажно-мистичког карактера, окултно визионарство.

Православна икона је созерцање и духовно искуство светаца источне Цркве, искуство које је уопштено и кристализовано у иконописном канону.

Дух света све више продире у црквено појање. Може се рећи да је музика (у овом случају појање) интима људских осећања, осетљиви барометар човекових осећања. Напеви носе у себи информацију и снагу чак и ван речи, а понекад упркос речима. Светски напеви су препуни страсти; они могу да изазову одушевљење, али не воде душу ка покајању. Душевно-осећајно усхићење је нешто попут поетског надахнућа и између њега и молитвеног стања нема сличности. Светски напеви нису у стању да души донесу мир и очишћење, они уносе у богослужење струју душевности и чулности. Ово естетско, по својој суштини страсно одушевљење је у супротности са молитвом, одвлачи од ње срце и човек излази из храма исти какав је био кад је ушао у њега, као да излази из оперске дворане.

Свети Оци су појању придавали огроман значај. Већ је Климент Александријски говорио о језику напева и сматрао је да се за богослужење може употребљавати само дорски напев. Православни “Осмогласник” су саставили свети химнографи, то је плод њихове молитве преведене на језик напева, који душу укључују у ритам небеског хора.

² У складу са одредбом I Васељенског Сабора у Nikeји Васкрс хришћани обавезно морају да славе одвојено од јеврејске Пасхе, после ње у прву недељу после пуног месеца која израчунато по познатим правилима пада у дан пролећне равнодневице или непосредно после њега (в. “Хришћанство”, енциклопедијски речник. М. 1995. стр. 311). – *Ред.*

³ Подробије о томе види даље у чланку “Календарско питање”. – *Ред.*

⁴ Војениздат, 1948.

Црквени језик, икона, архитектура, унутрашњост храма, литургијски напеви, све је то јединствено духовно поље Цркве, у којем васкрсава и преображава се људски дух.

^

Светосавље.орг :: Библиотека

Реформаторство и модернизам

Модернисти желе да се потврде, да реализују своја знања, а у ствари желе да насите своју гордост кроз нова "открића" у богословљу, да са себе збаце јарам послушности и вере, да постану нови "пророци", да пређу границу коју су поставили Свети Оци...

Питање:

Поштовани, у Христу драги оче Рафаиле, благословите!

Српска Црква се већ неко време налази под утицајем либералних и модернистичких токова и учења. На пример, један од најуваженијих српских богослова придржава се следећег мишљења:

1. "Васкрсење Христово се тиче заједнице. Међутим, данас царује следеће опште мишљење: Христос је васкрсао, јер је био Бог по природи (јестеству). У Светом Писму то нигде није написано. И Свето Писмо, и апостоли, и јеванђелисти, сви одлучно говоре о томе да је Бог Отац Духом Светим подигао (васкрсао) Христа из мртвих. Поставља се питање: у чему је разлика? Разлика је велика: ако је Христос васкрсао зато што је Он Бог по Својој природи, онда ми нисмо богови по природи и за нас нема никакве шансе..."

2. "Јер, ако је Христос само у Литургији, и као Литургија постоји у свету, тада су и све три Божанске Личности у њој. И то се у стварности и потврђује у Литургији... Зато се Црква јавља Његовим оваплоћеним Сином."

У вези са Литургијом интересантна су још два става тог истог теолога.

"Христос не постоји изван Литургије, ми Га стварамо на Литургији".

"Литургија је - икона будућег Царства Божијег, које још увек не постоји, а сада и овде постоји као икона."

Веома бих желео, уважени оче архимандрите, да чујем Ваше мишљење о горе наведеним богословским поставкама и мишљењима - да ли су она сагласна са учењем Православне Цркве? Желим Вам добро здравље и изобилну благодат Божију.

Помените ме у Вашим светим молитвама.

Слуга Божији Родољуб

Одговор:

Драги Родољубе!

Са огорчењем сам прочитао Ваше писмо. Живимо у време духовног опадања. Нас Свето Писмо упозорава да ће се појавити лажни пророци и учитељи. Дух гордости, па и интелектуалне и духовне гордости, све више овладава умовима људи. Тај дух се пробија у Цркву кроз невидљиве пукотине. Он се пројављује у виду реформаторства и модернизма. Модернисти желе да се потврде, да реализују своја знања, а у ствари желе да насите своју гордост кроз

нова "открића" у богословљу, да са себе збаце јарам послушности и вере, да постану нови "пророци", да пређу границу коју су поставили Свети Оци. Одатле њихова органска нетрпељивост према Свештеном Предању и безобзирни однос према Светом Писму. Корен свему томе је то што људи не живе хришћански, не живе по Јеванђељу и зато губе духовну интуицију, унутрашњи критеријум истине и веру у Православну Цркву. Они не одричу Цркву директно, али сматрају да је неопходно обновити је, направити некакав темељни, капитални ремонт Њене догматике, канонике и литургије. У овом случају говорим апстрактно о томе, не односећи се конкретно према некој личности. Потрудићу се да одговорим на Ваша питања, или да поделим своја размишљања о изјавама тог теолога.

1. У Новом Завету, пре свега у Делима Апостолским (2: 24) је написано "Њега Бог васкрсе", међутим, то уопште не противречи томе да је "Христос васкрсао као Бог", да је васкрсао Њему припадајућом Божанском силом. Заиста, Божанство Бога Оца једно је са Божанством Сина и Духа Светога. У Светој Тројици је једна воља, једна жеља, једно дејство. Зато су речи "Њега Бог васкрсе" и "Христос је васкрсао као Бог" у овом случају синоними. Зашто теолог којег сте цитирали инсистира на томе да Христос није васкрсао као Бог? Зато да би православне хришћане довео до апсурдне мисли да или Христос није Сам васкрсао, већ да је само био васкрснут другом Ипостаси, то јест, да Христос није у Оцу и Отац у Њему; или, да ми нисмо богови, те не можемо васкрснути. У стварности, између Христовог Васкрсења и свеопштег васкрсења људи, постоји принципијелна разлика: Христос васкрсава из мртвих као Бог, а људи ће бити васкрснути Богом, то јест, не потенцијалом бесмртности, постављеним у људско тело, који сам себе васкрсава, већ деловањем благодати Божије. Чини ми се да овде постоји скривено стремљење према аријанству: жеља да се Бог Отац постави по Божанству више од Бога Сина.

2. Речи "...Зато се Црква јавља Његовим оваплоћеним Сином" - воде ка пантеизму. Црква у себе укључује људе и анђеле - створења Божија. Син је природа од Очеве природе, која је једносушна Оцу. Ако је Црква једносушна Светој Тројици, онда она заузима место четврте Божанске Ипостаси. Овде теолог којег сте цитирали поставља знак једнакости између подобја творевине и његове једносушности са Богом - оно што је такође карактеристично за аријанство, само у другој форми. Аријанство је Сина Божијег спуштало до нивоа творевине, а теолог уздиже творевину до једносушности са Богом. Оппростите за парадокс: ако је Црква - Син Божији, онда је Бог Отац деда Цркве. Пишем ово да бих показао бесмисленост сличних авангардних изјава. Потпуно су несхватљиве речи да "Христос не постоји ван Литургије". Свети Василије Велики пише, да се Син Божији у богојављењима Старога Завета јављао под именом Јехова. То име означава "Онога Који јесте", "Постојећег", "Онога Који поседује највише постојање", "Онога који има постојање у Себи Самоме и Који је Источник сваког постојања". Син Божији је кроз Своју Божанску благодат заједно са Оцем и Духом Светим увек-постојећи; а људском природом пребива са десне стране Оца. Не стварамо ми Христа на Литургији - то би био примат човека над Богом, већ Господ на Литургији ствара Тело и Крв Своју сједињену са Божанством, да би нас осветио и обожио.

Поделио сам са Вама своја размишљања. Ако у њима постоји нека богословска нетачност, биће ми драго да је исправим. Али чињеница остаје чињеницом: модернизам, имајући за корен либерализам, који постаје нормом живота, све више прикупља силу и ми се приближавамо оном времену о коме је Христос говорио да ће се праведник једва спасити.

У Библији и у молитвама читамо речи "Боже отаца наших". Бог нам се открива кроз веру наших Отаца, кроз учење Цркве, које се предаје из покољења у покољење и које се чува благодаћу. Нећемо је мењати за нове богове, створене из блата људских мисли!

Молим Ваше молитве. Нека Вам Господ помогне.

архим. Рафаил (Карелин)

Извор:

Званични сајт арх. Рафаила

Превод са руског: Станоје Станковић

О модернистичким погледима на евхаристију

У чланку господина Осипова "Евхаристија и свештенство" изнета је протестантска теза, шокантна за православну свест, да се за време Евхаристије Свети Дарови не пресуштаствљују у Тело и Крв Спаситеља, него да, остајући у суштини хлеб и вино, улазе у ипостас Сина Божијег. На тај начин причешће губи свој реални значај, као причешће Истинским Телом и Истинском Крвљу Христа Спаситеља, као причешће Његовом Богочовечанским бићем кроз благодат Божију, него остаје само симболичко дејство и при том удаљеније од православног причешћа него представе лутеранства и англиканства.

Од Тајне Причешћа зависи вечни живот човека. А губљење вере у реално претварање хлеба и вина у Тело и Крв Спаситеља лишавља човека вечног живота и низводи Тајну на степен алегоријског обреда. Ово протестантско мишљење професора МДА Осипова подржавају његови ученици, на пример А. Зајцев. Ово учење се распрострањује преко аудиокасета и интернета, оно се чује у духовним школама, оно се појављује у часописима намењеним читању у породици. Дакле, њиме се трује свест верујућих људи. Та евхаристијска јерес, ако тако можемо да се изразимо, "нелегално се легализује", уз ћутљиву подршку лица која су за то одговорна. Овој јереси уче будуће свештенослужитеље који ће је сутра проповедати са амвона.

Наш задатак је да сведочимо о томе да се Свете Тајне на Литургији претварају, мењају, пресуштаствљују тајанственим и несхватљивим за човечији ум дејством Божијим у истинско, савршено Тело и Крв Христа Спаситеља, које се не смањује нити губи, као и да учење г. Осипова није случајна омашка у речима и терминолошка збрка, него покушај да се наруши православна мистагогија са одређеним циљем.

Укратко речено, г. Осипов и његови ученици уче да се православни Хришћани причешћу телом и Крвљу Христа Спаситеља без Богочовечанске суштине Исуса Христа и називају ту привидност без суштине истинским телом и крвљу Спаситеља.

А ми сведочимо да се у Причешћу под видом хлеба и вина налази Сав Христос у Својој Богочовечанској пуности и савршенству, што је главни принцип обожења човека.

О лажним погледима професора Осипова на Свете Тајне крштења и Евхаристије

I. Чланак г. Осипова под насловом "Евхаристија и свештенство" изазива у нама осећање дубоког узнемирења. Има грешака које могу да утичу на сав духовни живот човека, да га изокрену и изопаче, да га лише богозаједницења и да доведу у опасност његово вечно спасење. Господ је рекао Јудејцима: Заиста, заиста вам кажем: ако не једете тело Сина Човечијег и не пијете крви његове, немате живота у себи (Јн 6, 53). "Амин" - значи "заиста"; "амин", изречено од Саме Истине, значи да је реч неизмењива, да она нема релативан, метафорички или симболички карактер и да је изречена у директном и апсолутном значењу.

Господ је овде указао на Тајну Причешћа. Многи од Јудејаца су после Спаситељевих речи отишли од Њега, а међу њима су били чак и његови ранији ученици. Они су рекли: Ово је тврда беседа (Јн 6, 60), - исто што, у суштини, понављају савремени протестанти желећи да у Причешћу виде само религиозну симболику, то јест однос, а не стварност. Апостол Павле пише о недостојном причешћивању оних који не разликују Тела и Крви Христа (1 Кор 11, 29), односно не верују да се причешћују истинским Телом и истинском Крвљу Христа Спаситеља, и да је међу тим људима много болесних, а доста их и умире.

Но пошто нису болесни и не умиру превремено сви који се причешћују недостојно, то јест без потребне вере, онда можемо да претпоставимо да ове речи указују на најдубљу болест - болест душе, и на најстрашнију смрт, вечну смрт - одлучење од Бога. Зато чланци професора Осипова, због својих крајње негативних последица по студенте академије и читаоце, захтевају најозбиљније разматрање.

Питање о Евхаристији је питање живота и смрти, а не личних богословских мишљења. Зато нас осећај дужности, свештеничке дужности човека који је током много година служио Евхаристију и причешћивао људе Телом и Крвљу Христа, приморава да се прихватимо овог посла. Да нас не би прекорели због интерпретације текста г. Осипова, придржаваћемо се логичке повезаности његовог чланка.

Најпре о Тајни Крштења. Господин Осипов пише: "Скренули смо пажњу на то да се Тајна Крштења својом спољашњом страном и у суштини спољашње стране не разликује много од прања или "баптизо", које налазимо у другим религијама, а нарочито код кумранита, код којих се обред прања, са којим је била повезана мисао о

душевно-телесном очишћењу Човека, открива довољно очигледно и изражава се у њиховим вероучитељним документима и текстовима".

Није јасно шта је хтео да каже г. Осипов указујући на спољашње сличности. Без разјашњавања самог принципа сличности ствара се утисак о неком позајмљивању. Али ствар није тако једноставна. Хришћанство није ништа позајмљиво од незнабожаца. Њихови ритуали, као и прања кумранита, нису послужили ни као темељ, ни као узор за Тајну Крштења. Овде треба да дотакнемо питање природе симбола који постоје објективно, употребљавају их сви народи и као да су посебан језик. Метафоре, алегорије и друга средства говорног изражавања ствара сам човек, а симболе узима из средине која га окружује, они постоје ван његовог стваралаштва, делокрут им је ограничен, а карактер постојан. Такав симбол очишћења је вода, и зато питање о спољашњој блискости хришћанских обреда и тајни са неким ритуалима незнабожаца и кумранита, њихова спољашња сличност, нема значаја ни за генеологију, ни за онтологију хришћанских Св. Тајни. Поред тога, у незнабожачким и јудео-секташким обредима осећа се ехо првобитног предања. Без тог принципа само указивање на блискост обреда може да доведе читаоца до рационалистичког гледишта. Хришћанске Тајне ће бити схваћене као реформација незнабожачких обреда и њихово прилагођавање на нов садржај. А у ствари, чак ни формална сличност није тако блиска као што то представља г. Осипов. Структура и молитве свете Тајне Крштења управо се у корену разликују од ритуала других религија. Једина сличност је употреба воде као очишћујућег елемента.

Затим г. Осипов наставља: "Ипак, суштинска разлика између наших Тајни и незнабожачких је очигледна".

У чему г. Осипов види ту "суштинску разлику"? Он пише: "Најважнија је у томе што је у незнабожачким мистеријама и разним тајанственим сакраменталним церемонијама сама та чињеница, сама та радња носило магијски карактер. То јест она је дејствовала независно од тога у каквом моралном и духовном стању се налазио одређени човек".

Довољан је површан поглед на античку религију и античку културу. Незнабожац је у мистеријама тражио задовољење својих религиозних осећања, макар у виду дубоких психолошких доживљаја. Мистерије и ритуали повезани са њима били су позвани да у човеку изазову стање названо катарзом, - емоционалну напетост, доведену до високог степена, која се субјективно опажала и схватала као очишћење. Друго је питање то што човек у мистеријама није могао да добије оно што је тражио, али говорити о механичности и магизму обреда који не зависе "од моралног и духовног стања човека", значи мислити дилетантски и примитивно.

По мишљењу г. Осипова, главна разлика између незнабожачких ритуала и хришћанских тајни и обреда је у томе што се незнабожац ни мало не брине за своје душевно-морално стање, него се сасвим поуздава у механичност обреда, а Хришћанин прима Тајне свесно, морално се припремајући за њих. Дакле, овде је главна разлика, по г. Осипову, у субјективном стању човека. То у нечему подсећа на критику црквене литургије од стране протестантских секти које стављају знак једнакости између објективности и механичности Тајни и обреда. Магизам незнабоштва био је у томе што се незнабожац обраћао демонском свету, а никако не у томе што су незнабошци сматрали да душевно стање човека нема везе с религијом.

Затим он говори: "У вези са Тајном Крштења, обратимо посебну пажњу на то да је у хришћанству основни смисао Тајне Крштења управо идеја рађања, новог рађања човека, можда чак и важнијег од самог рађања, телесног рађања човека".

Баш лепо речено! Сам Господ је Крштење назвао рођењем водом и Духом Светим. Рођење је нови живот. Добијајући опроштај првородног греха и личних грехова, Хришћанин се препорађа изнутра, раскида се метафизички савез човека са демоном и он ступа у заједницу с Христом. Свети Оци пишу да у дубини душе некрштеног човека невидљиво пребива демонска сила, а у души крштеног - благодат, и да сада демон дејствује на њега споља, а не изнутра. Рођење је улажење у нову животну средину, са којом новорођени ступа у узајамно дејство. Човек кроз благодат Крштења улази у Цркву и постаје уд духовног Тела Христа Спаситеља ("Црква је Тело Христово"). Кроз земаљску Цркву сједињену с небеском, он ступа у општење и заједницу са анђелима и светитељима и постаје нова твар.

А шта, по г. Осипову, значи пакибитије - новорођење/пресаздавање? - "То је рођење у коме је у човеку, који је ту Тајну примио са вером и побожношћу, тајанствено засејано неко ново семе Христово, духовно семе новог живота".

Овде је неколико за нас интересантних мисли. Прво, он пише: "То је рођење (то јест Крштење) у коме је...", а сама реч "је (састоји се, свршава се, налази се)" значи "ограничава се" или указује на главни циљ и суштину дате појаве, "... човеку, који је ту Тајну примио са вером и побожношћу, тајанствено..."

Овде истиче субјективан однос човека према тајни, али се не ставља напомена да се у име детета прихвата "вера и побожност" родитеља и кумова. Разуме се, г. Осипов не може да се задржава на свим случајевима, али ствар је у томе што он износи гледиште по коме Крштење деце није пожељно, упркос одлуци Картагенског сабора, јер

Крштење деце не одговара његовој концепцији у којој Тајна зависи од субјективног стања човека, или је, у најмању руку, то стање основно у њој.

Даље он пише: "... у човеку је засејано неко ново семе Христово, духовно семе новог човека".

Дакле, ту се не подразумева рођење и нови живот, него само зачетак (почетак) новог живота, оплођење човечије душе, неки потенцијал који се даје приликом Крштења. По Јеванђељу, Крштење је рођење у нови живот, у пакибитије (ново, поновно рођење). По г. Осипову, то није рођење, него само зачетак новог живота. Шта је "семе Христово", - он не објашњава. То као да је нека искра благодати која пада у човекову душу и при том га не чини новом твари, него помаже његовим личним напорима да постане ново створење, то јест да се поново роди. Зато се Крштење за г. Осипова претвара у неки духовни залог, а у моменту Крштења са човеком се ништа нарочито не догађа. Они који учествују у Тајнама знају да Света Тајна није само семе бачено у земљу, које расте постепено, осећају благодат која силази на њих за време Тајне и доживљавају је као ново, неупоредиво стање. Човек бива задивљен благодаћу Божијом и даром Његовог милосрђа, он одмах опажа своје обновљење, осећа да је ступио у нове, блискије односе са Богом, осећа промену која се догађа у његовој души и телу. Међутим, г. Осипов сматра да је Тајна само нада у будућност: да ће семе дати клас, а да ће се бачена искра разгорети. Тајна је сусрет са Христом, а не први путоказ на путу. Тајна је блажена садашњост, а не могућа будућност. Зато је Тајна Крштења духовно рођење, а не зачеће о коме говори г. Осипов. Тачно је да дејство благодати у човеку зависи од његовог живота и вере, али сама Тајна као силазак благодати објективна је и не може бити стављена у потпуну зависност од личних доживљаја.

Даље г. Осипов пише: "Навео сам вам цео низ светоотачких исказа који речито говоре о томе да се ту догађа рађање новог човека".

Не, г. Осипов уопште није говорио о рођењу, говорио је о зачећу духовним семеном, за које је потребан дуготрајан, метафорички речено, унутарутробан период да би се оно завршило или рођењем или смрћу. Он наставља: "Чиме је оно условљено? Није условљено само вршењем, спољашњим вршењем свештених радњи. Није, јер сетите се шта је говорио св. велики патријарх јерусалимски Кирил: "Ако лицемериш, онда те људи крштавају, а Дух Свети те неће крстити"".

Проповеди светог Кирила Јерусалимског имају првенствено морални карактер: то су катехитичке поуке за оглашене који се припремају за крштење. Свети Кирил је позивао оглашене да приме ову Тајну после унутрашњег припремања, али овде користи метафорички језик и одређену хиперболизацију. У противном случају, треба рећи да човек који је свесно и добровољно решио да прими крштење, али је недовољно унутрашње припремљен за то, остаје некрштен и Тајна Крштења се не врши над њим, а сва свештена дејства остају спољашња, па чак и привидна. Али, прво, за одређивање унутрашњег стања човека не постоје унутрашњи критеријуми: што је човек моралнији тим је критичнији према себи. Апостоли су сматрали своју веру недовољном и молили Господа: Дометни нам вере! (Дк 17, 5), док човек који живи страсним и греховним животом и само се повремено сећа Бога, обично истиче своју веру за пример другима. Исто то се дешава у моралним самооценама. Наведимо овај пример. Човек је под утицајем својих ближњих примио крштење, али без унутрашње припреме. Затим је постао црквени Хришћанин. Почео да посећује богослужења, да чита религиозну литературу и постао свестан неопходности Св. Тајни. Каквим он треба себе да сматра: кршћеним или некршћеним и шта тада да чини? По концепцији г. Осипова, он није био кршћен, значи, треба да се припрема за ново крштење. Али у Символу вере исповедамо једно крштење, а свети Јован Дамаскин пише: "Сви који се, будући кршћени у име Оца и Сина и Светога Духа, поново крштавају (прекрштавају), сви такви поново распињу Христа" (св. Јован Дамаскин: Тачно излагање православне вере, књига IV).

Ако се човек, који се крстио без одговарајућег унутрашњег расположења, није крстио поново, сад већ са већом вером и бољом припремом, онда ће непрестано да сумња: да ли је Хришћанин или није и у таквој душевној пометњи приступаће Евхаристији. А ако поново прими крштење, опет ће га мучити мисао да је тим поступком нарушио Символ Вере и да је, утолико пре, - распео Христа. А шта му г. Осипов предлаже да чини у том случају? Најбољи излаз је да тај човек не поверује учењу г. Осипова.

Затим он пише: "Ако се дотакнемо других Тајни, онда ће се тврдња откривења показати још јачом".

Можда је г. Осипов хтео да каже "сведочанство Откривења", али у сваком случају г. Осипов је требало да изврши коректуру свог текста пре него што га објави и постави читаоца пред филолошке бесмислице.

Затим наставља: "У Тајни човек долази у додир са Самим Богом. Са каквим осећањем и каквим душевним настројењем треба човек да приступа свакој Тајни? Не приступамо само свештенодејству, него Самом Богу који је присутан и дејствује у нама преко тог свештенодејства, то јест никакве свештене радње, које називамо Тајнама, не врше се саме од себе и римокатоличко учење "операто" је погрешно. Господ не шаље одређени дар Светога Духа због извршене радње, него само онда кад постоји одговарајући човеков одзив".

Шта значе речи: "... никакве свештене радње, које називамо Тајнама, не врше се саме од себе"? Разуме се, никакве свештене радње не могу да се врше саме од себе, њих врши свештенослужитељ и у њима учествује човек који прима Тајне. Ми никако не изједначавамо обреде и тајне са механичким дејством, као што је кретање папирнатих кинеских ветрењача, па и они се не обрћу сами - покреће их ветар. Не слажемо се са римокатоличким "операто" не зато што оно говори о објективности тајни, него зато што даје могућност за разне злоупотребе, наиме, за вршење тајни упркос човековој вољи.

Он пише: "Господ не шаље одређени дар Светога Духа због извршене радње, него само онда кад постоји одговарајући човеков одзив".

Наведимо пример који узнемирава многе: ако је свештеник или епископ примио хиротонију недостојно, је ли онда примио благодат Духа Светога или није? Ако није, каква је онда гаранција да је свештеник код кога желимо да се исповедамо и причешћујемо био достојан рукополагања? У противном случају, ако није примио Духа Светога, он не може да врши Тајне. Тада ћемо бити у стању сталне неодређености и колебања: код ког свештеника треба да се причешћујемо и код епископа треба да избегавамо. Међутим, Црква искључује те сумње учењем о томе да Тајне имају објективан карактер, али да ће човеку бити суђено за недостојно примање благодати. Зато нам се концепција г. Осипова чини скретањем у правцу протестантског субјективизма. Логично је да г. Осипов, полазећи од те концепције, не одобрава крштење деце, упркос одлукама Картагенског сабора, и дели протестантски оптимизам да, ако деца немају потребе за крштењем, то значи да ће у случају смрти она бити међу спасенима, без обзира на првородни грех.

Господин Осипов пише: "А ви знате колико дубоко се укоренило то гледиште да је могуће вршити тајну независно од човека? Сетите се историје наше Русије. Како често видимо случајеве, - узмите истог тог Ивана Грозног, - када жена неком није по вољи. Куда са њом? У манастир. Није важно да ли хоће или неће. Постригли је и готово, нема се куд". (Монашки постриг није тајна, односно монашење није тајна Цркве него обред посвећења. Али на овој грешци нећемо се задржавати; нап. архим. Рафаил).

Господин Осипов треба да зна да Православна Црква не признаје монашки постриг извршен насилно. Сам чин монашења садржи у себи троструко потврђивање да га човек прима добровољно. Господин Осипов брка самовољу тирана са гласом Цркве. Наведимо овај пример. Цар Василије Шујски био је пострижен у монаштво (замонашен) од стране дворјана (велможа на царском двору) који су насилно подигли устанак. Приликом пострига он је ћутао, а један од бојара давао је за њега одговоре. Свети патријарх Гермоген изнео је гледиште Цркве на то незаконито. Он је свенародно објавио да насилно пострижени није монах, него да је онај бојар који је за цара давао одговоре обавезао себе монашким заветима.

Нама се чини да г. Осипов жели да вештачки повеже Православље и римокатолицизам да би под видом критике римокатолицизма осуђивао њему неугодне ставове у Православљу и стилизовао протестантска скретања и одступања да би их подвео под учење Цркве и Светих Отаца.

II. Православно учење о Евхаристији заузима посебно место у сотериологији, догматском и моралном богословљу, а и у еклисиологији и аскетици. Евхаристија је најузвишенија Тајна, то је главни услов и делатна сила за обожење човека који живи на земљи. У односу на друге тајне Евхаристију називају сунцем у поређењу са звездама. Причешће је центар духовног живота Хришћанина. Без Тајне Евхаристије није могуће спасење.

Неопходност Евхаристије потврђују Христове речи: Ако не једете тело Сина Човечијег и не пијете крви његове, немате живота у себи (Јн 6, 53). Али, од свесног избегавања Причешћа још горе је - учешће у тој Тајни без вере.

Апостол Павле сведочи да такви људи бивају кажњени не само у вечном, него и у земаљском животу: овде - болестима и превременом смрћу, а у вечности - одлучењем од Христа. То су они који примају Причешће као обичан хлеб, не разликујући (не расуђујући да је то) Тело Христово.

На наше чуђење, међу људима који не верују да се за време евхаристијског канона врши пресуштављење или претварање хлеба и вина у Тело и Крв Спаситеља, нашао се и професор Осипов. Он сматра да хлеб и вино остају хлеб и вино после литургијског свештеног чинодејствовања, али да их Христос узима у своју Божанску Ипостас и да их тиме освештава. Ово богословско "откриће" г. Осипов жели да представи као учење Православне Цркве, а не као авангардистички експеримент.

Господин Осипов наводи мишљење неких римокатоличких богослова и протестаната, а затим своју сопствену концепцију, која је по нашем мишљењу, погубна грешка, није сагласна са Православљем и садржи у себи читав сплет унутрашњих противречности. Господин Осипов у римокатолицизму види физикални приступ вршењу Евхаристије, у коме Тајне постају аналогне хемијској реакцији или алхемијском процесу претвара једних елемената у друге. Разуме се, г. Осипов пориче такав површни биологизам. Треба да истакнемо да он често

прибегава следећем методу: оно што му се у Православљу не свиђа он стилизује и приказује као римокатолицизам и труди се да под видом борбе са римокатолицизмом дискредитује гледишта која су му неугодна. Затим г. Осипов интерпретира философска гледишта римокатоличких схоластичара, али при том чини најгрубљу терминолошку грешку. На пример, објашњава термин "акциденција" као видљиво својство предмета, приступачно нашим чулима. Међутим, римокатолички схоластичари XIII столећа, а много пре њих св. Јован Дамаскин, користили су се логиком Аристотела, у којој акциденција значи нешто сасвим друго, а наиме, несупштинска, случајна, непостојана и привремена својства, без којих се природа одређеног предмета не мења. Римокатолички теолози епохе позног Средњег века и Ренесансе врло педантно су изучавали Аристотелова дела. Међу њима су се чак чули и гласови да би римокатоличка црква требало да прогласи Аристотела за блаженог, тако да је ауторитет Аристотела био врло јак.

На другом месту г. Осипов је такође нетачно објаснио супстанцу - као суштину скривену од наших чула, као неку кантовску "ствар по себи". Међутим, супстанца означава природу са њој својствени постојаним обележјима и особинама. Саветујемо г. Осипову да изађе на крај са значењем термина "супстанца (супстанција)" и "акциденција" читајући о томе у "Философским главама" преподобног Јована Дамаскина.

III. Узнемирава нас једностран и субјективистички поглед на Тајне. Чини нам се да у свом заносу или пак под изговором да води борбу са римокатоличким учењем о Тајнама, које своди на минимум учешће човекове личности у Тајнама и претвара Тајне у одређену духовну механику, он прелази границу која одваја Православље од протестантизма и потцењује објективну страну Тајне, што је карактеристично за све реформаторе. Али где су критеријуми достојности за учешће у Тајнама? Морални људи најчешће сматрају себе недостојним и своју веру недовољном, чак шта више: што је човек моралнији тим је критичнији према себи, док страстан и горд човек сматра себе сасвим достојним Бога. Где је г. Осипов нашао објективне критеријуме и оријентире да тако смело може да тврди када се врши а када не врши Тајна?

Одвраћајући људе од недостојног причешћа, апостол Павле је ту имао у виду веру причасника да прима Христово Тело и Крв и то је називао "разликовањем", сматрајући то догматом Евхаристије. Чини нам се да овде г. Осипов покушава да баца сенку на одлуку Картагенског сабора којом је заповеђено да се деца крштавају, иако је у крштењу деце присутна вера њихових родитеља, кумова и саме Цркве.

Небрижљивост у начину излагања доводи г. Осипова до неке чудне таутологије. Он говори о "карактеру постојања битија", док су "постојање" и "битије" - синоними. Свеједно је ако се говори о битију битија или о постојању постојања. Богословље захтева стилску тачност. Филолошка немоћ чини такве скупове речи (синтагме) бесмислицом за многе читаоце. Нас такође чине опрезним уводне речи г. Осипова: "Не ради се ни о каквој највећој Тајни, него о Тајни Евхаристије". Свети су Евхаристију називали управо највећом од Тајни, а св. Дионисије Ареопagit - "Тајном над Тајнама". Овде г. Осипов неочекивано изневерава себе. За њега Евхаристија није највећа Тајна, није центар духовног живота, него материјал за реформацију.

Господин Осипов прибегава психолошким аргументима. Под видом борбе са римокатоличким утицајем и очишћења Православља од римокатоличког налета, он једноставно спекулише опрезним односом православних према римокатоличкој агресији на свим нивоима. Стога, представљајући Православље као римокатолицизам, под покровом буке речи он почиње дискредитацију самог Православља, заклинајући му се на верност. То је уобичајени метод популиста - да вичу: "Држите лопова".

Други психолошки метод г. Осипова је у томе што говори: ако је у Чаши - Тело и Крв, онда су они који се причешћују - људождери. Он прича о некој нервозној дами, коју је та мисао ужаснула. Претпостављамо да је та дама, ако уопште постоји, требало да се са таквим питањем обрати свом духовнику и добије одговор од њега. Уосталом, то је ствар укуса. Нас чуди нешто друго: зашто јој професор богословља није објаснио да се ми не причешћујемо - молим да ми опрости овакво поређење - комадима Христовог меса, него да у свакој частици тог тајанственог Тела пребива Сав Христос - Телом, Душом и Божанством, да се Он невидљиво сједињује са душом и телом причасника, да је то Тајна и у исто време највиша реалност и да свештенодејство не треба по аналогiji упоређивати са радом месара који сече комаде убијеног створења на делове. У свакој частици Тела и у свакој капљи Крви Живи је Христос.

Желимо да наведемо мали пример. Да је нервозна дама доживела удес и нашла се у болници где би јој рекли да је неопходно да се изврши трансфузија човечије крви у њену вену да би остала жива, ухватила би се за ту могућност као за појас за спасавање и не би приговарала лекарима нити им говорила да је трансфузија крви варијанта антропофагије. Она би се пре ужаснула кад у болници не би било крви добровољних давалаца.

Господин Осипов оповргава један од најважнијих сотериолошких догмата - претварање крви и вина у Тело и Крв Спаситеља на Литургији. Он иступа са теоријом о сједињењу хлеба и вина са Христовом Ипостаси, при коме се они не претварају у Тело и Крв, него остају исти тај хлеб и вино, само сједињени са Ипостаси Бога Речи. Прећи

ћемо касније на то питање, а сада рецимо да се у неким протестантским деноминацијама, које категорички одбијају пресуштављење или, ако је угодније, претварање Светих Дарова, такође допушта да се они симболички називају Христовим Телом и Крвљу. И тамо постоји својеврсна вера да се хлеб и вино сједињују с Христом: код једних, да Христос прожима хлеб Својим енергијама, а код других, да је Христос сједињен с хлебом посредством субјективне човекове вере и тако даље. Зато су сва објашњења г Осипова неверовање у реалност Тела и Крви Христа Који се налази на дискусу и у Чаши, - и она су заокрет у правцу протестантизма: Евхаристијски Дарови остају симболи Причешћа, а њихово називање телом и крвљу - метафоре. Код Православних Причешће је онтологија, а код протестаната је то слика, метафорички, условно и релативно сједињена са Христом при одређеним условима.

Владимир Соловјев има једно дело које се издваја из његове уобичајене гностичке еклектике, - последње дело које је написао пред смрт, као своје покајање. Не прихватам га у целини, али тамо има карактеристична епизода. Наступајући пред Хришћанима, антихрист се на сваки начин труди да покаже своју приврженост православној вери и своје поштовање према њеном учењу. Он обећава сву помоћ у делу земаљског устројења Цркве, али када му поставе питање: да ли верује да је Христос Син Божији, антихрист заћути и не може да да одговор.

Као што смо рекли, посредством језичких мудролија и смицалица протестанти могу да назову евхаристијски хлеб алегоријским и симболичким Христовим Телом. Али на непосредно питање: да ли верују да се за време Евхаристије хлеб и вино мењају и претварају у Христово Тело и Крв истински, не метафорично, него реално и дејствено, они не могу да дају потврдан одговор: или ућуте, или кажу да не верују.

На крају Литургије частице које су извађене из просфора за живе и мртве свештеник пажљиво отиरे у Чашу (путир) говорећи: Омиј, Господе, светом крвљу Твојом, грехе овде поменутих, - оном Крвљу која је била проливена на Голготи, а сада се налази у Чаши, а не вином, које се налази у некој несхватљивој вези са Христовом Ипостаси. Само Христова Крв може омити човечије грехе и даровати небеско царство. Литургија је пројављивање Голготске Жртве, она је дејство и тајанствени одраз Голготске Жртве, али идеалан, јер је образ истоветан Праобразу. Светој Тројници се приносе на жртву Тело и Крв Христа: приноси је Господ и Сам је прима.

Господин Осипов говори: "Господ прима у Своју Ипостас хлеб и вино, али то усвајање уопште није жртва, а још је мање једносушна Голготској Жртви. Нико није могао спасти човечанство осим истинитог Богочовека - Исуса Христа. Докети су сматрали Голготу мистификацијом. Без обзира на своју домишљатост у речима, господин Осипов не верује да је Евхаристија реалност Голготске Жртве, реалност управо зато што у њој пребива Живи Христос у Свом Истинском Телу и у Својој Истинској Крви. Ако хлеб и вино остају хлеб и вино, ма какво другачије освећење им приписивали, литургија се претвара у мистификацију.

Господин Осипов говори о ипостасном сједињењу и улажењу хлеба и вина у Христову Ипостас. То је бесмислица, што и покушавамо да докажемо. Само три Лица Божанске Ипостаси несливено и неразделиво пребивају Једна у Другој, а учење о примању у Ипостас биљке житарице и плода ("на халкидонски начин") је или неразумеваче речи "Ипостас", или жеља да се на сваки начин докаже и оправда сопствена концепција. Ваплоћење Сина Божијег, као примање човечије природе у своју Ипостас, јединствено је и непоновљиво, о чему говоре сви Свети Оци. Примање хлеба и вина у Ипостас Богочовека уводи још и трећу природу (Бог, човек и биљка), а следбеници г. Осипова постају "триофизити".

IV. Јеванђеље од Јована садржи Христову беседу којом се обраћа Јудејцима и у њој открива велику тајну Евхаристије - Причешћа Његовим Телом и Крвљу. Господ говори: Ја сам хлеб живота (Јн 6, 48); Ја сам хлеб живи који сиће с неба; ако ко једе од овога хлеба живеће вавек; и хлеб који ћу ја дати тело је моје, које ћу ја дати за живот света (Јн 6, 51). Јудејци су у недоумици почели да се препиру међу собом говорећи: Како може овај дати нама тело своје да једемо? (Јн 6, 52).

Томе се зачудио и професор Осипов и почео да се препири, тврдећи да се у Тајни Евхаристије хлеб и вино не претварају (не пресуштављују) у Тело и Крв Христа, него само улазе у Његову ипостас. При том је навео некоректан пример, који није могао да падне на памет Јудејцима, Христовим савременицима, наиме: ђакон, који употребљава Свете Дарове после причешћивања народа, може да се напије ако у чаши остане много вина. Намигнувши према читаоцима, он то "објашњава" уз смешак: "... то знају наши ђакони" (Видите предавање г. Осипова "Евхаристија и свештенство").

Да је Христос алегоријски говорио о причешћу Свом Телом и Крвљу, Он би то, свакако, објаснио Јудејцима да би их умирио. Али Христос наставља Своју реч још категоричније: Заиста, заиста вам кажем: ако не једете тело Сина Човечијег и не пијете крви његове, немате живота у себи. Који једе моје тело и пије моју крв има живот вечни; и ја ћу га васкрснути у последњи дан. Јер тело моје истинско је јело, а крв је моја истинско пиће (Јн 6, 53-55). Речи "заиста, заиста" (амин, амин), које је Спаситељ изговорио, искључују сваку могућност да се Његово учење о причешћу Телом и Крвљу схвати и тумачи алегоријски и симболички. Он потврђује речи које је изрекао као

апсолутну и безусловну истину и њих треба прихватити са непоколебивом вером у Божанску неизмењиву истину која не допушта сумњу нити мудролије и смицалице у речима. Те речи су се због нечега показале невероватним и нестварним не само за неверујуће Јудејце, него и за неке Христове ученике. Чувши то, многи од Његових ученика су рекли: Ово је тврда беседа. Ко је може слушати? А Исус, знајући у себи да ученици његови ропћу због тога, рече им: Зар вас ово саблажњава? (Јн 6, 60-61).

Христос је сумње у директно и апсолутно значење Његових речи о Причешћу назвао саблажњавањем, то јест одступањем од вере и ђаволским наговарањем. Господ даље објашњава узрок таквог саблажњавања: Дух је оно што оживљава, тело не користи ништа. Речи које вам ја говорим дух су и живот су.

Несрећа је у томе што је професор Осипов игнорисао духоносно учење свих Светих Отаца о Евхаристији, од свештенумченика Игњатија Богоносца до светог праведног Јована Кронштатског. Он је потценио Духа који пребива у делима Светих Отаца и који оживотворава Цркву. Он се обратио телу које не користи ништа, односно телесном расуђивању.

Слични пасуси, то јест телесна расуђивања, могу се у изобиљу наћи код протестантских теолога. У Јеванђељу је написано да су после Христове беседе о причешћу многи од ученика Његових отишли од Њега и више нису ишли с Њим (Јн 6, 66).

Није поверовао ни г. Осипов. Али док су ученици поступили простодушније и отишли од Христа, г. Осипов је поступио другачије: дошао је у Духовну Академију и почео да убеђује своје студенте - будуће свештенике - и своје читаоце да Свети Дарови нису Тело и Крв Христа у непосредном, дословном значењу речи и да се Хришћани не причешћују "суштински Телом и Крвљу Христа", иначе би се, по његовом мишљењу, само Причешће претворило у антропофагију.

Господин Осипов баца оптужбу Цркви у лице: "Ако верујете у пресуштављење [претварање] хлеба и вина у Христово Тело, онда сте људождери". Ова оптужба односи се и на Свете Оце, који су једнодушно и једногласно веровали у суштинско претварање Светих Дарова. (Господину Осипову и његовим ученицима нарочито препоручујемо да читају дневнике светог Јована Кронштатског).

Некада је Јарославски (Губељман) хистерично викао: "Патријаршија (Православна Црква) је сифилистичка црква", а сада је г. Осипов са самозадовољним осмехом назива "људождерском" јер њени чланови верују у буквално, потпуно и неизмењиво испуњење божанских речи Спаситеља написаних у Јеванђељу, које свештеници изговарају за време Литургије: "Ово је Тело Моје... ово је крв Моја.

На својим предавањима г. Осипов не само да одбацује пресуштављење Светих Дарова, него и веру у пресуштављење назива "некаквим простацкуком" (његове изворне речи). Желимо да се надамо да је то неспоразум и да предавања г. Осипова или чланак "Евхаристија и свештенство" није написао он, него његов непријатељ - псеудо-Осипов, али, на жалост, мало је наде за то.

Када у својим предавањима говори о богослужењу, Осипов понавља чудну реченицу: "Не западајте у магизам". У томе осећамо омиљену оптужбу протестаната против Православних. Вера у објективно дејство Тајни и обреда није "магизам", него неопходан услов за примање благодати. Неприпремљеност за светињу или небрижљивост према њој не представљају "магизам" по себи, као што жели да сугерише г. Осипов, него духовну дрскост - лични грех човекове воље. Уопште, г. Осипов, неосновано одбацујући хришћанско схватање мистике, а и разлику између православне и лажне мистике (укључујући и пантеистичку), шпекулише речју "магизам". За њега је предавање поменика у олтар - магизам, непажљива молитва - такође магизам. Треба се сегити да је Лав Толстој (по изразу св. Јована Кронштатског "најзлобнији од јеретика") називао црквене обреде "чаробњаштвом".

Можда ће се г. Осипову моје писмо учинити оштрим, али зар се то може упоредити са узнемирујућим оптуживањем свих, па и мене, за људождерство, што је г. Осипов учинио свима који верују у истинско пресуштављење Светих Дарова и који се причешћују са том вером?

V. Супстанца се познаје преко њених атрибута, иако се не исцрпљује њима. Постојана својства, која карактеришу природу предмета, називају се супстанцијалним, а случајна или привремена, чије присуство или одсуство не изазива промене саме природе, - акциденталним. Дефиниција супстанце (супстанције) и акциденције коју даје г. Осипов односи се на ноумен и феномен. Ако то није обична омашка, онда настаје претпоставка да г. Осипов намерно изврше филозофску терминологију која потиче из древних времена ради даље аргументације своје концепције.

Цитирајући светог Атанасија Великог: "... Дух Свети се разликује од јединства тварног битија", г. Осипов схвата јединство као једносуштност свега створеног, онога што се налази у времену и простору и онога што је потчињено одређеним космичким законима, свеопштим за материјални свет. Као Божанска Ипостас, Дух Свети је ванпросторан и ванвремен, Он је Творац вечности и времена и пребива Сав у свему и Сав је изнад свега. У Својој суштини Он је изнад света, а у божанским својствима и дејствима пребива у свету. Исто се може рећи о свим

Лицима Свете Тројице. Господин Осипов чини логички погрешан закључак јер јединство бића, то јест условљеност законима Богом створеног света, разматра као јединство суштина, то јест, за њега је све што је створено - једна супстанца.

Свети Оци су чак и у човеку разликовали две супстанце: духовну и материјалну, и то у једној личности, коју су називали човечијим телом. Напротив, у свету видимо разноврсне супстанце које представљају јерархију створених бића. Изгледа да је изопачавање термина "супстанца" г. Осипову ипак затребало. Ту је г. Осипов побркао појам природе са грађевинским материјалом природе, то јест са таблицом елемената Менделејева, али сами по себи елементи још нису супстанца и још нису природа.

Прекоревачујући римокатолицизам за материјализацију појма Светих Тајни, сам г. Осипов се у том питању спушта до атомистичког схватања супстанце. То по нечему подсећа на учење Владимира Соловјева о свејединству, с том разликом што су софиолози говорили о тварно-божанској природи "Софије", као основе створеног света, а г. Осипов прелази на атомизам. Међутим, супстанца самог г. Осипова уопште није супстанца електрона или аеробне бактерије (чему, претпостављам, неће ни он сам приговарати). С друге стране, учење о једносуштности света личи на концепцију вулгарног материјализма, за који је све што постоји динамична комбинација материје. Најпокорније молим г. Осипова да пажљиво прочита "Философске главе" Јована Дамаскина пре него што пред аудиторijумом наступи са богословским сензацијама.

Затим г. Осипов интригантски изјављује да ће саопштити "јаче ствари које је написао св. Атанасије Велики": "... Тело Христово, пошто је имало заједничку суштину са свим телима и било Тело Човечије, иако се необичним чудом образовало из једне Дјеве, ипак се, будући смртно, по закону сличних тела подвргло смрти". И једно и друго су опште познате истине: Христос је примио свега човека, осим греха. И у овом случају под Христовом човечанском природом подразумевају се човечија душа и тело, и то је темељ сотериологије, а не новост. Што се тиче смртности Христовог тела, питање о томе изазвало је полемику у VI столећу. Христос је добровољно потчинио Своје Тело смрти, односно законима човечанске природе, иначе не би могао умрети као човек. Није јасно шта је у томе зачудило г. Осипова и какав аргумент је из тога извукао за своју концепцију.

Погрешна интерпретација прве тезе св. Атанасија и збрка у одређивању супстанције и акциденције наводи г. Осипова на помисао да нам претварање хлеба и вина у Христово Тело и Крв за време Евхаристије ништа не би дало, јер се Христово Тело "... ничим није разликовало од наших тела нити се ичим разликује од суштине свет створеног тварног света". Зар г. Осипов не схвата или не зна светоотачко учење о томе да у Светим Тајнама пребива сав Христос својим Телом, Душом и Божанством? Истичем: у православној литургици баш се наглашава да је тело Христово живо, а не мртво тело.

Господин Осипов сматра да претварање Светих Дарова у Христово Тело и Крв значи пресуштаствљење у анатомски састав Христовог Тела, једносуштан /.../ сваком човечијем телу, и да зато ми ништа не бисмо добили кад бисмо нашем телу додали такво исто тело (елементе тела који су постали храна). Разуме се, г. Осипов негодује на такво карикирање Евхаристије коју је сам створио. Господин Осипов пише: "Ако покушамо да одредимо римокатоличко гледиште (на Тајну Евхаристије), онда можемо да је назовемо монофизитско-докетистичком". Што се тиче монофизитства, оно ту нема шта да тражи, јер говори о једној природи Богочовека и нема никакве везе са овим питањем. А што се тиче докета, они су учили о привидном јављању Христа, не о обмани наших чула, него о замени ваплоћења мистификацијом. Карактеристично је да неке секте уче о будућем Христовом доласку у "етарском телу". Ако, по мишљењу г. Осипова, вера у пресуштаствљење [претварање] хлеба и вина у Христово Тело и Крв није вера у велику Тајну, него оптичка варка, кад људи не виде оно што у стварности постоји, онда то пре личи на антидокетизам.

Али, чему води концепција г. Осипова? Томе да је евхаристијски хлеб био примљен у Божанску ипостас несливено, неразлучно и непроменљиво, као што је Син Божији примио човечанску природу у Своју Ипостас и постао Богочовек. Ако је тако како тврди г. Осипов, да Он прима евхаристијски хлеб ("на халкидонски начин") у Своју Ипостас, онда ће постати Бого-човеко-биљка. Ето до каквог апсурда људе доводе богословски експерименти. Не само да г. Осипов, смело завирујући иза огледала философије, није могао да разликује супстанцу од номена и акциденцију од феномена, него је својим читаоцима и слушаоцима понудио још и учење о троприродној Христовој Ипостаси: божанској природи, човечанској природи и биљној природи...

Монофизити су одбацили одлуку Халкидонског сабора. Господин Осипов је решио да искористи халкидонску дефиницију за оповргавање Тајне Евхаристије. Узевши хлеб у Своје руке, Господ говори: Ово је тело моје (Мт 26, 26). Реч Истине не може да постане релативно, метафоричко говорно средство. Христос није рекао: "Овај хлеб је сједињен са Мном". (Неке протестантске деноминације верују да је евхаристијски хлеб сједињен с Христом посредством благодати - Христове енергије која прожима тај хлеб). Христос није рекао да хлеб и вино

изливано у Чашу узима у Своју Божанску Ипостас, него је рекао непосредно и у најпотпунијем и савршеном смислу: "Ово је Тело и ово Крв Моја".

Ове су речи, уз призивање Духа Светога, кулминација Евхаристије, вечни и божански печат којим Црква освештава и запечаћује евхаристијске дарове. Пред причешће народа свештеник, држећи евхаристијску Чашу у руци, изговара молитву: ... Још верујем да је ово само пречисто Тело твоје, и ова сама пречасна Крв твоја. Само човек који дели ту веру може да приступи причешћу, да прими Христа и добије освећење благодаћу. У противном, он ће се причестити на суд или на осуду.

По мишљењу г. Осипова, свештеник треба да каже: "Ово су хлеб и вино, само сједињени с Христом, а не истинско тело и Крв Спаситеља". Калвин је сматрао да је Причешће успомена на Тајну Вечеру, а Лутер је ставио Причешће у зависност од личне вере причасника, поричући објективну реалност Тајне. Господин Осипов је створио сопствену теорију о томе да се претварање Евхаристијских дарова у Тело и Крв Христову не догађа, него да се они неразлучно, неразделиво, несливо, неизмењиво и вечно сједињују са Другом Божанском Ипостаси и да, према томе, Божанска Ипостас постаје троприродна.

Можда је г. Осипову затребало да изврне појам супстанце да би неприметно протуррио своју идеју о супстанцијалном јединству свега створеног, а затим изнео још некакву револуционарну теорију - да је Син Божији Својим човечанским телом, једносуштним са свом осталом твари, увео сав космос у Своју Божанску Ипостас и спасао је, као што Христос гностика - еон спасава ахамот-софију.

У циљу популаризације својих идеја г. Осипов назива учење о претварању Светих Дарова римокатоличким. Борећи се са Православљем, он у циљу маскирања тврди да се бори са римокатолицизмом. Понављам се зато што треба да упамтимо његове полемичке методе.

Господин Осипов говори да је вера у то да хлеб и вино постају Христово Тело и Крв (а то је вера целе Цркве), - веровање у некакве алхемијске промене и да при таквој вери Тајна Причешћа постаје магијизам, односно нешто слично демонизму. Он тврди да је вера коју исповеда сваки причасник само грубо римокатоличко схватање: "... то је просто невероватна бесмислица којој се треба само чудити..." Ми се чудимо не само новотарији г. Осипова, него и жаргоњу којим говори о свештеним стварима.

То није једини "бисер" богословске стилистике, јер он пише и ово: "Зар је могуће да нас тако и у Царство Божије могу увести, једном уђемо и залупе се врата и више не можемо да искочимо оданде? Заиста дивота..." Шта је ово, цитат из часописа "Безбожник" или стил листа "Московски комсомолац"? Као што се види, то су безобразни изрази из предавања предавача Основног богословља...

Професори предреволюционарних духовних академија одликовали су се дубоким знањем класичног руског језика и њихова дела могла су се са формалне стране сматрати као узорни стилистике. А овде видимо деградацију језика која је одраз деградације мишљења, јер језик као да представља тело мисли.

Па ипак, желим да кажем да када г. Осипов приступа Причешћу и чује речи свештеника: "Причешћује се слуга Божији Алексије пречасним и пресветим Телом и Крвљу Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа", тада као принципијелан човек треба да изјави: "Не, ја се причешћујем хлебом и вином сједињеним с Телом и Крвљу Христа и само у том смислу могу да их назовем Христовим Телом и Крвљу, а њихово реално претварање у Тело и Крв поричем".

Евхаристијски концепцију г. Осипова не треба сматрати за лично мишљење, - то је догматска грешка која човека може да лиши вечног живота, а пошто су студенти г. Осипова будући свештеници, они ће касније служити Евхаристију без неопходне вере у то да се сами причешћују и да причешћују друге истинским, стварним и несумњивим Телом Христа Спаситеља, тако да се та еклисиолошка новотарија може претворити у непоправљиву несрећу за многе.

Зачудило нас је и то што се г. Осипов у своме предавању-чланку позива на Јевсевија Кесаријског, једног од најпознатијих лидера аријанаца, па га чак назива и светим. Шта је то - грешка или самосвојно схватање светости? Хтео бих да учиним још неке другостепене примедбе. Господин Осипов сматра да су незнабожачка жртвоприношења само прагматичност и да ће "жртва у сваком случају имати искупитељски, откупни карактер, те да за грехе треба платити". Али већина незнабожачких жртава уопште није била повезана са гресима. То су биле жртве умољавања помоћи богова за одређену ствар, као и благодарности у случају срећног похода и успешног окончања дела и тако даље. Неке незнабожачке жртве носиле су магијски и окултни карактер и биле средство сазнавања будућности. Затим желим да скренем пажњу да су речи "искупитељски" и "откупни" једно те исто, то је таутологија, а не указивање на различите карактере жртве.

Господин Осипов пише: "...у незнабоштву све је једноставно". Не, у незнабоштву, као и у свакој духовној лажи, све је замршено и сложено. У незнабоштву имају удела демонске силе, у њему су сједињени остаци древних предања још из монотеистичког периода, помешани са каснијом митологијом. У њему је уметност, која је достигла

висок степен савршенства, а са њом и цинизам и сладострашће, узведена у култ, тамо су религиозне интуиције људи гражиле своје задовољење у мистеријама и - нису налазиле одговор.

У незнабожачком свету настали су велики философски системи који су пред човечанством поставили проблеме који се до сада варирају у философији. Човек је у незнабоштву могао да схвати своју немоћ и очекивао је ново откривење. Однос незнабожаца према својим божанствима, укључујући и жртвоприношења као својеврсни језик општења са боговима-демонима, и у исто време неко генетичко сећање о томе да ће жртвом бити спасен свет - све то није тако "просто" како се то чини г. Осипову.

Такође желимо да истакнемо да се реч "пресуштављење", на коју се тако окомио г. Осипов, среће у догматским посланицама Источних патријараха и да у контексту православног богословља може да има другачије семантичко значење од оног које је добило у римокатолицизму. Ту није ствар у самој речи, нити у термину, него у каквом виду и опсегу схватамо реч "суштина": у визуелном, које подлеже фиксацији наших сензорних чула, философско-апстрактном или мистичком. Када се евхаристијски дарови претварају у Христово Тело и Крв, они више не постају суштина, него, према Дионисију Ареопагиту, надсуштина, и припадају надкатегоријалном плану. Слажем се да речи "промена" и "претварање" више одговарају самом духу Литургије, али сматрам да немамо разлога да их супротстављамо термину "пресуштављење", јер сви они указују на једно дејство: хлеб и вино постају Христово Тело и Крв.

Апостол Јован Богослов је облиचाвао докете, јеретике који су сматрали да је и Голготска Жртва религиозна представа, величанствен призор, мистерија која сједињује човека са Богом, али да није стварност. Ако се на Литургији не догађа претварање хлеба и вина у Христово Тело и Крв онда она задобија карактер позоришне представе древних мистерија у којој су незнабошци посредством ритуалне хране, изговарања тајанствених имена и тако даље, покушавали да ступе у општење са својим боговима. Пребивање Христа у Светим Тајнама није метафора, него стварност, рекли бисмо - надстварност. Дарови могу да се условно назову Телом и Крвљу не по својој суштини, него по вези са Ипостаси Сина Божијег. Ипак, символ је и однос са оним што симболизује. Сама реч "символ" се преводи као "знак" и као "веза (однос)". Али Православље не признаје никакав посредан однос између освећених Дарова и Христа, јер је то непосредан однос: у Светим Даровима је Сам Христос: ... Свештеник на Литургији изговара: Жртвује се Јагње Божије, које узима грех света, за живот и спасење света. Ову жртву Христовог Тела и Крви Сам Христос приноси Светој Тројици. Он приноси, прима и раздаје. Христово Тело и Крв су бесцена Жртва и највише освећење за Хришћане. Зар хлеб и вино који се нису претворили у Тело и Крв, могу имати исту цену као Христова Жртва? Дозволићемо себи да кажемо да без те Тајне не можемо да благодаримо Богу за Његова небројена добротина. Стога, без пресуштављења или, рецимо духовније, без претварања евхаристијских дарова, Литургија престаје да буде и жртва и благодарење.

Искупићељу жртву може принети једино Христос, а и жртву благодарења, равну искупићељској, може принети само Христос. Сам Христос једини може да учини човека причасником Себе, то јест да га уведе га у јединство са Собом. Нико не може да замени Христа на Крсту. Он је у Евхаристији Исти Онај Који и на Голготи. Свети Дарови, ма како повезани и сједињени са Христом, не могу да нас уведу у бескрајно поље узвишеног богоопштења ако Христос није у њима и ако се не претварају у Његово Тело и Крв.

Причешћујући верне, свештеник изговара: Причешћује се слуга Божији пречасним и пресветим Телом и Крвљу Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа на отпуштење грехова и на живот вечни. Једење хлеба и пијење вина не може да да опроштај грехова и небеско царство: они не могу да постану вечни живот у самом човеку и не могу да га обоже. Старозаветни Јудејци доносили су у храм први сноп пшенице и прве плодове, благодарили Богу за земаљска добра и сећали се долазећег царства Месије. За Јудејце је још изразитији символ очекиваног Спаситеља било једење пасхалног јагњета, али ти обреди и симболи су подсећали и указивали, али нису освећивали нити спасавали. Само реално присуство Христа чини символ и праобраз стварношћу.

У свим Тајнама догађа се освећење, у свим дејствује благодат Духа Светога, све оне су канали Духа Светога и повезују човека с Богом. Али Тајна Евхаристије се разликује од свих Тајни тиме што у њој пребива живи Христос, не симболички и не кроз сједињење и везу с хлебом и вином, него пребива у њима и чини их Својим Телом и Крвљу. Господ је скривао Своје Божанство под покровом човечијег тела, јер свет не би могао да поднесе светлост Божанства. Овде се Господ јавља и скрива Себе под покровом чулно опазивог хлеба и вина.

Господин Осипов се усуђује да тврди да се у том случају дешава илузија и обмана чула. Али, у Старом Завету Господ је скривао Себе у несагоривој купини. Може ли г. Осипов то да назове обманом чула, то јест да је Мојсеј имао посла са авети? Бог се јавио Аврааму у виду три Анђела. Може ли г. Осипов да каже да је то илузија и да је Бог са Авраамом поступио као илузиониста? Бог се јавио пророку Илији у вихору. Да ли би се г. Осипов осудио да каже да је то материјализована представа о Богу? Желим само да упитам г. Осипова: да ли се теофанија може назвати опсеном и утваром или је то било реално присуство Бога, само у форми приступачној човеку?

Мислим да је одговор јасан. Дакле, богословска неотесаност (не желим да употребим прикладнију реч) може да дозволи себи да упоређује Тајну са илузијом. Без реалног Христа нема ни Голготе, ни Евхаристије, ни васкрсења мртвих, ни вечног живота за људе.

Још једном понављам: г. Осипов пише да евхаристијски хлеб и вино улазе у Ипостас Бога и изједначава то са боговаплоћењем. Он заборавља да је боговаплоћење јединствено и непоновљиво и да другог Христа - Богочовека неће бити. Ипостас је личност. Како у личност може да уђе било какав други предмет? Већ то је апсурд. Вечно спасење је вечно уподобљење, али у вечном богоопштењу, у новим унутарњим озарењима, у вечном приближавању Богу свети никада неће постати ипостасно једнаки Богу. Чак ни Пресвету Богородицу Господ није примио у Своју Ипостас. А г. Осипов пише да Господ предметима дарује ипостасно сједињење са собом. Личност је духовна монада и у личност човека не може да уђе онтолошки другачија личност.

Храна коју човек прима није део његове личности. Храна је само материјал за нашу телесну природу, а само живо човечије тело у свом земаљском постојању налик је на непрестани поток који узима вештаство изван себе (споља) и избацује је као употребљени (отпадни) изварак (талог). У трену настаје и умире милион ћелија човечијег тела, али тело остаје то исто наше тело. Дакле, оно је пре свега организација материје.

Пошто г. Осипов оправдано сматра да је човечанско Христово Тело било као наше тело, осим што није имало греха, онда је храна коју је Господ јео такође могла да постане део његове природе и личности. А будући да о томе и говори Осипов, цитирам његове речи: "... Свети Дарови су наитијем Светога Духа, као и за време боговаплоћења, постали причасни, то јест сједињени, халкидонски сједињени, са Његовим човечанским Телом. Па како то може бити? Истим тим дејством Светога Духа. Јер није случајно што је Он за живота такође јео хлеб и пио вино и што су они постајали Његово Тело и Крв, то јест постајали причасници Божанства, на исти такав халкидонски начин. То се догађа и у Евхаристији, односно за време Литургије".

Желим опет да поновим да храна даје материјал за тело, али сама не постаје тело. Зато храна коју је узимао Христос није постајала причасна Његовом Божанству и није улазила у Његову Ипостас, него се с њом дешавало исто што и у сваком човечијем телу. Зато никако не можемо да поистоветимо храну коју је узимао Христос са Његовим Телом.

Што се тиче Причешћа, оно припада Богу, Његовом васкрслем Телу. У Причешћу се налази сав Христос као Богочовек. Због тога Причешће не може бити упоредиво ни са каквом храном, оно је надсуштно. Примајући Причешће, примамо Христа. Причешће има вештаствени облик, али оно освештава наш дух, душу и тело - сву човечију личност, и то на тајанствен начин. Тајна не може бити интерпретирана језиком философских појмова. Тада би она престала да буде тајна и претворила би се у пуки силогизам. Свете Тајне не можемо да уподобимо обичној храни јер је частица Светих Тајни раздвојена на безбројне частице и не умањује се од тога по својој унутрашњој запремини, јер се у свакој од њих налази Сав Христос, иако је та частица једва видљива оком. Христос је васкрсао са истим Телом са којим је био распет на Голгоги, али то Тело било је слободно од услова земаљског постојања и зато је имало другачија својства.

То није била промена, него ослобођење од ограничености и закона космоса погођеног грехом. Васкрслим Телом Христос је пролазио кроз затворена врата када се јављао Својим ученицима, али кад су се ученици уплашили мислећи да је то дух, одговорио је: Ја сам (Лк 24, 39). Господ је јео храну са својим ученицима не зато што је имао потребе за њом, него да покаже да је васкрсао у Телу.

Не можемо да говоримо о суштини Бога, јер се бићима (суштствима) такође називају Његова створења, међу којима живимо. Бог је Надсуштство и на Њега нису примењиви никакви закони: ни физички, ни логички, нити неки други. Он је Сав изнад свега и зато ће заувек остати неуловљив за наше мисли. Али овде нам у помоћ долази сила која се назива вером.

За верујућег Реч Божија је истина веродостојнија од његових малих знања, аналитичког разума и органа чула. Наш разум, навикао да се врти у кругу земаљског и коначног, не може да схвати оно што се односи на духовни свет, као што је немогуће путем пипања видети светлост или чути музику. Он као узурпатор проваљује у област вере и дејствује у њој као лопов. Једном је преподобни Антоније Велики упитао своје ученике о неком месту у Светом Писму. Сваки је одговорио како је могао, а један је одговорио: "Не знам". Преподобни Антоније Велики рекао му је: "Дао си најтачнији одговор".

Верујемо да у Светим Тајнама пребива Христос, а како се тајна врши не знамо и што више места будемо давали свом разуму тим више ћемо се удаљавати од истине у област сопствених претпоставки и интелектуалних фантазија. Зато у погледу тајни треба да кажемо: "Не знам, али верујем", а то незнање је познање своје ограничености и због тога даје могућност највишег духовног знања.

P. S. Мишљења о пресуштављењу [претварању] Светих Дарова

1) Мишљење Ђордана Бруна. "Ја, син пресветлог Марка Антонија, сведочим по налогу савести и по заповести духовника да сам много пута чуо од Ђордана Бруна да је велика бесмислица када људи говоре да се хлеб тобоже пресуштављује [претвара] у тело". (Књига Ф. С. Ржицина "Ђордано Бруно и инквизиција", стр. 285).

Мишљење професора А. И. Осипова: "То је просто невероватна бесмислица којој се морамо само чудити" (Чланак "Евхаристија и свештенство").

2) Ђордано Бруно: "Христос је чинио лажна чуда и био маг" (Исто).

Професор Осипов: "Хлеб (евхаристијски) не претвара се невидљиво, за чула варљиво, у Тело Христово". Пресуштављење Светих Дарова Осипов назива "некаквим тајанственим претварањем". (Исто)

А ево мишљења Светих Отаца Цркве.

"Треба знати да ипостасно сједињење даје једну сложену ипостас природа које су се сјединиле, у којој се несливено и неизмењиво очувавају природе које имају удела у сједињавању, као и њихове разлике и својствене им природне особине". (Св. Јован Дамаскин: Источник знања, Индрик, 2002., Философске главе, Глава 67. стр. 119)

"Кад се природе једном ипостасно сједине међу собом, онда заувек остају неодвојиве једна од друге" (Исто, стр. 120).

Зато природа вина и хлеба, примљених у Христову Ипостас без претварања у истинско Христово Тело и Крв, чини још једну природу у Богочовеку.

Дакле, Свети евхаристијски Дарови сједињени су са Христовом Ипостаси управо зато што су истинско и Тело и Крв Христа Спаситеља, неразлучни (неодвојиви) од Његовог Божанства. А по теорији А. И. Осипова, пресуштављење [претварање] Светих Дарова се не дешава, него се они "на халкидонски начин" сједињују са Христовом Ипостаси и у Христову Ипостас уводе трећу природу, што представља нову христолошку јерес - триофизитство или полифизитство.

Са руског превео:

Мирослав Голубовић

Светосавље.орг :: Библиотека

"Лек Бесмртности - Свето Причешће у Православном Предању"

"Образ Светачки" - Београд

Руски изворник:

Официјални сајт архимандрита Рафаила Карелина

<http://www.karelin-r.ru/>

^

Архимандрит Рафаил Карелин

О фанатизму

Људска реч је средство општења и самоизражавања. Али у нашем лексикону постоје речи које више не носе строго одређену смисаону тежину и пре затамњују него што осветљују суштину ствари. Неке од њих су постале етикете и надимци, које људи покушавају да прилепе онима који се не слажу са неким мишљењем или са нечијом позицијом. Једна од таквих речи чији смисао људи недовољно јасно схватају јесте данас толико модерна реч "фанатизам".

Често човека који је чврст у својим убеђењима називају фанатиком само зато што има чврсту позицију погледа на свет коју не жели и из моралних разлога не може да мења. Сетимо се времена када су фанатизма називани сви религиозни људи уопште, када су верујућег човека називали мрачником и фанатиком, и саму веру у Бога желели да представе као последицу незнања, фанатизма или пак лицемерја. И данас, у наше време, реч фанатизам поново почиње да се употребљава зато да би се у извесном степену оцрнио и дискредитовао човек који има своја убеђења и не може да их мења као рукавице или као што камелеон мења своју боју у зависности од околине. Због тога треба да размотримо шта је фанатизам, а шта је принципијелност

Ја фанатизам схватам као духовну гордост, оријентисаност на самог себе, убеђеност не у истину, већ искључиво у исправност сопственог религиозног мњења. Фанатизам је мањак или чак одсуство љубави према другим људима, фанатизам је убеђење као одређена поза, уз одсуство жеље да се схвати други човек. Фанатизам је непробојни оклоп кроз који човек није способан да види било шта друго, фанатизам је лажна вера. Кредо фанатика-припадника такве лажне вере је: "Моје мишљење је једино и увек исправно".

Што се тиче убеђености и принципијелности - то је нешто сасвим друго. Човек који има своја верска убеђења, који може да их објасни и одбрани, који је у стању да одговори на питање зашто су управо она постала истина и живот за њега, јесте принципијелан, али не и фанатичан. Он уме да укаже на саму суштину, саму основу својих убеђења. Не мењати своја убеђења, не колебати се у њима, не трампећи истину за корист, односно прагматизам - то уопште не значи бити фанатик. Лично сматрам да се у својој даљој перспективи појмови "истина" и "корист" стапају. Истина не носи у себи унутрашњу противречност и онај ко је исповеда никада се неће обрукати, онај ко се у њу узда никада неће погрешити, неће се преварити. А човек који истину мења за тренутну корист никада неће достићи узвишене циљеве и резултате. Тренутна корист која се остварује зарад одступања од сопствених убеђења после неког времена може да се претвори у трагедију. Ова ефемерна корист ће бити минирална и разрушена самим потенцијалом лажи и противуречности који се у њој налазе, јер свака лаж има центрипетални смер. Свака лаж у себи садржи елементе трулежи и распада. А истина је целовита и нетрулежна.

Људи који су изнутра равнодушни према вери и само номинално припадају Хришћанству, у непоколебљивој привржености светом Православљу виде искључиво фанатизам и недостатак жеље да се погледа унаоколо и види да постоји мноштво других религија. Они немају представу да се Православље може изабрати не као једна од истина и, чак, не као највиша од мноштва истина, него као једна и универзална истина. Поглед на Православље као на универзалну истину и једини пут ка спасењу и реалном Богоопштењу, неприхватљив је за ове људе који су равнодушни према религији. Они у таквом погледу виде негирање читаве историје световне културе и световне цивилизације. Међутим, у овом случају треба гледати како су се према Православљу односили Свети Оци. Сви Оци Цркве, сви Васељенски и Помесни Сабори су увек учили да је истина једна да нема плурализма истина и релативизма у области морала. Учење Светих Отаца које поштује Православна Црква, све саборне одредбе које су прихваћене као "устав" Православне Цркве су се заснивали на принципу ислучиве истинитости Православља. Ни у једној саборној одредби нећете наћи чак ни наговештај тога да постоји неколико истина и да осим Православља има још неких спасоносних религија. Због тога ако приврженост Православљу и убеђење да се само у њему остварује истинско спасење схатамо као позицију фанатика, то онда значи да и одредбе свих Васељенских и Помесних Сабора такође треба да схватамо плодовима фанатизма, зато што све оне говоре о јединој истини.

У одредбама Васељенских и Помесних Сабора се осећа нарочита брига за чистоту вере за чистоту Православља; очигледна је осетљивост Светих Отаца на свако одступање од древног црквеног Предања због саме опасности овог отступања, која може да се садржи у било којој нетачној или непрецизној формулацији. Знамо како су се на Васељенским Саборима брижљиво изучавали сви материјали на основу којих су формулисана саборна правила, нарочито догматске одредбе и канони. Понекад је до несугласица међу учесницима Сабора долазило само због једне речи која је могла да унесе двосмисленост у одредбу.

Ако сматрамо да је сигурност у то да је спасење само у Православљу фанатизам, онда одредбе Васељенских Сабора морамо сматрати за дела људи који су недовољно просвећени и у којим нема довољно хришћанске љубави; онда уопште не треба да сматрамо да су за нас обавезне ове изузетно важне саборске одредбе. Али, шта ће онда остати од нашег Православља? Црква не зна ни за какво "либерално" Православље. Црква зна само за једно Православље - оно које до нас доноси слово и дух црквеног Предања, које долази од Апостола. Либерално Православље не постоји. Као ни теозофско Православље. Религиска уравниловка по којој ће се сви спасити без обзира на то у шта верују, само нека верују, лажна је и неприхватљива. Православље претпоставља јединственост, уникалност и вечност истине. Допуштање постојање мноштва истина означава неверовање ни у једну од њих. Ако будемо убеђености приступали као фанатизму, равнодушности у убеђењима као испољавању хришћанске љубави, у кога ћемо убројати Свете Оце као што је Кипријан Картагински, који је рекао: "Коме Црква није мајка ни Бог му није Отац." - у људе кроз које је говорио Дух Свети или у тврдоглаве и зле фанатике? У кога ћемо убројати Светог

Николаја Мирликијског који је показао онаку ватреност у време спора са аријанцима. У оне који су имали љубав према Исусу Христу или опет - у фанатике, неспособне да схвате и да прихвате туђе мишљење? Не можемо да наведемо ни једног Светитеља, ни једног учитеља и оца Цркве који је говорио о плурализму истина. Ако, пак, ове богоносне људе назовемо фанатизмама, шта би онда означавала сама реч "фанатизам"?

Конзервативизам није фанатизам. Реч „конзервативизам“ нема само негативно значење као што се у свету веома често сматра. Конзервативизам значи „чување“. Православна Црква, за разлику од римокатоличке, није црква која „еволуира“. Свето Православље тврди да еволуција у области догмата (истина вере) не постоји, да су Свети Оци и Васељенски Сабори откривали догмате који су се већ налазили у првобитном Откривењу. Ништа квалитативно ново они нису унели, него су само пронашли, открили и дефинисали све оно што је већ постојало. Теорија еволуције у својој основи има принцип развоја од једноставног ка сложеном, од примитивног и нижег ка вишем. Принцип еволуције у догматској сфери увек даје могућност да се предпостави да у будућности могу да се појаве нека нова учења, догме или откривења. Што се тиче Православне Цркве, она учи да нисмо ишли од сиромаштва него од богатства. И све богатство нам је већ дао Исус Христос у Свом Откривењу. Све ово првобитно богатство је било уткано у учење првобитне Цркве. Свети Оци и Васељенски Сабори су обавили заиста гигантски, колосални рад. Али, какав рад? Они су формулисали оно што се налазило у Светом Предању и Светом писму, оваплотили су догматске одредбе у непрекорну словесну форму, не уносећи у њих ништа ново. Ове идеалне формулације су имале огроман значај управо онда када је Цркви претила опасност од неправилног схватања ових или оних православно-црквених истина. И због тога је веома често непосредан повод за њихово стварање било искривљено поимање Светог Предања и Светог Писма од стране јеретика.

У хришћанско вероучење се не смеју уносити никакви нови елементи, јер нам је Господ већ дао сву истину. Господ нам је дао неку, да се сликовито изразим, згуснуту енергију на самом почетку свог благовествовања и овом енергијом се Црква храни у току све своје историје. Ми не знамо више него што је знала Црква пре хиљаду година и у та времена није знала више него у време Апостола. Црква је увек иста. У Цркви нема додатака; у Цркви постоји једно и јединствено откривење: откривење симбола, откривење изображења. Само богословље је прича о вечним догматама Цркве на језику који је схватљив данашњем човеку. Али богословље не може да дође ни до каквих нових открића, рецимо као физика и хемија.

Чак и када говоримо о "религијској проблематици", ни ту нема еволуције. У Цркви нема и не може бити никакве религијске проблематике. Могу да настану одређене тешкоће приликом тражења прецизних вербалних формулација у току поновног откривања или продубљавања већ познатих црквених истина. Црквене истине се не одређују на нивоу дискусије или полемике. Црквене истине су откивање учења Цркве које је увек постојало.

На пример, у 14. веку су вођени такозвани паламитски спорови, говорило се, наводно, да је Црква прихватила "нову" догму о Божанском Бићу и Божанским Енергијама. Али ако се обратимо патристици, видећемо да су "паламити" пре Светог Григорија Паламе били Преподобни Макарије Велики, Симеон Нови Богослов, Преп. Григорије Синаит и многи други, да је ово учење увек постојало код Отаца Источне Цркве. Већ је Свети Василије Велики учио о Божанским Енергијама и Божанској Суштини. У његовој књизи "Против Евномија" већ налазимо учење о Божанској Природи и Божанским Именима. Свети Григорије Палама је формулисао Православно учење које је било потврђено на два Константинопољска Сабора. Али, то није био нови корак или нова степеница у развоју хришћанске догматике. То је уствари било тачно богословско формулисање већ постојеће и познате црквене истине.

Став по коме се не може спојити оно што је неспојиво, јер Православље поседује пуноту истине и нема потребу за додацима истине споља, не може се сматрати за испољавање личног фанатизма. Овај став се потврђује историјом Цркве, примерима Светих Отаца и правилима Васељенских и Помесних Сабора, које Црква није укинула и не може да укине, јер ће иначе бити укинуто и само свето Православље. Друго је питање да ли се истина у извесној мери сачувала у инослављу и који је степен извртања истине у овим или оним конфесијама. Апостол Павле говори да нисмо ми ти који треба да судимо "онима који су изван" (1 Кор. 5,12-13). И због тога ми се чини да за нас остаје главно да схватимо: спасење је искључиво у Православној Цркви. Инославље и иноверје је изван Цркве, а онима који су изван Цркве не судимо ми него Бог.

Из књиге Архимандрита Рафаила Карелина, Са Христом ка висотама обожења (о подвижничком животу у Цркви)

Психологија раскола

Раскол у животу Цркве није само еклисиолошка него у великој мери и психолошка појава. Корени раскола леже у дубини човечијег срца, у области тамних страсти и демонских доживљаја, често скривених од свести самог човека.

По речима Светих Отаца, расколници понављају грех палог архистратига. Шта је нагнало Првоанђела да устане против Творца и да отргне трећину анђела од Небеске Цркве? Свети Оци говоре да је тај безумни поступак био изазван гордошћу.

Луцифер, задивљен својом лепотом и величином, заборавио је да је његово савршенство само Божји дар, а да је сам он ништа, призван из небитија вољом Божјом. и да се, сматрајући себе равним Богу, од Анђела светлости претворио у анђела таме. Дакле, узрок раскола је гордост.

Сама гордост при свом испољавању распада се, као боје у спектру, на многе страсти које представљају карике истог ланца. То су непослушност, властољубље, празна слава (таштина), самодопадање, занесењаштво и, најзад, стање потпуне демонске пријемчивости које се код Светих Отаца назива прелешћу.

То стање се граничи са безумљем. Сатана је пре грехопада био Анђео испуњен љубављу према Богу, његова пламена љубав била је изражена у имену Луцифер, то јест – „светлоносац“. Када је зажелио да сам постане Бог, тада се сила пређашње љубави према Богу претворила у исту такву неизрециву и ни са чим упоредиву љубав према самој себи. Егоцентризам га је осудио на горду усамљеност и он је скривен од свега света непробојном завесом гордости.

Он ненавиди Бога истом таквом снагом каквом Га је волео, мрзи човека као образ Божји, не воли и презире оне који су се нашли под његовом влашћу. Он је непириступачан за било какво општење и не обазире се ни на кога. Љубав као једина могућност да се изађе из вечног мрака и вечне усамљености за њега је изгубљена. Нема ни једног створења које он не презире. При том, интелект сатане и других палих духова, иако повређен грехопадом, ипак је још сачуван. И овде видимо пројављивање гордости као самозатворености и безграничну веру у самога себе.

Преподобни Авва Доротеј пише: „Не знам за други узрок пада монаха осим поуздања у своје мишљење“. Треба истаћи да све форме психичких оболења - од хистерије до шизофреније - имају једну заједничку црту са стањем тамних духова. То је унутарња одвојеност од свих и вера искључиво у своје сопствене мисли и представе. Душевни болесник се затвара у себе и престаје да реагује на речи људи око себе. Душевни болесници се односе чак и према најблиским и најрођенијим људима безосећајно и тврда срца. Они су налик на црну боју која упија зраке светлости, не одбијајући их.

Тако и ови болесници не могу да одражавају љубав нити да зраче љубављу, иако су у неким формама хистерије и они у стању да театрално изигравају (глуме) љубав и да изговарају високопарне фразе. Када човек безусловно верује својим мислима, с њим се дешава исто оно што се често догађа људима који верују својим сновима.

У почетку сатана умеће у његов ум танана расуђивања, оштроумна поређења, блиставе идеје, а затим, када га убеди да превазилази друге, тада почиње да нашаптава своје скривене, погубне мисли, али потајно, као да меша жуч са медом. Кад такав човек открива своје помисли духовном оцу, тада се ђаво налази у положају изненада ухваћеног лопова, јер духовни отац, који није укључен у поље страсти искушаваног, са стране боље види разапете мреже и скривене смицалице врага.

Зато је обраћање духовном оцу за савет или за благослов испољавање смирења, јер благодат тражи смирене срцем, но ако човек скрива своје помисли, мази их, као змију, у свом наручју и верује у њих као у „откривење“ Божје, онда ће постепено постајати плен тамних сила. Тако и раскол почиње вером у самога себе: демонско осећање самодопадања и самодовољности рађа непослушност. „Кога сад да слушам?“ - пита обично с презрењем будући расколник. Свети Оци стално су тражили прилику за послушност, за одрицање од своје воље, да би се усавршавали у смирењу.

Преподобни Антоније Велики, када се ствар тицала њега лично, није се уздао у себе, него је тражио савет од ученика.

Други преподобни - Макарије Египатски - говорио је: „Кад срећем човека, тад се држим мисли: „Ово је мој господар и треба да га слушам“, а када срећем малено дете, тада такође мислим „Ово је син мога господара и зато

треба да га слушама“ и тако чувам мир у срцу“.

Преподобни авва Доротеј приповеда како је један монах одбио да слуша игумана, говорећи како би га послушао кад би на његовом месту били тиваидски или скитски подвижници. „Да је био Макарије Велики, послушао бих“, - изјављивао је он. Прошло је извесно време и тај исти брат је рекао да Макарије такође може да греши, и да би он послушао само Григорија Богослова и Василија Великог. Затим је решио да може да слуша само првоврховне апостоле Петра и Павла, а затим је, будући све јаче обузет гордошћу, рекао: „И Апостоли су такође људи, ја могу да послушам једино Саму Свету Тројицу“. Завршило се тако што је сасвим полудео. Када монах гордо пита: „Кога сад да слушама?“, онда је подтекст ових речи овакав: „Зашто ја морам да слушама све вас, такву ситнеж у поређењу са мном? Мени самом Бог непосредно даје мисли“. Такав монах, као код преподобног Доротеја, говори: „Раније је било духовних отаца, а где су сада духовни оци? - Нема их“. На ово му демон одговара: „Има их; ја сам твој духовни отац“.

Постоји духовни закон по коме „свако тражи себи сличног“. Горди демон, видећи гордост човека, налази у њему свој одраз и зато улази у његову душу као домаћин у сопствени дом. За монаха је грех непослушности такође и грех кривоклетства зато што пред Крстом и Јеванђељем даје завет, заклетву о одсецању своје воље и о послушности игуману и братији. Пакао је вечна непослушност Богу. Раскол је непослушност Цркви. Гордост рађа властољубље. Сатана је хтео да постане други Бог и присвојио је за себе част и име који му не приличи. Један од узрока раскола јесте властољубље.

Расколи су почели већ у доба Апостола. Апостол Јован Богослов пише у Трећој саборној посланици о њему савременим расколницима: „Диотреф, који жели да буде први међу њима, не прима нас“ (3 Јн. 1, 9). Грех властољубља је лукав и подмукао. Он улива човеку помисао да власт даје могућност да доноси људима добро и срећу и да чврстом руком штити Православље од свакојаким изопачавања и јереси.

Он сеје у срце човека лажну увереност да својим немоћним човечијим снагама, уз помоћ власти као спољашњег инструмента, може да оствари вољу Божју на земљи. Тада се сва средства за стицање власти чине дозвољеним. Човек, не схватајући да делује из страсти гордости, сматра да је жеља за првенством у Цркви - хтење да се најпотпуније посвети служењу Богу и људима (сатана је обећао да ће све анђеле узвести на степен серафима). Тако да је жудња за првенством и влашћу један од најважнијих узрока раскола.

Свети Оци називају сатану првим занесењаким. Он је у својим маштањима видео себе као равног Богу, он је видео себе у својој сопственој фантазији као поседника божанствене моћи и власти. Ако је Господ створио свет Својом Речју, то је сатана творац илузорних светова и неостваривих утопија. Ако се сатана представља као Бог, то расколник у својим маштањима представља себе као Цркву. Али то је само илузија.

Зато Свети Апостол Јуда, син Јосифа Обручника, у својој Саборној посланици назива оне који нису сачували јединство вере, „сањалицама“ (Јуд. 1, 12), упоређује их са облацима безводним, који не могу да напоје земљу даждом, са „дрвећем јесењим“ (Јуд. 1, 12), које са својим огољеним гранама личи на кости скелета - узалуд би путник на њима тражио плодове. Он упоређује расколнике са „бесним таласима морским“ (Јуд. 1,13), то јест са таласима за време буре: чини се да ће талас збрисати све на свом путу, али један трен и - од њега више нема ни трага. Расколник се налази у свету сопствених илузија, но утопија, као и свака лаж, води човека у смрт. Светитељ Димитрије Ростовски пише да је демон починио лудост: устати против Бога, изједначити себе са Богом, водити борбу са Свемогућом Силом - то је безумље. Али гордост је учинила сатану безумним. Ни сопствени пад, ни пад његових сабораца, ни непробојни мрак пакла, ни ужас вечне смрти - ништа више не може да промени некада светлог архистратига, у њему је све обузето мржњом према Богу и жудњом да сам постане Бог. И поред свог интелекта првоанђела, сатана се налази у стању безумља.

Зашто је тешко убедити расколника? Зато што је раскол, као и сваки грех, нелогичан. Гордост лишавала човека способности да мисли објективно. Човек који је уверен у снагу свога ума и у своју исправност заузима нарочити психички став, који као густ филтер не дозвољава приступ до његове свести свему ономе што противречи жељама његовог срца.

Расколник, и не саслушавши до краја аргументе свога саговорника, већ унапред их одбацује. Он игнорише сваки доказ и наставља да тврди своје, не обраћајући пажњу ни на шта. И ту више нема никакве логике, већ само уверености у сопствену исправност. Душевни болесници не дају се убедити, зато што је њихов унутарњи свет - визуелних представа и гласова које чују, - за њих свет узвишене реалности, неприступачан за „неупућене“, који њих не разумеју. Тако и у расколу видимо слику интелектуалне изолације, одлазак у свет сопствених представа, неспремност и одсуство жеље да се разуме други.

Гордост не може не само да послуша, већ ни да слуша. Стога, док разговараш са расколником, често имаш осећај да се својим речима обраћаш заспаломе или глувоме. Једна од пројава гордости је осуђивање. Сви расколи

засновани су на осуђивању и порицању. Нама није допуштено да осуђујемо чак ни брата, а раскол је непрестано осуђивање целокупне Цркве. Реч „ђаво“ значи клеветник.

Свети Оци ово тумаче: ђаво је клеветао саме Анђеле. Раскол је осуђивање пре свега јерараха, које Јован Богослов у Откривењу симболички назива Анђелима Цркве. Управо грех осуђивања чини раскол способним за живот. Људи, обузети овом страшћу, свагда ће налазити у расколу могућност да јој се предају под видом борбе за правду.

Свети Григорије Богослов пише да ништа не ласка палом човеку и не обмањује га тако јако као кад његове пороке називају врлинама. А у расколу осуђивање је укусно јело, мада је у ствари то вид душевног људождерства. Психологизам раскола прелази у демонизам раскола.

Апостол Јуда пише да је „Господ анђеле који не одржаше своје достојанство, него напустише. своје боравиште, оставио за суд великога Дана у оковима вечним под мраком... Слично, - говори Он, - и ове сањалице презиру Господство (Божије), а на славе хуле“ (Јуд. 1,6, 8).

Анђели нису одржали своје достојанство - верност Богу, а расколници нису остали верни Цркви и, по речима Апостола, њих очекује иста судбина. Свети апостол Јуда открива нам још једну страну раскола: потпуни губитак духовности и њену замену душевношћу - облашћу човечијих страсти, којом дејствују демонске силе. Дух је најдубља од свих гностичких (сазнајних) моћи човека, преко њега се остварује Богоопштење. Дух је окренут ка Богу, душа - ка земљи, дух - ка ономе што је невидиво и вечно, а душа - ка ономе што постоји у времену. У духу човека је заложено религиозно чуло - унутарње виђење духовног света и себе као дела тог света и способност за Богоопштење - способност да се Богоопштење доживљава у личном духовном опиту.

У духу је смештен унутарњи духовни логос човека - непосредно познање, које се понекад представља речју интуиција. Само посредством благодати која пребива у Цркви силе духа се буде и ослобађају од поробљености души.

Губитак духовног и његова замена душевним (чулним) јесте губљење правилног унутарњег духовног опита и његова замена душевним фалсификатом, при чему се уместо реалности подмеће религиозна фантазија, а уобразиља и страсти се сједињују са наговарањима сатане.

Апостол Јуда пише: „Ово су они који стварају раздоре, чулни су и Духа немају... уста њихова Говоре надувене речи“ (Јуд. 1, 19,16).

Мехур може да изгледа знатан по величини, али он је шупаљ унутра; тако су и високопарне речи ових људи унутра празне, јер немају силе духа; они „хуле на оно што не знају“ (Јуд. 1,10), њихова хула на Цркву заснива се на незнању, али то је вољно незнање - они не знају јер неће да знају.

Ми упоређујемо самоизолационизам раскола са самозатвореношћу душевних болесника. Душевни болесник је свагда у себе затворен макар био и брбљив. Али овде аналогија није сасвим тачна: болесник је жртва тамних сила или свога психичког оболења, његова воља је парализована, он није у могућности да схвати последице својих поступака и зато суманутост не осуђује човека на вечну пропаст, већ је оно пре страдање које ће бити награђено.

А расколник је сам изабрао свој пут и постао добровољни безумник, он је пригушио у себи глас своје савести: подсмевајући му се као детињим страховима, он је гордо устао против Цркве и сам помогао сатани да завлада његовом душом. Демон може да се појављује у виду анђела светлости, а раскол се обично појављује под маском нарочите ревности за чистоту вере. Апостол Павле у Посланици Тимотеју пише за такве људе:... „који имају изглед побожности, а силе њезине су се одрекли“ (2 Тим. 3, 5).

У расколу остаје само претерана форма и театрално православље. Сила побожности нису човекови таленти и способности, већ благодат Духа Светога. Одакле је прогнана благодат тамо наступа дух Велијара. Апостол Павле у истој Посланици пише: „...као што се Јаније и Јамврије противише Мојсеју, тако се и ови противе истини“ (2 Тим. 3,8), а име „сатана“ значи противник - противник Бога. Људи изопаченога ума (исто), - то су они чији се ум налази под влашћу најстрашније од свих страсти које развраћају човека, - страсти гордости.

Апостол Павле их назива незналицама у вери: иако су ти људи изучили богословље и знали Свето Писмо, ипак, изгубивши благодат, они постају незналице у вери, у ономе што се открива духу и чува у Цркви. Када се гаси светлост тада чак и оштровиде очи више не виде пут, и човек, као слепац, пада у јаму.

Знају ли расколници каквом тамном лику се клањају?

са руског:

Мирослав Голубовић

Расколи

Расколи су засновани на таштини, на супротстављању себе Цркви. У расколу се Православље претвара у театралне представе, а исповиједање хришћанства у рекламне летке са позивима у расколничке молионице, у којима расколници обећавају најчистије, најдуховније Православље, "очувано само код њих". Неки људи падају у заблуду због тога што расколници и јеретици врше дуготрајне службе, држе строге постове, пружају помоћ потребитим и сл. У књизи "Луг духовни" од Јована Моса прича се о монаху-подвижнику, следбенику јеретика Севера, који је проводио дане у тиховању и молитви. То је саблазнило једног православца, јер он међу својима није видио такво подвижништво. Тај се православца обратио Богу са молбом да му открије шта то значи, и над тобожњим подвижником је угледао црног голуба, који као да је сав био чађав - слику духа који је примао молитве јеретика.

У књизи Григорија Великог "Бесједе" има прича о томе како је демон у виду страника дошао код једног италијанског епископа и замолио га да преспава. Епископ је Духом Светим дознао да се пред њим не налази човјек, него ђаво, и отјерао га је. Тада је демон почео да иде по улицама града, громко се жалећи пролазницима на суровост епископа. Један од становника га је позвао код себе, припремио му трпезу и ставио га поред камина да се огрије. Изненада је наводни страник зграбио дијете - домаћиновог сина, бацио га у пећ и ишчезао. Ђакон Петар, сабесједник светитеља Григорија, чувши за ову причу, са чуђењем је питао: "Владико, како је Господ допустио да човјек за своје гостопримство буде тако сурово кажњен, јер за такво добро не би требало очекивати проклетство, него милост Божију?" Светитељ је одговорио да је Италијан угостио страника зато што је сматрао да је он сам милостивији и богобојажљивији од епископа; он је у госте позвао страника управо због тога што је овај хулио на архијереја; он је својим поступком заправо хтио да покаже људима да архијереј не испуњава заповијести Божије. Италијан није примио страника-демона из љубави према Богу, него из антипатије према архијереју, и зато је добио оно што је и заслужио.

Тако је и у расколу: и молитва и милостиња се ту хране гордошћу - те стога то нису врлине, него супротстављање Цркви. Њихово, расколничко, показно добро представља само средство да отргну људе од Цркве. Због тога у расколу и јереси готово да нема тајне милостиње, тамо је милостиња праћена оцрњавањем Цркве, тамо су молитва и добра дјела праћене "звукovima добоша". Један од оптинских старца је причао како је дјевојку која је устајала ноћу на молитву без благослова духовног оца и самовољно чинила мноштво метанија будио демон у облику ангела и сам је бодрио и поощтравао на такву молитву. Зли дух не само да не чини препреке, него се, напротив, радује "подвижништву" расколника и јеретика, јер је и сам "подвижник" у борби против Бога. Њему није страшна молитва гордог срцем, јер је у Светом Писму речено: Молитва његова нека му буде у гријех (Пс. 108:7). Ђаволу су смијешна расколничка бдења и постови, јер ни он сам нити спава, нити једе, али од тога не постаје свет.

Светитељ Кипријан пише: "Он <демон> је изумио јереси и расколе да би оборио вјеру, изокренуо истину, растргнуо јединство". Овдје је сотона назван изумитељем јереси и раскола и духовним оцем свих одступника од Цркве. Из његове утробе теку мртве воде раскола, оне, почињући у аду, растачу се по свој земљи и опет се скупљају у преисподњој. Према ријечима Апокалипсе, сотона - древна змија - почупао је са небеса својим репом трећину звијезда (Откр. 12:4). Глава тог дракона је гордост, његов реп је лаж, а трећина звијезда су ангели које је он отргнуо од Бога и повео за собом. Раскол у Небеској Цркви је прва свјетска трагедија, катастрофа која је потресла свијет. Да није било гријеха раскола, првоангел се не би превратио у сотону, змијуљину која својим прстеновима обухвата сву земљу и тако припијена уз њу сиса јој крв. Ангели се не би превратили у демоне - чудовишта ада, наши праоце Луцифер не би завео у гријех богоборства, и живот човјека на земљи би био блажен, као на Небесима - код свијетлих духова који созерцавају Бога. Због тога је раскол у Небеској Цркви почетак свих гријеха. Људски преступи и злодјела у току све историје као да су ехо гријеха првоангела, а сви гријеси многобројних раскола на земљи само су подобја устанка сотоне против Бога у Небеској Цркви.

Светитељ Кипријан говори да сотона кроз раскол "граби људе из саме Цркве и, када се они наизглед већ приближавају ка свјетлости и када изгледа да су се избавили од ноћи вијека овога, опет распростире над њима, да то ни сами не знају, нови мрак". А расколници "називају, међутим, себе хришћанима и, блудећи у тами, мисле да ходају на свјетлости". Тако залутали путник од мочварних свитаца мисли да су свјетла родног дома, хита им у

сусрет и тоне у живо бласто. Тако неискусни подвижници од мртве фосфорне свјетлости палих духова мисле да је свјетлост небеских становника који им се јављају.

Карактеристично је да свештеномученик Кипријан поставља јерес и раскол једно до другог - као један гријех богоотпадништва, који има неизбјежни крај - вјечну погибију.

Свештеномученик Кипријан посматра вјеру, истину и јединство у нераскидивој узајамној везаности. Раскол обара вјеру, изокреће истину и раскида јединство. Источни патријарси у "Окружној посланици 1848. године" пишу да се чистота вјере чува у јединству љубави, да изван јединства не може бити чистоте вјероисповиједања; да је форма јединства саборност, која је свједок животности Цркве и гарант истине. Ова посланица има канонски значај. Рушење јединства Цркве може да се одвија кроз узурпаторство власти (као провокација против саборности), што ми видимо у лицу римског првосвештеника, и кроз расколе, који отимају и присвајају себи име и достојанство Цркве. Зато црквени монархизам и раскол представљају гријех против јединства и љубави. У првом случају истина престаје да буде особина благодати - Духа Истине Који дејствује у Цркви, и припада титули коју је човјек сам себи присвојио, истина постаје као нека имовина римске катедре. У другом случају - сваки јересијарх и расколник, устајући против Цркве, у суштини, претендује на исту ону непогрешивост својих мњења, као и римски папа.

Свети Оци пишу да су јеретици и расколници осуђени на погибију задуго прије Страшног Суда. У првом писалу је речено: Неће устојати нечастиви на суду (Пс. 1:5). Суд подразумијева оправдање или осуду, али бешчашће је гријех против вјере и нечастиви стога већ имају етикету осуде, као да им је на чело постављен печат Каина. За грешнике постоји нада: та је нада молитве Цркве. За расколнике нема Цркве, зато њихова смрт представља вјечну богоостављеност. Док се риба налази у води, не схвата шта је то вода. Тек када је ухвати у мрежу, када је баце на обалу и када почне да се гуши, сазнаје да вода за њу значи живот. Тек после смрти човјекова душа до краја схвата шта је то Црква и шта значи навјеки се лишити њезиних молитава.

Људи који покушавају да цитате из Библије и дјела светих Отаца користе као аргументе у борби против Цркве личе на војнике који су добили оружје за борбу против непријатеља, али тим оружјем смртно рањавају себе и оне уз њих. Расколници раде исто што и сотона: позивајући се на црквена правила и свете Оце изопачују и изокрећу дух и смисао њиховог учења; због тога православни хришћанин у вријеме таквог духовног искушења треба да одговори непријатељима Христовим ријечима: "Иди од мене, сотоно".

Демон се јављао подвижницима у облику ангела, будио их је на молитву, расуђивао о Светом Писму, прорицао кроз њих - тако да су људи те подвижнике сматрали за прозорљиве, па чак и пророке: демон је упозоравао на опасности, с висине слао снове итд. Он је приступао чак и тако великим подвижницима, какви су били Симеон Столпник и Петар Атонски, и само благодат Божија и чистота срца откривали су им истинито лице тог "доброг друга" и "придошлице с Неба": испод привидне свјетлости они су видјели непробојни мрак, испод анђеоске љепоте - безоблично адско чудовиште... Али колико је неискусних људи повјеровало сотониним наговорима, повјеровало виђењима демона и поклањало им се као ангелима или чак и као Самом Христу! Демон искушава слијева, показујући гријехе у најзаводљивијем могућем облику; он искушава и здесна - кроз лажне врлине, у основи којих леже гордост и самомњење.

Светитељ Кипријан пише: "Такве су ласкаве сплетке непријатеља који, према ријечи апостола, прима облик Ангела свјетлости (2 Кор. 11:14) и својим служитељима даје изглед служитеља правде <они се, као глумци, шминкају да личе на Атанасија Великог, Марка Ефеског, на велике заштитнике вјере, или на преподобне Макарија и Антонија, оце монаштва; раскол - то није живот по завјетима Православља у смирењу и удаљењу од свијета, него театрална демонстрација Православља са скандирањем парола>, док они <расколници> шире ноћ умјесто дана, <лаж умјесто истине>, погибију умјесто спасења <обећавају да ће довести до врха Синаја и гурају у пропаст>, очајање под покровом наде <лажна нада, као свака утопија, завршава се очајањем: већ за живота душа расколника осјећа необјашњиву сјету и тежину, а у часу смрти се пред јеретиком открива суштина раскола као бездан црне јаме у којој се занавијек гасе вјера, љубав и нада, вјероломство под маском вјере <раскол је увијек уско повезан са обманом, који расколници називају тактиком; своја преступљења они оправдавају "бригом" за Православље, као да Бог има потребу да Га штите грешници>, антихриста под именом Христа <у лажецркви мора бити лажехристос, демон у облику Божанства; овдје се крије и још један смисао: сваки раскол, борећи се са Црквом, шири царство ада и прокопава пут долазећем антихристу> и, прикривајући лаж оним што је налик на истину <а то је најопаснија и стога најгора врста лаж: да би ухватили птицу, испод мреже наспу зрнење, да би отровали мишеве, у мамац непримјетно стављају отров>... уништавају истину <истину замјењују лажу која је налик на истину, као када дијамант у прстену замијене бижутеријом>".

Јако је карактеристично то што расколници све остале расколе, осим свог, сматрају погибелним и лажним, никлим под дејством страсти и гордости, што у њима увиђају апсурде и противрјечности, а свој властити раскол, који се мало чиме разликује од осталих, прихватају као јединствени срећни изузетак у читавој историји Цркве. Штавише: расколник тврди да се Црква одвојила од њега, а не он од Цркве: тако се пијаном чини да он корача тврдо, а да се сама земља тетурала: и када падне негдје иза неког плота, тло се по њему неочекивано само попело на горе (као што се талас подиже у мору) и њега ударила по челу.

Светитељ Кипријан говори да се расколници "не обраћају ка почетку истине", то јест ка Светом Писму, иначе би им било "лако увјерити се... кратким излагањем истине".

Он наводи ријечи Спаситеља из Јеванђеља од Матеја врата ада неће одољети Цркву (Мт. 16:18). Хришћанину су довољне само те ријечи, па да повјерује да ће Црква остати непоколебљива пред злим силама - демонима и људима, адом и богоборачким свијетом, као клисура усред бурног мора: таласи се један за другим ваљају према обалним литицама, као пукови војске у нападу на утврђење; али, ударајући у гранитни зид, као остаци побијеђене војске - котрљају се назад.

Расколницима се чини да ће таласи разбити клисуру и да ће је море, као чудовиште, прогутати својом огромном чељушћу. Они заборављају ријечи Спаситеља, Који је рекао да ће Он да сазида Цркву "на камену вјере"; тако да је према томе раскол - невјерје у ријеч Божију и малодушје пред силама ада, којег је Христос побиједио.

Ми не живимо знањима слабог разума, него вјером - као Откровењем Апсолутног Божанственог Ума. Раскол - то је супротстављање јеванђеоској Истини људске представе о истини, супротстављање Божанственом Логосу паучине својих, човјечијих, расуђивања. Вјера - то је подвиг духа, који савлађује све сумње и испитања. Расколници немају у шта да вјерују или, тачније речено, њима остаје вјера само у саме себе.

Свештеносудник Кипријан се обраћа Старом Завјету и наводи ријечи из Пјесме на пјесмама: Једина... моја, савршена моја (Пј. 6:8). Ове ријечи он примјењује на Цркву, као и други егзегети - тумачи Светог Писма (светитељ Григорије Ниски, блажени Теодорит Кирски). Она је "једина" (јединствена), што значи да не може бити друге Цркве, она је "савршена", због тога не може бити нове Цркве (савршенство нема потребу за промјеном). Библију је написао Дух Свети, зато у њој не може бити противрјечности и двосмислености. Егзегети Библије једнодушно тврде да ће Црква остати благодатна и спаситељна, преживјети антихриста и срести Господа у Његовом Другом доласку на земљу.

Први расколник је рекао: "Бог - то сам ја". Нови расколници - његова дјеца - понављају: "Црква - то смо ми".

Светитељ Кипријан сматра да када би расколници заиста вјеровали Библији, не би се имало шта доказивати, јер је истина толико очигледна.

Православна Црква нам је заповиједала да изучавамо Свето Писмо, али да се при томе руководимо разјашњењима светих Отаца, а не властитим мњењима - плодом нашег нечистог и страшног срца.

Расколници, пак, позивајући се на библијске текстове, игнорису светоотачко тумачење, чиме изопачују њихов смисао и симболику; зато сваки расколник претендује на улогу оригиналног егзегета Библије.

У теорији релативитета, која категорије попут простора и кретања третира апстрактно, постоји познати парадокс: са тачке гледишта математичке анализе немогуће је доказати да ли се дијете, када скаче, одгурује од земље, или се земља одгурује од дјетета (да ли је дијете направило скок нагоре изнад површине земље, која при томе остаје непокретна, или се пак земља помакла надоле - када се дијете посматра као непокретни објекат); да ли је дијете своје ђонове одвојило од земље, или се земља одвојила од ђонова дјетета. Али шта год да тврдила теорија релативитета, ми овдје видимо очигледни (аксиоматски) и логички апсурд. Расколници понављају исти такав логички апсурд, када тврде да они стоје непоколебљиво на мјесту, а да се сва Васељенска Црква одвојила од њихових ногу и отисла надоле - у пропаст јереси и у космичку празнину.

Расколници тврде да нису они отишли од Цркве, да су они сами Црква, да они имају свој епископат и да они чувају чистоту вјере. Одговарајући на ове горде претензије, свети Кипријан пише: "Може ли се вјеровати ономе који се не држи... јединства Цркве - да он чува вјеру? Можемо ли се надати да се онај који се противи и поступа успркос Цркви налази у Цркви, када блажени апостол Павле... показујући тајанство јединства, говори: Један Господ, једна вјера, једно крштење (Еф. 4:5)? Ово јединство требамо крепко подржавати и стамено бранити, нарочито ми епископи, који предједамо у Цркви, да бисмо показали да је и само епископство једно и нераздјеливо. Нека нико не обмањује братство лажју! Нека нико не подрива истину вјере вјероломном издајом! Епископство је једно, и сваки од епископа цјеловито у њему учествује".

Овдје код светог Оца наилазимо на неколико изузетно важних мисли: изван Цркве се не може очувати вјера, јер је чувар истине саборна пуноћа Цркве: православна вјера укључује у себи вјеру у Цркву као благодатни, непоколебљиви "стуб истине"; раскол - то није само отпадање од Цркве, то је борба против Цркве, то је

супротстављање Цркви, као што раскол у Небеској Цркви није само отпадање од Бога, него и немоћна борба палих ангела против Бога, супротстављање сотоне Богу, од чега је сотона и добио име "противник".

Свештенумученик Кипријан позива све хришћане да у било каквим околностима одржавају и стамено бране јединство, нарочито се то тиче епископа. Светитељ, као и сви Оци Цркве, свједочи да је епископство једно и нераздјеливо. Онај који учи чему другом - тај је лажов. Ко приступа епископима који су отпали од Цркве, тај поступа као вјероломни издајник. Епископ изван Цркве - то је лажеепископ. Као што не може бити Ангела изван Небеске јерархије, тако не може бити епископа изван јерархије црквене. Према ријечима светог апостола Јуде, Ангели који нису сачували своје достојанство (ангелски чин) и који су напустили своје мјесто живљења, Небеску Цркву (Јуд. 1:6), превратили су се у демоне, заковане у ланце мрака. Што су са веће висине падали Ангели, то је дубљи и страшнији њихов пад. Апостол Јован, тачније речено - Свети Дух кроз апостола, епископе назива Ангелима Цркве (Откр. 1:20). Епископ-расколник - то је епископ-самозванац, који је себе супротставио Цркви, подобје палог ангела који је слиједио позив сотоне.

Расколници говоре: "Нас садашњи епископ, или онај ко је рукополагао наше једномишљенике у епископе на почетку раскола, добио је хиротонију у Цркви". Луцифер је такође добио достојанство и име првоангела у Небеској Цркви, али да ли му је то помогло? Напротив, дарови Божији које је он пренебрегао, љубав Божија коју је он издао, љепота и сијање којима је он био обдарен више од свих Ангела, послужили су Луциферу за вјечну осуду, за ону будућу муку, коју је Јован Богослов поредио са огњеним језером (Откр. 20:10). Епископ који остави Цркву која га је духовно родила и дала му највиши чин на земљи, као и човек који изван законите хиротоније краде достојанство епископа, постају слуге сотоне и епископи Луцифера. Ето таквим се "духовним очима" хвали раскол. Оне који проваљују у туђе куће и грабе имовину називају лоповима и отимачима који потпадају под суд; а расколнике-епископе, који проваљују у туђе епархије, као лопови ноћу, кроз подземне канале, и отимају - не имовину, него туђе душе: како њих назвати? Лопови и пљачкаши - то звучи сувише мекано, јер су они, ти "епископи", заправо свјатотатци (лопови свештеног) и убице, за њих не постоји закон; за њих, самозванце-узурпаторе, закон је њихова властита воља и опсједнутост властољубљем.

Расколници, иако проливају крокодилске сузе поводом "нарушавања" канона Цркве, у стварности су још од давнина под своје ноге бацили и погазили све каноне, зато што су стварни канони засновани на вјери у јединство и вјечност Цркве. Канони су дати Цркви, изван Цркве они су неважећи и бесмислени, као што не могу постојати закони неке државе без саме те државе.

Свештенумученик Кипријан наводи упечатљива поређења и аналогije за јединство Цркве. Он пише да је Црква једна (једина), иако се распростирањем по читавом свијету она шири и дроби: "Јер и у сунцу има мноштво зрака, али је свјетлост једна; много је грана на дрвету, али је стабло једно, и тврдо се држи за коријен; много је рукаваца из једног извора... али при самом извору се задржава јединство". То је јединство онтолошко, вјечно, непромјењиво својство Цркве. Црква је саздана по образу Свете Тројице. Господ је пред Својим страдањима молио Небеског Оца за ученике: Да буду <они> једно, као што смо Ми једно (Јн. 17:22) - то је воља Божија, то је основа двају главних заповијести - о љубави према Богу и једних према другим. Исус Христос је открио апостолима: сотона је молио Бога да вас сије као пшеницу (Лк. 22:31), то јест да једне од других раздијели, да их разбаца на све стране, као што се на гумну разбацава слама коју односи вјетар.

Ко борави у Цркви, тај је у љубави Христовој, тај је ушао у молитву Христову ("Да буду једно, као што смо Ми једно"), на њему се испунио благослов и обећање Божије, томе је отворен пут ка спасењу. А ко је оставио Цркву Божију, на њему се испунила молитва сотоне, тај се показао као празна слама коју за собом одвлачи дување вјетра. Сваки добија по срцу свом: у дубини срца се сабира сав живот човека, у дубини срца се саздаје духовни лик човека, у дубини срца се рјешава пресудно питање: да ли је са Христом човек, или је са Велијаром? Зато у раскол човек не улази случајно: он сакривеним или јавним страстима омрачује свој ум, открива душу за наговоре демона и сам, властитим рукама, копа себи јаму.

Само кроз Цркву дејствује благодат Божија, што значи да је немогуће спасити се без Цркве. Свештенумученик Кипријан пише: "Одвоји сунчев зрак од њеног почетка - и јединство неће дозволити одвојеној свјетлости да постоји <зрак ће се угасити>; одломи грану од дрвета - и она ће, одломљена, изгубити способност да расте <грана ће се осушити, њено ће лишће увенути и претворити се у прах>, разопшти поток од његовог извора - и разопштени ће да ископни <од њега ће остати камено корито или прљава гњила бара>. На исти начин и Црква, озарена свјетлошћу Господњом, по читавом свијету распростире своје зраке, али свјетлост која се свуда разлива је једна, и јединство тијела остаје недјеливо... Од ње се ми рађамо <у Вјечни Живот>, хранимо се млијеком <Тајанствима>, одушевљавамо се њеним духом <благадаћу>".

Свештенумученик Кипријан, као Соломон у Пјесми над пјесмама, упоређује Цркву са Невјестом Христовом. Он пише да Црква не може бити обезличена, да је она чиста и нетрулежна: "Она <Црква> нас чува за

Бога, припрема за Царство <Божије> оних које рађа". Црква је чиста и нетрулежна, али је она чиста и нетрулежна благодаћу Божијом која у њој пребива, а не људском правдом и светошћу. Црква напаја свијет потоцима благодати, мада у самој Цркви има нераскајаних грешника, који као да су предодређени за погибију; међутим, грешник са окорјелом злом вољом, грешник који се предао у ропство страстима - само се вањски налази у Цркви, а у стварности јој је туђ. Ливаде које натапа вода са извора покривају се ћилимом од цвијећа и зеленила, а камење које лежи у самом извору и које прекрива иста та вода остаје мртво и беживотно камење. Али зар је извор крив за то? Црква је у својој метафизичкој суштини света и непромјењива.

Изводи и тумачења из књиге свештеноченика Кипријана Картагенског

"Књига о јединству Цркве" Архимандрит Рафаил (Карелин)

^